Poštnina plačana v gotovini.

Leto XX., št. 207

Ljubljana, sreda 6. septembra 1939

Cena 2 Din

Uprav nistvo: Ljubljana, Knafljeva 5 — Telefon štev 3122 3123, 3124 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492
Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7 Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica Telefon št. 190.
Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljubljana št. 11.842, Praga číslo 78.180 Wien št 105.241

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno 25 din. Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo: Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon 3122, 3123, 3124, 3125 3126; Maribor Grajski trg štev 7, telefon štev. 2455; Celje Strossmayerjeva ulica štev 1 telefon štev 65

Rokopisi se ne vračajo.

Vsi smo s Teboj, naš kralj!

Sredi nove vojne vihre, ki se je razbesnela v Evropi, se ves narod Jugoslavije v radosti in vdanosti združuje okrog svojega mladega vladarja Nj. Vel. kralja Petra II., ki praznuje danes rojstni dan in stopa v sedemnajsto leto svoje starosti. Vsa Jugoslavija je želela na najsvečanejši način proslaviti ta krasni narodni praznik. Okoliščine zahtevajo, da so opuščene velike parade in druge nameravane javne svečanosti. Zato pa bo današnji praznik proslavljen tem prisrčneje z molitvijo, da nam dobra usoda ohrani mladega kralja, ki se razvija v čilega in bistrega krmarja junaške države.

Ko dopolnjuje naš mladi kralj danes šestnajsto leto svojega življenja, mu preostajata le še dve leti do onega dne, ko bo od kraljevskih namestnikov prevzel polno kraljevsko oblast. Ako upoštevamo najlepše uspehe, ki jih je dosegel pri dosedanjem svojem šolanju, tedaj bosta dve leti zadostovali, da se dopolni izšolanje mladega kralja, tem bolj ko vemo, da se v našem mladem kralju krije duh stroge vdanosti izvrševanju dolžnosti.

Letos v juniju je mladi kralj z odličnim uspehom dovršil srednjo šolo. Srednješolski študij je pričel v marcu 1935. Treba je z občudovanjem priznati, da je v tako kratkem času, v štirih letih in pol, z odličnim uspehom dovršil vseh osem razredov in položil zrelostni izpit. Priznanje je tem bolj zasluženo, ker je kralj poleg šolskih predmetov, ki so mu jih izbrani učitelji predavali po splošne mučnem načrtu, kakršen velja za vse ostale srednješolce, moral študirati tudi druge predmete, ki so neobhodno potrebni za njegovo izobrazbo spričo dolžnosti in nalog, ki ga čakajo, čim postane polnoleten.

Kot dijak je bil naš mladi kralj vsestransko neoporečen, voljan in vesten. Nikdar ni izostajal od pouka, nikdar prihajal prekasno. Vse domače in šolske naloge, ki so mu bile naložene kakor vsakemu drugemu srednješolcu, je vedno skrbno sestavljal.

Že po prirodi zelo družaben, si mladi kralj s svojim neprisiljenim nastopom, z odkritosrčnostjo in iskrenim značajem takoj pridobi simpatije vsakogar, s katerim načne razgovor. Prerana izguba vzvišenega očeta mu je zadala nalogo, da se hitreje pripravi za bodočnost, ki stoji pred njim in nami vsemi. Po zaslugi svojih lastnih vrlin, po skrbnosti svoje kraljevske matere, Nj. Vel. kraljice Marije, kateri je vdan z brezmejno sinovsko ljubeznijo, in po prizadevanju Nj. Vel. kneza namestnika Pavla, katerega toplo spoštuje, naš mladi kralj že zdaj opravičuje velike nade, ki jih stavi vanj ves narod Jugoslavije.

Borba našega naroda za svobodo in zedinjenje je bila dolga in mučna. V tej borbi sredi težkih in slavnih dni je bila naša narodna dinastija Karadjordjevićev od Vožda Karadjordja do Viteškega kralja Aleksandra I. na čelu naroda, ki se je okrog svoje dinastije zbiral v vseh usodnih trenutkih svoje zgodovine. V pričetku borbe za svobodo je stal na čelu slavni Vožd Karadjordje. V pričetku borbe za zedinjenje je vodila narod svetla osebnost kralja Petra I. Pri izvojevanju svobode in zedinjenja vsega jugoslovenskega naroda nam je stal na čelu oče našega mladega kralja, blagopokojni Viteški kralj. Njihovih zaslug ne bosta zgodovina in narod nikoli pozabila.

Globoko vdan svoji narodni dinastiji je naš narod pri vsej veliki tugi, ki mu je bila povzročena z gnusnim marsejskim zločinom, globoko prepričan, da bo njegova domovina, pridobljena v krvi in borbi z neštetimi žrtvami, imela v sinu tragično padlega Velikega kralja svoje poroštvo in da bo mladi kralj po vzgledu svojih slavnih prednikov znal voditi svoj narod k sreči in napredku.

V tej prisrčni vdanosti do svoje narodne dinastije bo narod v vsej Jugoslaviji danes iskreno praznoval rojstni dan svojega mladega kralja. Podal bo nov dokaz svoje globoke ljubezni in svojega neomajnega zaupanja, zraven pa bo dal najtoplejšega izraza iskreni želji, da ostane naša domovina sredi nove velike in krvave dobe, ki je pravkar spet nastopila, čim manj prizadeta in v miru ohranjena za srečno bodočnost rodu in kralja.

Sokol ob rojstnem dnevu svojega starešine

Bratje in sestre!

Šestega septembra proslavlja jugoslovensko sokolstvo skupno z vsem narodom z radostjo v duši in z globokim občutkom ljubezni, zvestobe in vdanosti **rojstni dan svojega mladega vladarja Nj. Veličanstva kralja Petra II.**

V hišah božjih, v šolah in javnih ustanovah, v vojaških taborih in sokolskih domovih, širom cele naše velike in zedinjene domovine, pa tudi izven nje, kjer prebivajo naši rojaki, pošiljajo Sokoli in ljudstvo, kmetje in meščani, delavci in intelektualci, staro in mlado, združeni v eni misli in enem občutku, na današnji dan Najvišjemu vroče molitve za zdravje, srečo in dolgo življenje svojega ljubljenega vladarja, na katerega polagajo svoje največje nade.

Naš mladi kralj, ki mu je usoda odločila, da nosi že v letih prve mladosti kraljevsko krono, se razvija in krepi duševno in telesno, v veselje domačih ljudi in občudovanje tujcev, dozorevajoč tako od leta do leta za težke dolžnosti **vladarja in voditelja naroda, ki mu jih je njegov veliki oče, Viteški kralj Zedinitelj,** s toliko častjo zapustil v dediščino. Vzgojen v narodnem duhu, odlikujoč se že danes z vsemi vrlinami naše rase, dinastije Karadjordjevićev, predstavlja Nj. Vel. kralj Peter II. s resnici ponos in upanje nacije, tako da so na današnji dan po vsej pravici obrnjeni k njemu pogledi vsega naroda ter vse naše misli in želje.

Kraljev rojstni dan pada letošnjega leta med dneve svetlih jubilejev, a tudi resnih dogodkov. Proslava kosovske bitke, cerske, kolubarske in suvoborske zmage, sedemdesetpetletnica od ustanovitve prvega Sokola v Jugoslaviji itd. — so podčrtale še krepkeje **splošno voljo naroda, da se obvarujejo sadovi teh junaštev za vsako ceno, brez ozira na bridke izkušnje, ki nas morejo zadeti v usodnih dneh, ki jih preživlja Evropa, katerih pa naš narod nikakor ni zakrivil.**

Jugoslavija ne zahteva drugega kot to, da obvaruje, kar ji po pravici in doprinesenih žrtvah pripada; zato hoče vsako ped svoje zemlje braniti pred vsakim nasiljem z združenimi močmi vsega naroda, s pogledom, polnim vere uprtim v mladega kralja.

Največja želja našega naroda sta mir in napredek ob sodelovanju vseh, a še dragocenejša od miru je narodova svoboda in čast! To vzvišeno načelo, ki je vedno vodilo narodno dinastijo Karadjordjevićev, predstavlja i najvišjo vrednost sokolske ideje in sokolskega dela.

Kot izrazito nacionalna in nepolitična organizacija, ki so ji vsi deli naše domovine enako pri srcu, a ki ji je celota države in naroda najvažnejša, bo sokolstvo iz vsega srca pozdravilo vsako delo, čigar plodovi se kažejo v ustvarjanju čim ožje duhovne skupnosti v naši domovini, v zadovoljstvu vseh delov naroda, v pomirjenju notranjih nesoglasij in učvrstitvi celote. Mi Sokoli smo svojo pot določili že davno, tedaj ko so naši bratje za ideale jugoslovenstva padali na bojnih poljanah in umirali na vislicah. **In te dobro premišljene, z delom tolikih intelektualcev in s krvjo najplemenitejših junakov posvečene poti se mi ne moremo in nočemo odreči.** Nikomur ne želimo kaj vsiliti, vendar pa tudi nam nihče, ki je pameten, ne sme odrekati pravice, da v svoji državi, v Jugoslaviji, **porabimo vse svoje konstruktivne sile za širjenje misli narodnega in državnega edinstva,** ki je — pa naj se je potem zgodilo karkoli — to državo ustvarila, in brez katere, po našem globokem prepričanju, njena popolna varnost in njen procvit ne moreta biti dovolj zajamčena. Imamo razumevanje za vse realnosti, enako kakor oni, ki drugače mislijo, ne morejo stremiti za razdvajanjem, ampak za zbliževanjem. Ravno zato se nam zdi nemogoča že sama misel, da bi v Jugoslaviji, če se upravlja v narodnem, demokratskem in svobodnem duhu, mogel kdorkoli ali v kateremkoli kraju ovirati rodoljubno delo jugoslovenskega sokolstva, čigar preteklost izpolnjuje najsvetlejše strani hrvatske, kakor tudi srbske in slovenske borbe za osvobojenje izpod tujega jarma.

Ako bi se pa to vendar zgodilo, tedaj mora vsakdo vedeti, da **sokolstvo danes bolj ko kdaj poprej čuti v sebi moč, da se vsem poskusom nasilja najodločneje upre ter da z lastno pripravljenostjo in delavnostjo izvojuje sebi svobodo neoviranega dela za dobro kralja in Jugoslavije.**

Jugoslovanstvo ostane naš svetli ideal tudi zato, ker se v našem sokolskem življenju ni nikjer kompromitiralo, ampak je nasprotno dalo sijajne rezultate popolne enakopravnosti in edinstvenosti. Če so se našle skupine in posamezniki, ki so zlorabljali jugoslovenstvo: ali ni bilo tudi skupin in posameznikov, ki so zlorabljali srbstvo in hrvatstvo? **V sokolskem jugoslovenstvu se nikdar ni delala razlika med verami in plemeni, pa tudi ni bil nikoli katerikoli del favoriziran na škodo drugega.** V tem in takem jugoslovenstvu, kakor so si ga zamišljali največji sinovi vseh treh plemen in ki se da odlično izvajati, ako pride v prave in poštene roke, bo sokolstvo i nadalje vzgajalo nove generacije, prepričano, da bo misel, ki je ogromni večini ne samo srbske, ampak tudi hrvatske in slovenske mladine dajala moč, da kljub tolikim carstvom izgradi državno svobodo, znova ogrela bodoče generacije, očiščene današnjih sporov, krivic in ozkih vidikov, za veličino in procvit take Jugoslavije, kakršno smo si jo pred dvajsetimi leti vsi zamišljali.

Verno idealom narodnega edinstva in svobode, ostane sokolstvo zvesto tudi idealom slovanskega bratstva in slovanske vzajemnosti.

Za te ideale bo delalo toliko trdovratneje, kolikor bolj se zde danes ponižani in oddaljeni. Sokolstvo ve, da so vsi slovanski narodi, pa naj so na severu, zapadu, jugu ali vzhodu, vzrastli iz istega debla in da skrivajo v sebi neizčrpane moči in velikanske možnosti, ki jih nobena sila ne bo mogla uničiti.

Preko jugoslovenstva koraka sokolstvo k slovanstvu in k sodelovanju vseh narodov, ki verujejo v zmago misli in pravice nad sovraštvom in silo. Sokolstvo dobro čuti, da gre v današnjem svetovnem metežu v prvi vrsti za to, ali se bo priznala manjšim narodom pravica do svobodnega življenja. Zato naše sokolstvo naglaša solidarnost vseh ogroženih v obrambi človeškega dostojanstva, na prvem mestu pa vseh sosednih in prijateljskih narodov na Balkanu in v srednji Evropi.

Bratje in sestre!

Sokolstvo kljub vsem težavam in neprilikam, ki zadeva ob nje dandanes, **napreduje dalje in je odločno sklenilo, da nadaljuje svoje delo.**

Naše sokolstvo smatra poleg vseh rednih poslov za svojo najvažnejšo nalogo, da dočaka leto 1941. in dan polnoletnosti svojega vzvišenega vladarja, pod čigar vzvišenim starešinstvom je doseglo toliko uspehov, v polni moči in poletu in da razen izkazovanja tradicionalne vdanosti in zvestobe vladarski hiši Karadjordjevićev **prinese končne rezultate Petrove petletke pred njegov prestol in da tisti dan proslavi z veličastnim sokolskim zletom v našem krasnem Beogradu, prestolnici vseh Jugoslovenov.**

Sokoli! Sokolice!

Naš kralj je naše upanje, naša vera in naš ponos! Na našo narodno dinastijo Karadjordjevićev gledamo kot na najvzvišenejši simbol vsega, kar naš narod druži v močno celoto, in kot na najvarnejše jamstvo za zbiranje vseh narodnih sil okoli prestola in naše s slavo ovenčane vojske.

Zaradi tega, bratje in sestre, se glasi naš klic:

Na posel brez oddiha na vseh toriščih sokolskega dela, z vero v same sebe, z vero v zmago naše sokolske stvari!

ŽIVEL NJ. VEL. KRALJ PETER II!
ŽIVEL VES KRALJEVSKI DOM!
ŽIVELA JUGOSLAVIJA!
ZDRAVO!

Uprava saveza SKJ

Prisega rezervnih oficirjev

Za rojstni dan Nj. Vel. kralja je bil zamišljen velik skupni pohod rezervnih oficirjev iz dravske banovine v Beograd, na Avalo in Oplenac. Nameravali so prisostvovati veliki vojaški paradi na Banjici ter se pokloniti svetlemu spominu pokojnih Karadjordjevićev in padlih junakov. Ob tej priložnosti so naši rezervni oficirji nameravali izročiti ministru vojske in mornarice g. armijskemu generalu Milanu Nediću krasno izdelano spomenico, v kateri je na prisrčen način izražena vdanost nas vseh mlademu kralju in kraljevskemu domu. Veliki dogodki, ki so nastopili v Evropi, so preprečili izvedbo lepo zamišljenega načrta. Izlet je odpadel, vendar je pa posebna deputacija odnesla spomenico gospodu vojnemu ministru. Spomenica pravi:

Klanjajoč se v globoki pobožnosti

nesmrtnim sencam velikega kralja Osvoboditelja in Viteškega kralja Zedinitelja, pod katerih vodstvom je naš narod s silo orožja in po ceni največjih žrtev uresničil svoje stoletno hrepenenje po svobodi in zedinjenju,

in večnemu spominu Neznanega junaka kot simbolu najvišje žrtve in svetlemu vzoru požrtvovalnega izpolnjevanja dolžnosti v službi kralja in domovine,

obnavljamo rezervni oficirji iz dravske banovine v duhovni skupnosti z vsemi tovariši širom prostrane domovine pred vami, gospod minister, slovesno zagotovilo:

da hočemo slediti primeru neštetih borcev, ki so v teku stoletnih borb neustrašeno zastavili in žrtvovali življenje za svobodno in nedeljivo Jugoslavijo,

da hočemo kot vojaki in državljani storiti vse, da se v sedanjih resnih trenutkih ves narod strne v slogi, moči in edinstvu ter da ojekleni vse svoje moči, da more povsod, vsekdar in v vsakem položaju braniti z orožjem svojo svobodo, državno neodvisnost in neokrnjenost rodne grude, težeč za izpopolnitvijo svojih dokončnih idealov;

da, zvesti zadani prisegi do groba, nikdar ne bomo zapustili svetih znamenj vojnih zastav in da hočemo vse svoje telesne, duhovne in moralne sposobnosti posvetiti čim častnejši in uspešnejši vršitvi poverjenih nam vojaško-starešinskih dolžnosti v trdnem prepričanju, da bo sleherni Jugosloven v polnem razumevanju in rade volje prevzel vsako žrtev, da bo naša narodna vojska moralno in materialno sposobna za obrambo naroda in države.

Neomajno verujoč v vojaške vrline hrabrega jugoslovenskega vojaka in zaupajoč v vodstvo naše proslavljene vojske, vas prosimo, gospod minister, da našemu vrhovnemu komandantu Nj. Veličanstvu kralju Petru II. sporočite naše iskrene želje in čestitke k njegovemu rojstnemu dnevu in ga zagotovite naših globokih čustev zvestobe in vdanosti ter naše odločne pripravljenosti, da se vedno odzovemo njegovemu klicu na braniku domovine.

Naj živi Nj. Veličanstvo kralj Peter II.!
Naj živi ves kraljevski dom!
Naj živi Jugoslavija in njena zmagonosna vojska!

Dnevi oddiha in okrepčila v počitnicah

Kakor vsako leto, je Nj. Vel. kralj Peter II. tudi letos preživel del svojih počitnic na morju in na Gorenjskem. Prav posebno letos, ko je tako uspešno dovršil srednješolski študij in položil maturo, je bilo potrebno, da se čim bolj okrepi za bodoče naloge. S svojimi tovariši, ki so mu bili dodeljeni za družbo, je najprej užival solnčne dni v Miločeru na Južnem Jadranu, kjer se je pridno kopal in solnčil, ribaril, vodil motorko in nekajkrat obiskal tudi vojno mornarico v Boki Kotorski. Iz Miločera je potem odšel na Bled. S svojimi tovariši je imel potem na Gorenjskem taborišče, v katerem je točno kakor njegovi vrstniki izvrševal vse naloge in dolžnosti. Ves čas je bival v taborišču, postavil je s tovariši leseno gorenjsko hišico, posebno rad pa je s tovariši veslal po Bohinjskem jezeru. Zelo okrepljen se je pred nekaj dnevi vrnil s svojo kraljevsko materjo v Beograd. Naša dva posnetka kažeta mladega kralja, kako je bil čil in veder v letošnjih počitnicah.

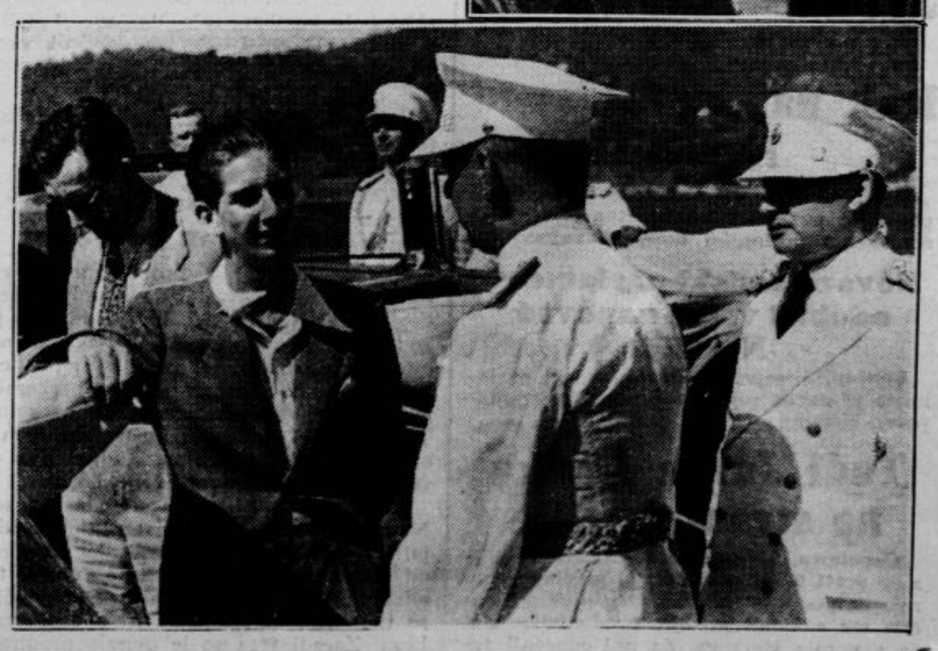

Prvi razpleti vojne na zapadu

Francosko uradno poročilo pravi: Na kopnem, v zraku in na morju se razvijajo vojaške operacije povsem normalno — Angleži obsipajo Nemčijo z letaki — Srditi boji na vseh poljskih frontah

London, 5. sept. c. Preteklo noč so angleška letala že v drugič izvršila obsežne izvidniške polete preko cele Nemčije in odvrgla zopet nad tri milijone propagandnih letakov. Nikjer niso posegla v borbo z nemškimi letali ter so se vsa nepoškodovana vrnila na angleška letališča.

London, 5. septembra. AA. Reuter: Ministrstvo za informacije objavlja sledeče obvestilo:

Včeraj popoldne je kr. letalstvo izvršilo uspešne napade na nemške vojne ladje v Wilhelmshavenu in Brunsbüttelu ob ustju Labe. Angleške bombe so napravile na nemških ladjah veliko škodo. V Brunsbüttelu je bil izvršen napad na vojne ladje, ki so bile razvrščene ob obali. Vojne ladje so pretrpele ogromno škodo. Za časa teh napadov, ki so bili izvršeni pod zelo neugodnimi vremenskimi razmerami, so bila naša letala napadena od protiletalskih baterij ter je bilo nekoliko letal sestreljenih.

Wilhelmshaven, 5. septembra. AA. (DNB) Snoči okrog 18. ure je poskušalo 10 do 12 dvomotornih angleških bombnikov tipa Wickers izvršiti napad na izliva rek Wesere in Labe. Še dosti prej, preden so angleški napadalci prileteli v bližino obale je poročevalska služba javljala njihov prihod, tako da se je prebivalstvo lahko pravočasno zaščitilo. Tudi obramba je bila pripravljena. Ob 17.50 so prileteli angleški bombniki v prostor, kjer so jih dosegli protiletalski topovi na izlivu Wesere in Labe, kjer jih je sprejel uničujoč ogenj protiletalskih topov in pomorskih sil. Napad angleških bombnikov, ki niti približno niso mogli prileteti do cilja, je bil preprečen s težkimi izgubami za sovražnika. Samo enemu angleškemu bombniku se je posrečilo priti do cilja, vendar pa se je zrušil zadet od protiletalskega topništva v pristanišču Wilhelmshavenu. Angleški bombniki sploh niso imeli časa metati bomb, ker so jih preganjala nemška lovska letala. Od skupno 10 do 12 angleških bombnikov jih je padlo osem in morda še več. Posadka angleškega bombnika, ki je sodeloval pri napadu, je bila ujeta, medtem ko je pilot bil smrtno zadet v času zračne borbe.

Pariz, 5. septembra. AA. Uradno poročilo z dne 4. septembra zvečer pravi, da se zveze s fronto postopno urejujejo. Francoske pomorske sile so prispele na kraje, ki so jim bile določene. Letalske sile so začele s potrebnimi izvidniškimi poleti.

Danes je bil izdan tretji francoski vojaški komunike, ki zopet samo na kratko ugotavlja, da akcije na kopnem, na morju in v zraku normalno napredujejo.

V vojaških krogih izjavljajo, da je sedaj položaj na francosko-nemški fronti povsem drugačen, kakor leta 1914, ker imata obe strani svoje utrjene postojanke. Za vsako akcijo so sedaj potrebne večje koncentracije čet in skrbne priprave, ter zato doslej še ni bilo pomembnejših akcij.

Prvi alarm v Parizu

Rim, 5. sept. b. Po semkaj dospelih poročilih so pariške sirene dale davi ob 3.40 prvi alarm zaradi bližanja sovražnih letal, ki so nato krožila nad Parizom. Alarm je trajal do 7.10 zjutraj, torej okoli štiri ure.

Prva angleška pomoč Franciji — 20 divizij

Pariz, 5. sept. o. Računajo, da bo Anglija poslala za prve vojne operacije v Francijo najmanj 20 motoriziranih divizij in potrebno število pomorskih ter letalskih edinic. V pariških merodajnih krogih pravijo, da so angleške in francoske letalske sile že pričele davi na vse zgodaj bombardirati zapadni zid tako zvane Siegfriedove črte.

Bobneči ogenj na nemške utrdbe

Pariz, 5. sept. z. Vojne operacije na francosko-nemški meji so se pričela včeraj zgodaj zjutraj. Z Maginotove linije je bil otvorjen topovski ogenj na nemške utrdbe, ki so jih obenem francoska vojna letala ponovno bombardirala. Danes popoldne ob 5. so otvorili Francozi na vsej Maginotovi liniji tako zvani bobneči ogenj.

Pariz, 5. sept. o. S francoske fronte poročajo, da so po obsežni snočnji topniški pripravi davi rano francoske čete prodrle v bližino Siegfriedove črte nedaleč od Luksemburga. Posrečilo se jim je zasesti nekatere nemške postojanke. Francosko topništvo je pomaknilo svoje cilje precej naprej. Tudi močni oddelki metalcev min ter elitne francoske pehote so v premikanju.

★

Irak napovedal Nemčiji vojno

Bagdad, 5. sept. o. Vlada Iraka se je postavila na stran Anglije ter je izročila nemškemu poslaniku napoved vojne.

Novozelandski parlament odobril vojno napoved Nemčiji

London, 5. sept. o. Novozelandski parlament je danes soglasno odobril vojno napoved Nemčiji.

Tudi Južna Afrika na strani Anglije

Capetown, 5. septembra. c. Parlament je z 80 proti 67 glasovi sprejel predlog generala Smutsa o prekršitvi odnošajev z Nemčijo ter odklonil predlog predsednika vlade generala Herzoga, da naj odnošaji Južnoafriške unije do vojskujočih se držav ostanejo nespremenjeni, kakor da ni vojne.

Po svojem porazu v parlamentu je ministrski predsednik general Herzog stavil guvernerju dominiona predlog za razpust parlamenta. Ko je guverner to odklonil, je hotel Herzog izdati sam proglas, s katerim bi bil razpustil parlament in razpisal nove volitve. Kasneje se je posrečilo generala Herzoga prisiliti, da je podpisal svojo demisijo. S sestavo nove vlade, ki bo imela strogo nacionalni značaj, je poverjen general Smuts. Kakor se izve, je bil glavni pobornik Herzogove akcije, da bi Južnoafriška unija ostala nevtralna, vojni minister Pirow, ki je nemškega porekla.

Prekinitev odnošajev med Anglijo in Slovaško

Bratislava, 5. sept. AA. (DNB). Angleška vlada je odpoklicala svojega predstavnika pri slovaški vladi v Bratislavi. Istotako je slovaški minister za zunanje zadeve dal navodilo slovaškemu konzulu v Londonu, da se vrne v Bratislavo.

Kralj Jurij VI. vojnemu ministru

London, 5. septembra. AA. Kralj Jurij VI. je poslal vojnemu ministru Hore Belishi brzojavko, v kateri med drugim pravi, da angleška vojska v toku svoje slavne in dolge zgodovine ni bila nikdar pozvana, da vodi borbo za pravičnejšo stvar, kakor danes. Angleška armada še nikoli ni šla v borbo za pomembnejšo stvar ter odločnejšo zaščito bodočnosti svetovne civilizacije kakor danes. Zelo dobro vem, da se zavedate dolžnosti napram svetovni civilizaciji in da bo vsak vojak svoje dolžnosti izpolnil z velikim junaštvom. V svoji molitvi bom prosil Boga, da vas ohrani in zavaruje vsakega poedinca.

Vojni minister Hore Belisha se je zahvalil svojemu suverenu za brzojavko, tako v svojem kakor v imenu vseh angleških častnikov in vojakov.

Chamberlain — Daladieru

London, 5. septembra. AA. (Reuter). Chamberlain je poslal Daladieru brzojavko tele vsebine:

V trenutku, ko Velika Britanija in Francija skupno potrjujeta svojo vojno tovarištvo, ko sta se uprli napadu in branita stvar časti med narodi, pošiljam vam in preko vas francoskemu narodu prisrčen pozdrav. Nade na mir, ki smo jih tako vztrajno gojili, so izginile zaradi napada na Poljsko. Mi zdaj skupno prijemamo za orožje, ker vemo gotovo, da nikdar noben narod ni stopil v vojno za pravičnejšo stvar. Verujem, da žrtve, ki smo jih pripravljeni doprinesti, ne bodo zaman in da bo zmagala pravica.

Daladier je v odgovoru naglasil, da sta Velika Britanija in Francija pripravljeni združiti bratske napore za zmago po napadu na Poljsko.

Odgoditev angleškega parlamenta

London, 5. septembra. AA. Predsednik vlade Chamberlain je v spodnjem domu izrazil mnenje, da bo tekoči parlamentarni dnevni red do četrtka izčrpan ter da bo tedaj predlagal, naj se seje odložde do srede prihodnjega tedna.

Nizozemci streljali na neznana letala

Amsterdam, 5. septembra. AA. (Havas) Ker so se nad ozemljem srednje Holandije pojavila letala neznane narodnosti, je protiletalsko topništvo začelo nanje streljati.

Poljska protiofenziva

Boji na poljskih bojiščih postajajo vedno bolj srditi Nemški uspehi na jugu, poljski na severu — Tretja poljska podmornica potopljena

Poljske čete so preteklo noč priredile protiofenzivo pri Čenstohovu in se jim je po srditih borbah kljub velikim izgubam in številčni ter tehnični nadmoči sovražnika posrečilo pregnati sovražnika in zopet osvoboditi Čenstohovo. Konjeniška brigada je pri Kovalevu prekoračila mejo Vzhodne Prusije in prisilila nemške čete k zelo nerednemu umiku. V južni Poljski se nadaljujejo borbe, enako tudi v poznanjskim vojvodstvu. Poljske čete so prešle na vsej fronti v ofenzivo in so prisilile nasprotnike k umiku, pri čemer so napravile mnogo ujetnikov. Nemški protinapad v smeri na Bialico je bil zavrnjen. Pri tem so poljske čete zajele dve motorizirani koloni. V poznanjski nižini preganjajo motorizirani in konjeniški oddelki umikajoče se nemške čete v dolini Odre. Nemci so poskušali presekati železniško progo proti Varšavi, kar pa se jim ni posrečilo. Pač pa so poljske čete ponovno zavzele Zbašin, prekoračile nemško mejo in zasledujejo sovražnika na nemških tleh.

Pri Gdansku in Gdinji se vodijo srdite borbe.

Nemci so doslej le na nekaterih krajih prodrli na poljsko ozemlje, toda nikjer ne v globino nad 50 km.

Varšava, 5. septembra. AA. (Pat). Boji na južnem Poljskem in v poznanjski pokrajini se nadaljujejo. Hitri sunki poljskih čet proti nemški meji so povzročili zmedo v nemških četah. Pri preganjanju sovražnika so naše čete ujele veliko število Nemcev. Zabeležen je močan protinapad na nemške motorizirane oddelke, ki so prodirali v južni Poljski v pokrajini Sieradza. Sovražnik je pustil na bojišču veliko število tankov. Število ujetnikov je veliko.

Radiopostaja v Varšavi je objavila sledečo vest:

V zadnjem trenutku smo zvedeli, da je poljska brigada prekoračila mejo Vzhodne Prusije v okolici Kowalewa. Nemci so bili potisnjeni nazaj ter brigada nadaljuje napredovanje v notranjost Vzhodne Prusije.

Varšava, 5. sept. AA. (Pat). Danes opoldne je vlada izdala naslednji proglas: Vlada poljske republike poziva vse državljane, naj ohranijo mir v trenutku, ko položaj zahteva potrebne preventivne ukrepe. Vlada zagotavlja prebivalstvu, da bo izvedla delo državne obrambe do konca po ukazih vrhovnega šefa Poljske in njenih zaveznikov.

Varšava, 5. sept. c. Danes ob 9. dopoldne je 11 nemških bombnikov znamke »Heinkel« bombardiralo Varšavo. Leteli so v višini 500 m. Reuterjev dopisnik poroča, da so bombe povzročile mnogo požarov.

Pariz, 5. sept. br. Iz Varšave poročajo, da je trenutni položaj na poljskih bojiščih naslednji:

„Daily Telegraph" o trenutnem položaju

London, 5. sept. z. Posebni poročevalec »Daily Telegrapha« poroča s poljsko-nemške fronte: Nemški napadi v masiranih pohodih so sprva presenetili Poljake, ki niso bili pripravljeni na takojšnji udar Nemcev. Zato se je Nemcem posrečilo prekoračiti poljsko mejo in vdreti na poljsko ozemlje Toda Poljaki so se kaj kmalu znašli in se odločno postavili v bran. Zadnja dva dni vodijo poljske čete ogorčene borbe.

Večji uspeh, ki so ga dosedaj dosegli Nemci, je prodor skozi severni del koridorja, kjer so odrezali severni del koridorja od poljskega zaledja. Poljske čete v tem odseku niso bile dorasle nemški premoči in se tudi niso mogle postaviti z uspehom v bran. Zaradi tega so le ovirale prodiranje nemške vojske in tako omogočile, da so se poljske čete na ostalih odsekih fronte koncentrirale. Uspeh te taktike se že kaže, ker so se pričele ogorčene borbe. Nemci so se umakniti. Čete iz odrezanega dela koridorja se zbirajo sedaj na meji Gdanska, kjer so se pričele ogorčene borbe. Nemvi so se morali tu umakniti za več kilometrov in se vodi sedaj borba že na gdanskem ozemlju. Westerplatte se še vedno drži in vzbuja obramba Poljakov občudovanje, dasi ravno ni nobenega dvoma, da se bo morala Westerplatte slej ali prej vdati premoči.

V industrijskem okrožju Gornje Šlezije se vodijo trenutno ogorčene borbe v okolici Katovic, Kraljeve Hute in Nikolajeva. Na tem področju se morajo boriti Poljaki ne samo proti nemški premoči, marveč tudi proti sabotaži nemškega prebivalstva, ki uničuje telefonske naprave, ruši mostove in na vse mogoče načine poskuša škodovati poljski obrambi. V Katovicah so Poljaki zaradi očitne sabotaže po prekem sodu ustrelili 30 Nemcev.

Na karpatski fronti nemške čete niso mogle prodreti preko prelaza Jablunke. Na obeh straneh so sedaj na tem odseku fronte koncentrirali zelo močne oddelke in pričakujejo pričetek velike bitke. Lep uspeh pomeni prodor Poljakov pri Löbau v Vzhodno Prusijo, dočim so pravtako prekoračile poljske čete nemško mejo tudi pri Zbašinu v poznanjski pokrajini, kjer se vodijo borbe sedaj na nemškem ozemlju.

Dopisnik doznava dalje, da se je vrhovno vodstvo poljske vojske odločilo izbrati ugodnejše postojanke in koncentrirati čete na krajši fronti, zaradi česar bo najbrže opuščena nadaljnja obramba obmejnih krajev.

Spuščanje s padali v poljsko zaledje

Varšava, 5. septembra. AA. (Pat) Dogodilo se je že ponovno, da so se Nemci s padali spustili v poljsko ozadje. Oblastem in prebivalstvu se je posrečilo, da so jih hitro polovili in prijeli. Sedaj uporabljajo Nemci novo metodo. Včeraj so se štiri osebe v uniformi poljskih vojakov spustile s padali. Sicer pa to ni prvi poskus očitnega kršenja vojnih pravil od strani Nemcev.

Nemška vojna poročila

Berlin, 5. sept. br. Nemško poročilo z vzhodnega bojišča naglaša, da nemške čete napreduje po določenem načrtu. Južno od Čenstohove je bila po krvavi borbi uničena poljska divizija in ujet tudi njen štab. Gornješlezijsko industrijsko okrožje so začeli Poljaki izpraznjevati. V zasedenem ozemlju so prišle vse važnejše naprave nepoškodovane v nemške roke. V treh dneh so nemški oddelki ponekod prodrli že 100 km daleč na sovražno ozemlje. Vojna mornarica je zavarovala nemško obalo in je danes potopila še tretjo poljsko podmornico. Kancelar Hitler je prisostvoval borbam za prehod preko Visle in je nato obiskal več vlakov ranjencev.

Nemške čete, ki hitro napredujejo iz južne Šlezije, so ujele že okoli 15.000 mož. Poljaki se umikajo iz Krakova v smeri proti severu.

V toku letalske bitke, ki se je razvila v bližini Lodža med nemškimi in poljskimi letali, je nemška eskadrila lovcev uničila več poljskih bombnikov ter dve lovski letali. Poljska letalska eskadrila, ki se je poskušala dvigniti z letališča, je bila napadena od naših lovcev. Nemška letala so uničila skupno 15 poljskih letal.

Tudi včeraj je bilo bombardiranih več poljskih mest, med njimi Grodisk jugozahodno od Varšave, Zdunska Wolja pri Lodzu, Kutno in Lenčica.

Berlin, 5. sept. br. Nemški listi pišejo zelo ogorčeno o postopanju Poljakov z nemškimi ujetniki. Nekega pilota, ki se je moral spustiti s padalom, so ujeli, mu izbodli oči in ga nato ubili. Prav tako so ubili vseh 31 nemških vojakov, ki so se s padali spustili za poljsko fronto. Osumili so jih špionaže. Nemški listi protestirajo proti temu in naglašajo, da ima Nemčija posebne oddelke, ki se s padali spuščajo za sovražno fronto. To niso vohuni, marveč redni vojaki. V tem primeru pa ne gre za vojake teh oddelkov, ki jih še niso začeli uporabljati, marveč za posadke nemških letal, ki so se zaradi poškodb na letalih morala spustiti na zemljo s padali.

Zaplemba poljskega imetja v Gdansku

Gdansk, 5. septembra. AA. DNB: Na podlagi uredbe z dne 4. septembra se zapleni vse imetje poljske države, poljskih državnih ustanov in podobno v Gdansku. Izključno pravico razpolaganja s popisano imovino ima državni komisar. O zaplembi in rekviziciji pravnih in fizičnih oseb poljske narodnosti odloča državni komisar. Prav tako odloča tudi o odškodnini.

Kaj bo storila Italija?

Zanimiva pojasnila italijanskih listov k službenemu sporočilu o italijanskem posredovanju

Rim, 5. sept. b. Današnji italijanski listi objavljajo razen službenega sporočila o Mussolinijevem posredovanju tudi inspiriran komentar, datiran iz Rima, v katerem čitamo tudi naslednje vrste:

»Sedaj se svet sprašuje: **Kaj bo storila Italija? Italija se z orožjem ob nogi svečano sklicuje na to svojo akcijo za mir in med tem čaka na svojo uro.** Vstala bo nova Evropa, ki je ni mogoče zgraditi, ne da bi se poprej zabrisale versajske krivice. Gdansk je samo prvi člen v verigi. bosta na bojiščih vojaško opravili Anglija bosta na bojiščih vojaški opravili Anglija in Francija. Ker se zdi, da se maršali ne morejo preveč premikati, delajo namesto njih propagandisti, ki streljajo v prazno. Kmalu bomo slišali o otrokih s prerezanimi rokami, o plinih, o utopitvah in drugih grozotah. Poznamo to metodo!«

V ostalem poročajo italijanski listi objektivno s posameznih bojišč in govore o »angleško-francosko-nemški vojni«. Objavljajo prav tako nemška poročila kakor poročila nasprotne stranke.

Zanimivo je, da noben italijanski list ni prezri onega dela v službenem komunikeju o italijanskem posredovanju, ki govori o konferenci petih držav za razgovor o reviziji versajskih določb in takoj nato dodaja, da sta Anglija in Francija na ta predlog v načelu pristali. Temu angleškemu in francoskemu pristanku pripisujejo italijanski listi velik pomen. Tolmačijo ga kot prvo priznanje revizionističnega načela s strani obeh zapadnih velesil. Ta ugotovitev, ki se zdi točna, je v toliko važna, ker odpira Italiji možnost nadaljnjih razgovorov z Londonom in Parizom za mirno revizijo versajskih določb v vseh onih točkah, na katere je Italija v zadnjih letih že opozorila s svojimi zahtevami.

Mussolini ima v vidu le italijanske cilje

Curih, 5. septembra. z. »Neue Züricher Zeitung« poroča iz Rima, da vojna napoved Anglije in Francije Nemčiji rimskih krogov in italijanske javnosti ni presenetila. Posredovalna akcija Mussolinija in njen izid je še bolj učvrstil prepričanje, **da bo Italija ostala nevtralna, ker ima Mussolini v vidu predvsem italijanske nacionalne cilje. Tudi objektivno pisanje italijanskega tiska to potrjuje.** Dasiravno kaže italijanski tisk slej ko prej simpatije do Nemčije, vendar piše zelo zmerno in objektivno o stališču Anglije in Francije.

Berlin o posredovanju:

Vsega so krivi Angleži!

Nemška polslužbena agencija zatrjuje, da „Nemčija ni hotela napasti Francije"

Včeraj smo objavili italijansko uradno sporočilo o Mussolinijevem posredovanju. Dodali smo pregled razvoja usodnih dogodkov med 30. avgustom in 3. septembrom tega leta v luči poslednjih uradnih pojasnil ter obrazložili vprašanje skladnosti italijanske akcije z italijansko-nemško vojaško in zvezno pogodbo. Opozorili smo, **da spadajo vsa uradna in na pol uradna pojasnila zadnjih dni v vrsto onih pojasnil, ki bodo tvorila glavni material k vprašanju odgovornosti za novo vojno.** Zaradi izčrpnega pregleda navajamo danes še polslužbeni komentar nemške agencije **»Der Deutsche Dienst«** k poslednjemu Mussolinijevemu posredovanju, pri čemer ponovno opozarjamo na dosedanje ugotovitve, ki smo jih objavili zlasti v sobotnem, nedeljskem in včerajšnjem »Jutru«.

»Der Deutsche Dienst« piše: »Svet se sprašuje, kdo je odgovoren za bodočnost, ki bo prinesla odločitev o novi Evropi. Brez vzroka in ne da bi upoštevala bodočnost novih generacij, je Anglija presekala nit, na kateri je visel evropski mir, in to prav v hipu, ko se je Mussolinijeva posredovalna akcija bližala odločilni točki.

Francoski državniki, ki so se zavedali odgovornosti napram svojemu narodu, niso podprli angleške igre. Francija je v zadnjem hipu sprejela Mussolinijevo akcijo. (Italijansko službeno sporočilo ugotavlja, da jo je sprejela tudi angleška vlada. Op. ur.) Vlada rajha, ki ni ničesar slabega čutila proti francoskemu narodu, ni mogla odkloniti svoje podpore Mussolinijevi akciji. Na seji angleške vlade v soboto (2. septembra) je vojna stranka vsilila svojo voljo onim ministrom, ki so hoteli pustiti Nemčiji odprta vrata. Rezultat te akcije je bil ultimat rajhu.

Anglija je sabotirala poslednje Mussolinijevo posredovanje, ne da bi ga niti proučila, toda Francija, ki ji ni mogoče priznati niti vloge »sijajnega sekundanta«, je bila dobesedno prisiljena prevzeti funkcijo trabanta angleške hegemonije. Chamberlainove izjave, ki naj bi utemeljile borbo proti rajhu, se ne razlikujejo od argumentov, ki so jih Angleži uporabljali v dobi 1914—1918.

Gotovo je, da je Anglija izdala Evropo. Noben življenjski interes ni bil ogrožen na kontinentu. Navzlic temu je Anglija zakrivila zločin, da je zadela v srce Evrope, kajti borba proti Nemčiji zadeva v srce sistem vse Evrope. Gospodarski razvoj poslednjih let je pokazal, da je Nemčija evropsko srce. Vse krize, ki so izhajale iz versajske pogodbe, so pokazale, da je Evropa bolna. S svojo trgovinsko politiko je Nemčija varovala evropske narode, ki so jih prizadele posledice versajske politike, proti cenam na svetovnem tržišču, kakor jih je diktirala Anglija, ki je hotela usužnjiti vse evropske narode in jih ponižati na stopnjo »kulijev«. Nemčija se bori za življenjsko raven vseh evropskih narodov in za njih blagostanje. Anglija pa napoveduje »forfait« vsej evropski skupnosti na korist svojega imperija. Anglija se bori za privilegiran položaj in za prevladujoč položaj v ravnotežju evropskih sil.

Toda zakaj se bori Francija? Zakaj mora francoski vojak napasti pregrajo iz jekla in cementa? Nemčija ne ograža francoskega ozemlja, saj je vendar jamčila za njegove meje; zapadne utrdbe dokazujejo, da Nemčija ni nameravala napasti Francije. Francija mora razumeti, da je postala samo sredstvo v rokah Cityja. Ako je Francija zgrabila za orožje proti rajhu, se dejansko bori za druge. Nobena propaganda ne bo mogla zakriti, da nove žrtve milijonov francoskih vojakov ne bodo služile ničemur. Vsak francoski vojak bo moral s svojim življenjem potrditi ukaz za napad na Siegfriedovo linijo in ta odgovor bo spremenil v neumestno vprašanje, ali čuti Nemčija potrebo, da odgovori z istimi sredstvi.«

(Kakor v itlaijanskem službenem sporočilu o Mussolinijevem posredovanju, tako zasluži tudi v tem polslužbenem nemškem komentarju posebno pozornost ugodnejše pisanje o Franciji ter sploh izključevanje Francije iz neposredne odgovornosti za novo vojno, vendar s to razliko med prvim in drugim, da prvo ne krije tudi angleških pristankov na Mussolinijeva posredovanja, dočim jih drugo popolnoma izključuje. Op. ur.)

Povratek diplomatov vojujočih se držav

Oldenzaal, 5. sept. AA. (Havas). Snoči ob 23.35 je pripeljal na holandsko obmejno postajo Oldenzaal vlak, s katerim se vrača v Francijo francoski veleposlanik Coulondre s člani veleposlaništva. Na isto postajo je privozil tudi vlak, s katerim se v Nemčijo vrača nemški poslanik v Parizu Welczek. Angleški veleposlanik v Berlinu sir Neville Henderson je istotako prispel na neko obmejno postajo, odkoder bo nadaljeval svojo pot v Anglijo šele tedaj, ko prispe nemški odpravnik poslov v Londonu dr. Kort v holandske vode.

Bruselj, 5. sept. AA. (Havas). Posebni vlak, s katerim potuje francoski veleposlanik v Berlinu Coulondre z osebjem poslaništva in konzulata, je prispel opoldne v Bruselj. Coulondra je pozdravil na postaji tovariš Bergeton.

Berlin, 5. septembra. AA. (DNB). Nemške interese v Franciji zastopa Švedska, francoske interese v Nemčiji Zedinjene države, nemške v Britaniji Švica, britanske interese v Nemčiji USA, nemške interese na Poljskem Holandija, poljske interese v Nemčiji pa Švedska.

Naša nevtralnost

Včeraj smo prinesli uradno objavo kraljevske vlade o stališču Jugoslavije v sedanjem mednarodnem položaju. Izjava poudarja, da bo ostala naša država dosledna svoji dosedanji politiki nevmešavanja v spore drugih, pri katerih nista ogrožena neodvisnost in nedotakljivost Jugoslavije, in da bo zato **tudi v sedanji vojni strogo nevtralna in nepristranska. Gotovo soglaša s tem sklepom prav vse prebivalstvo države, ne glede na svojo politično ali drugačno vsmerjenost. Ako bi izvedli o njem plebiscit, bi brez dvoma prinesel soglasno odobritev, tako soglasno, kakor redkokateri ukrep državnega vodstva.**

To soglasno odobravanje odločitve, ki so jo najvišjim državnim činiteljem narekovali bitni interesi našega naroda, pa nalaga nam vsem brez izjeme tudi velike in resne dolžnosti. **Vsi državljani se moramo prilagoditi v današnji dobi težkih mednarodnih potresov stališču in smernicam državnega vodstva ter po njih urediti svoje zasebno in javno življenje.** Nevtralnost nas varuje nesreče vojnega meteža, zato pa od nas zahteva, da smo res nevtralni in da sledimo usodnim svetovnim dogodkom z mirom in nepristranostjo. Nihče noče nikomur zapovedovati ali prepovedovati njegovih zasebnih simpatij ali antipatij, od **vsakogar pa se sme in mora zahtevati, da opusti vsako javno izražanje simpatij ali antipatij do katerekoli tuje države.** Povsod po svetu je tako in nekatere nevtralne države so izdale celo posebne zakone, ki pod strogimi kaznimi prepovedujejo javno izražanje simpatij ali antipatij do vojujočih se držav ter vsako propagando za to ali ono teh držav ali proti njej.

Nevtralnost nam bo omogočila, da bomo lahko tudi v teh težkih časih nadaljevali v glavnem svoje dosedanje življenje ter svoje delo za napredek in okrepitev naše države, vsega njenega prebivalstva vseh nas. Zlasti se bo tudi naše gospodarsko življenje lahko zdravo razvijalo, in to ne le pri nas doma, temveč tudi v zvezah z ostalim svetom. **Zato pa moramo opustiti vse, kar bi motilo običajno gospodarsko življenje.** Ne mislimo pri tem samo na brezvestno spekulacijo, ki se tako rada pojavi v težkih časih in ki **jo bo treba, če bi se začela kje kazati, za vsako ceno zadušiti, čeprav bi bili potrebni najostrejši ukrepi.** V mislih nam je pošteno prebivalstvo, ki se mnogokrat da zbegati brez vzroka in potrebe. Zbeganost pa nikomur ne koristi, temveč prinaša samo zmedo in nesrečo. Prav nobenega povoda n. pr. **ni za bojazen, da bi nam zmanjkalo te ali one življenjske potrebščine. Zato tudi ni nobenega razloga za prekomerno zalaganje z njimi.**

Resna doba, ki jo preživlja človeštvo, stavlja na vsakega državljana nove dolžnosti. **Prva je ta, da ohrani hladno kri in razsodnost ter mirno in vestno nadaljuje svoje poklicno delo. V viharjih, ki so se razbesneli okrog nas, se vsi še bolj strnimo v odločni slogi in medsebojnem zaupanju okrog našega ljubljenega kralja in naše narodne vladarske dinastije.** Delajmo z vnemo in požrtvovanjem za okrepitev in napredek naše drage Jugoslavije, ki bo lahko potem brez zlih zosledic izšla iz sedanjih preizkušenj.

Lov na trgovske ladje

Po vseh morjih živahen lov na zakasnele ladje — Razen „Athenie" je bilo potopljenih še več drugih ladij

London, 5. sept. c. Danes se je zvedelo za tri nadaljnje potopitve trgovskih ladij. Nemci so potopili angleško ladjo »Basnia« (2400 ton), last Cunard-White-Star-družbe. Razen enega mornarja se je rešila vsa posadka na neki norveški parnik. Angleži so potopili nemško ladjo »Olindo« (4576) ton), ki je bila na potu iz Buenos Airesa v Hamburg ter parnik »Karl Fritzen« (6593 ton) na poti iz Holandske v Ameriko. Angleška admiraliteta o potopitvah zaenkrat ni izdala informacij o kraju, času in drugih okoliščinah.

Kaj pripovedujejo rešenci z „Athenie"

Glasgow, 5. sept. c. Okoli 400 potnikov s potopljene angleške ladje »Athenia« je davi dospelo v zaliv Firth of Clyde. Zaradi megle parniki niso nadaljevali vožnje v Glasgow, temveč so izkrcali potnike v Greenocku. Tam so že čakali rešilni avtomobili, ki so ranjence takoj prepeljali v bolnico v Glasgow. Ostali potniki so nadaljevali vožnjo v Glasgow s posebnimi avtobusi. Med njimi je mnogo žen in otrok. V Glasgowu je pričakovala rešence velika množica ljudi. Rešenci pripovedujejo o potopitvi »Athenie« pretresljive podrobnosti. Vsi, ki so se mogli rešiti, so morali žrtvovati vse, razen oblek, ki so jih imeli na sebi. Mnogi so več kot uro z rešilnimi pasovi plavali v vodi, preden so jih mogli sprejeti v rešilne čolne. Pri eksploziji torpeda je bilo ubitih in ranjenih zelo veliko število potnikov. Nadaljnje žrtve je povzročilo dejstvo, da je prišel eden izmed rešilnih čolnov pod vijak potapljajoče se ladje. Mnogo potnikov je tudi utonilo. Število žrtev pa še vedno ni točno ugotovljeno. **Mnogi potniki na »Athenii« so takoj po eksploziji torpeda opazili, da se je pojavila na morski površini podmornica, ki je plula v razdalji 100 do 500 m**

London, 5. sept. c. V parlamentu je izjavil danes lord Stanhope v imenu vlade, da je s pričami popolnoma nedvoumno ugotovljeno, **da je bila ladja »Athenia« potopljena od sovražne podmornice.** Izjavil je še, da je nesmiselna trditev, da bi bila Anglija pustila položiti na kraju, kjer je prišlo do katastrofe, mine, ker Anglija sama hoče imeti to pot prosto za svoje trgovske ladje.

Druga skupina rešencev z ladje »Athenia« je dospela v irsko luko Galway. Med njimi je kapetan ladje, ki tudi potrjuje, da je potopitev povzročila podmornica. Torpedo je bil izstreljen z daljave približno 500 m in je zadel naravnost v strojni prostor. Z ladje so opazili rahel dim na morski površini, ko se je torpedo bližal ladji.

Kapetan je tudi izjavil, da je podmornica, ko se je pojavila po torpediranju nad morsko gladino, ustrelila tudi še s topom proti »Athenii«.

Sto smrtnih žrtev

New York, 5. sept. c. Agencija United Press poroča, da cenijo število žrtev pri potopitvi parnika »Athenia« na približno sto.

Zaplenjen nemški parnik

London, 5. sept. AA. (Reuter). Nemški trgovski parnik »Kristof Durnum« je bil po poročilu iz Halifaxa zaplenjen v Botwoodu v Novi Fudlandiji. Posadko so zaprli v Saint Johnu v Novi Fundlandiji.

Zaščita ameriških ladij

Washington, 5. sept. AA. Po seji vlade, ki je trajala dve uri, je državni tajnik za mornarico Edison izjavil predstavnikom tiska, da je vlada razpravljala o sredstvih za zavarovanje parnikov, ki prevažajo ameriške begunce iz Evrope. Obstoja namen, da se ob rednih atlantskih progah postavijo ameriške vojne ladje, ki bi ščitile ameriške in tuje parnike, ki vozijo ameriške državljane v domovino.

Nova pota Japonske

Končna odločitev Japonske bo odvisna predvsem od nadaljnjega razvoja dogodkov v Evropi

Rim, 5. septembra. b. V tukajšnjih političnih krogih z največjim zanimanjem zasledujejo razvoj japonske zunanje politike po prvih japonskih reakcijah na sklenitev nemško-ruske pogodbe. **Na splošno prevladuje mnenje, da bo Japonska vodila v bodoče — vsaj nekaj časa — povsem neodvisno politiko, ki bo glede dogodkov v Evropi istovetna z nevtralnostjo. Njena končna odločitev pa bo odvisna predvsem od nadaljnjega razvoja dogodkov v Evropi.** V italijanskih diplomatskih krogih pa se že sedaj sprašujejo, ali ne bo morda Japonska smatrala za potrebno, da že v kratkem **revidira svojo politiko do Rusije.** Kar čez noč ji seveda to ni mogoče storiti, toda ne sme se prezreti, da je sklenitev nemško-ruske pogodbe že doslej močno vplivala na politični razvoj na Daljnem vzhodu.

Glede japonsko-nemških odnošajev v bližnji bodočnosti se po mnenju italijanskih poučenih krogov še ne more izreči nobena dokončna sodba, **glede italijansko-japonskih odnošajev** pa opozarjajo tu na pomen sporočila italijanskega veleposlanika v Tokiu japonskemu zunanjemu ministrstvu z dne 28. avgusta, po katerem **želi Italija ne le ohraniti, temveč tudi še nadalje razvijati in poglabljati svoje odnošaje z Japonsko.** Ta korak italijanske vlade v Tokiu dokazuje po informacijah iz poučenih krogov, da »spremembe, ki jih je zahteval poseben evropski položaj v odnošajih med avtoritarnimi državami in Rusijo, ne morejo nujno vplivati tudi na spremembo prijateljskih vezi med Italijo in Japonsko«. Sodelovanje med Italijo in Japonsko je po oficioznem tolmačenju v nekaterih uglednih italijanskih listih **mogoče celo »na nekoliko bolj utesnjeni osnovi, kakor jo je predstavljal protikomunistični pakt v svoji prvotni obliki, odnosno na osnovi, ki bi lahko nastala zaradi njegovega ojačenja.**

Zdi se torej, da je trenutno italijansko čakanje, kakor označujejo nekateri sedanjo italijansko nevtralnost, v neposredni zvezi z enako politiko Japonske, s katero želi Italija slej ko prej in navzlic odmevom sklenitve nemško-ruske pogodbe v japonski prestolnici ohraniti tesne odnošaje prijateljstva in sodelovanja.

Tokio, 5. sept. c. Podtajnik za zunanje zadeve je sprejel danes poslanike evropskih držav, med drugimi angleškega in francoskega ter jim izjavil, da se bo Japonska v sedanji evropski vojni držala principa neintervencije. Pozneje je bil izdan oficielni komunike, ki opozarja, da je vlada zelo zaskrbljena zaradi stališča nekaterih evropskih držav do japonske akcije na Kitajskem ter zaradi incidentov, ki so v tej zvezi nastali.

Pogajanja med Rusijo in Japonsko

Tokio, 5. septembra. AA. (DNB). List »Jomiuri Šimbun« je objavil poročilo iz Moskve, da je japonski veleposlanik Togo začel razgovore s sovjetskim komisarjem za zunanje zadeve Molotovom, da se končajo spopadi med Mandžurijo in Zunanjo Mongolijo.

Gandhi pri podkralju

Simla, 5. sept. AA. Mahatma Gandhi je bil sprejet včeraj popoldne v avdienco pri podkralju Indije. Razgovor je bil zelo dolg. Kakor pravi neuradno poročilo je Gandhi obljubil, da bo s svoje strani nudil popolno podporo Veliki Britaniji.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Ugoden odmev naše nevtralnosti

Rim, 5. sept. o. Tukajšnji listi objavljajo v poročilih iz Beograda besedilo sklepa jugoslovenske vlade o ohranitvi nevtralnosti. »Giornale d' Italia« poudarja, da Jugoslavija pozdravlja miroljubno zadržanje Italije in da odobrava italijanski postopek. »Piccolo« piše, da je našlo italijansko zadržanje veliko razumevanje v Jugoslaviji. Smatra se, da bo to znatno vplivalo na ureditev položaja na Balkanu in da se bodo tudi ostale balkanske države orientirale prav tako kakor Italija in Jugoslavija.

Budimpešta, 5. sept. o. V tukajšnji politični javnosti spremljajo z veliko pozornostjo zadržanje malih držav in razvoj njihovih odnosov napram Italiji. V Budimpešti smatrajo, da je na strani Italije odločitev, ali se bodo male države zapletle v sedanjo vojno. V Jugoslaviji, Rumuniji, Bolgariji in Grčiji žele očitno mir in je njihovo bodoče zadržanje odvisno v glavnem od stališča Italije.

Odložena reška svečanost

Rim, 5. septembra. b. Po današnjem uradnem sporočilu, ki so ga objavile tudi vse italijanske radijske postaje, je bila svečanost o priliki dvajsetletnice zavzetja Reke odložena na nedoločen čas.

Roosevelt podpisal nevtralnost

Washington, 5. sept. c. **Predsednik Roosevelt je danes podpisal proklamacijo, s katero proglaša nevtralnost Zedinjenih držav ameriških v sedanji vojni.**

Kralj Leopold o položaju Belgije

Bruselj, 5. sept. AA. (Havas). **Kralj Leopold je imel snoči govor po radiu, v katerem je med drugim dejal: Ob naših mejah se je začela vojna. Belgija se nahaja pred gospodarskimi, moralnimi in človečanskimi preizkušnjami. Varnost države je zavarovana. Naša vojska, ki je močna in disciplinirana, pozorno stoji ob mejah. Želim, da tudi nadalje vsakdo vrši svojo vsakdanjo dolžnost in dela kakor doslej. Položaj Belgije kot nevtralne zemlje bo težak, toda z božjo pomočjo bo Belgija prestala to preizkušnjo.**

Kralj Jurij v vojaški uniformi

London, 5. sept. c. Kralj Jurij VI. nosi od vojne napovedi dalje vojaško uniformo. Na njegovo povelje bo odslej tudi vse uradništvo na dvoru do nadaljnjega v vojaških uniformah.

Londonska borza spet odprta

London, 5. sept. c. Londonska borza bo od četrtka dalje zopet odprta.

Promet med Tunisom in Italijo normalen

Tunis, 5. sept. AA. (Havas). Promet na pomorskih in letalskih progah med Tunisom in Italijo je normalen.

Dnevniki v Italiji samo na 4 straneh

Rim, 5. sept. AA. (Stefani). Da se omeji potrošnja celuloze v papirnican bodo od 9. septembra dnevniki izhajali samo na 4 straneh.

Bombe na dansko ozemlje

Kodanj, 5. sept. AA. (Havas). V zvezi z bombardiranjem Esbjerga s strani neznanega letala ugotavlja agencija Ricau, da je neznano letalo vrglo štiri bombe, od katerih je samo ena eksplodirala. Dozdaj je bilo ugotovljeno, da je bilo 10 oseb ranjenih, od teh 4 težje.

Kršitev nizozemske nevtralnosti

Berlin, 5. sept. AA. (DNB). Nemško poslaništvo v Haagu sporoča: Holandske radiopostaje so sporočile v ponedeljek vest, da so nemška letala letela v ponedeljek zvečer preko nizozemske meje. Ta vest ni resnična. Ugotovljeno je, da gre za angleške bombnike, ki so se po brezuspešnem napadu na Wilhelmshaven rešili s tem, da so leteli preko nizozemskega ozemlja.

Poostritev tiskovnega zakona v Franciji

Pariz, 5. sept. AA. Da bi se izpopolnile nekatere praznine v tiskovnem zakonu, je vlada v uradnem listu objavila nov zakonski dekret, ki prepoveduje objavljanje vseh vesti, ki bi mogle biti v korist tujim državam ali ki bi utegnile slabo vplivati na prebivalstvo. Prestopki tega zakonskega odloka se kaznujejo z robijo od 1 do 10 let in z denarno kaznijo od 1.000 do 10.000 frankov.

Poslanci-vojaki v Franciji ne izgube mandata

Pariz, 5. septembra. AA. Uradni list objavlja zakon z dne 11. julija 1939 o organizaciji naroda za časa vojne. Zakon vsebuje odredbo, da je narodnim poslancem, ki so ali niso vojaški obvezniki in ne pripadajo prvemu rezervnemu pozivu dovoljeno prositi za sprejem v vojsko ter podpisati izjavo o vstopu v vojaške edinice. Narodni poslanci se s tem ne odrekajo poslanskim dolžnostim in se ne smatra, da so dali ostavko na svoje mandate.

Sprejemi v Vatikanu

Vatikan, 5. septembra. AA. (Stefani) Veleposlanika Italije in Francije ter poslanik Portugalske so obiskali danes državno tajništvo v Vatikanu, kjer so imeli konferenco z msgr. Montinijem. Kardinal Maglione je odpotoval v Casorio, kjer bo nadaljeval svoje počitnice, ki jih je prekinil zaradi mednarodne napetosti.

Seja DN preložena

Ženeva, 5. sept. AA. Generalni tajnik Društva narodov je prejel brzojavko od angleške vlade, ki predlaga, da se preloži seja Društva narodov, ki bi morala biti prihodnji ponedeljek.

Nevtralnostne izjave

Burgos, 5. septembra. AA. General Franco je podpisal dekret o strogi nevtralnosti Španije.

Teheran, 5. septembra. AA. Vlada je izdala sledeče obvestilo: V času, ko je na žalost izbruhnila vojna v Evropi, sporoča iranska vlada svoj sklep, da ostane nevtralna.

Buenos Aires, 5. septembra. AA. Ministrski svet je sprejel sklep o nevtralnosti Argentine. Ministrstvo za zunanje zadeve je sklenilo ukiniti vse častne konzulate Argentine v državah, ki se vojskujejo.

Rio de Janeiro, 5. septembra. AA. Zunanje ministrstvo je izročilo snoči nemškemu veleposlaniku verbalno noto, da bo Brazilija ohranila nevtralnost v sedanjem spopadu Nemčije z Veliko Britanijo, Francijo in Poljsko.

Santiago de Chile, 5. septembra. AA. Predsednik republike Aguire Cerda je objavil uradno izjavo, da bo republika Chile ostala strogo nevtralna.

Mexico, 5. septembra. AA. Predsednik Cardenas je proglasil nevtralnost Mehike ter izjavil: Mehika bo sodelovala pri vseh prizadevanjih, da se omeje sovražnosti in vzpostavi mir.

Prvi zobobol naj bo pri Tvojem otroku tudi zadnji!
SARGOV
KALODONT
PROTI ZOBNEMU KAMNU

Razvoj sedanje vojne v italijanski luči

Italijanska sodba o verjetnem poteku vojnih operacij med Nemčijo in njenimi nasprotniki

Milan, 5. sept. b. Polslužbena italijanska zunanjepolitična revija **»Relazioni Internazionali«** objavlja v svoji najnovejši številki uvodnik z naslovom »Usoda Poljske in odgovornost demokracij«, ki takole tolmači italijansko sodbo o verjetnem poteku vojnih operacij med Nemčijo in njenimi sedanjimi nasprotniki:

»Kakšno pomoč — uspešno in neposredno pomoč na poljskem ozemlju, ki bi bila edina učinkovita — lahko nudita zapadni velesili Poljski? Nemčija razpolaga z nad 100 divizijami, od katerih jih na dobro zavarovani zapadni fronti zadostuje ena tretjina, medtem ko ostali dve tretjini, vštevši sem tudi ogromno težino oklopnih divizij, zadostujeta za odločitev o usodi Poljske... Preden je bil podpisan moskovski pakt, se je moglo misliti, da bi se poljska vojska po trdem odporu proti nemškim oklopnim divizijam in po izkazih junaštva v konjeniških spopadih, umaknila proti vzhodu, kjer bi se združila z rusko armado ter skupno ž njo stvorila dolgo bojišče od Baltiškega do Črnega morja. Vse to so nedvomno imeli v mislih in proučili tudi generalni štabi zapadnih velesil, ki so si tako utvarjali, da bodo mogli vezati na vzhodno bojišče večji del nemških oboroženih sil.

Toda pogajanja za pridobitev Rusije za vojno proti Nemčiji so se zaključila z enim največjih diplomatskih porazov, kar jih pozna zgodovina. **Sedaj bo za poljsko armado umik proti Rusiji nemogoč.** Ako bi to tvegala, bi jo doletela ista usoda kakor francosko armado pod vodstvom Bourbakija, ki se je z vojsko zatekel pri Belfortu na švicarska tla, pa je bila tam vsa armada razorožena in internirana. **Anglija je torej zajamčila Poljski samo sijajen in junaški konec.** Neka visoka francoska vojaška osebnost je že predvidela **nujnost druge faze, ki bo nato nujno sledila: nemške divizije, ojačene z novimi nabori, se bodo z vso ogromno težo železa in ognja vrgle od vzhoda proti zapadu.** K temu pa je treba dodati še to, da bo Nemčija po zlomu Poljske razpolagala z vsem poljskim vojnim materialom, ki sta ga Anglija in Francija sami pomagali nakopičiti na Poljskem.

Z nekaterih strani se nakazuje možnost **francoskega preboda preko Belgije,** od koder naj bi se izvršil poskus bočnega pritiska na nemško obrambno črto. Toda to bi bila zelo nevarna igra proti »mali Belgiji«, katere nedotakljivost sta zajamčili tudi zapadni velesili. Vsekakor pa se je Nemčija zavarovala tudi za ta primer z obrambo strateških poti severno Aquisgrane. Razen tega ne smemo prezreti osnovnega francoskega problema, vprašanja demografskih rezerv. Ali si sme Francija dovoliti uničenje kakega milijona svojih mladeničev, ne da bi se s tem izpostavila tveganju, da ne bo več dosegla enakega števila vojakov? Gre torej za dolgo vrsto samih zmot.

Samo Italija je od vsega začetka nakazala pravo pot in je tudi sama na pravi poti. Zakaj se ni ob pravem času poslušal Mussolinijev glas, ki je Evropi pokazal pot rešitve?«

(Po italijanski sodbi lahko torej Nemčija sama opravi s svojimi nasprotniki. Italijanska revija prihaja do teh zaključkov na osnovi nemške preusmeritve po sklenitvi nemško-ruske pogodbe o nenapadanju. Žal iz izvajanj ugledne italijanske zunanjepolitične revije ni razvidno, ali so bili isti razlogi odločilni tudi za Hitlerjevo odločitev, da Nemčiji za sedaj italijanska vojaška pomoč ni potrebna. Op. ur.)

Proslava kraljevega rojstnega dne v Beogradu

Beograd, 5. sept. p. Beograd se je pripravil, da slovesno proslavi, kolikor dopuščajo dogodki, rojstni dan našega mladega kralja. Mesto se je okrasilo zelo svečano z mnogo okusa. Posebno lepo so okrašene glavne ulice, zlasti Kneza Mihajla, Kralja Milana in Terazije, ki so dobile povsem drug videz. Med »Moskvo« in hotelom »Balkanom« so v malem parku postavljeni visoki stebri, ki so zelo okusno zgrajeni in s katerih vihrajo dolge državne zastave. Med stebri so razobešene električne žarnice, razen tega pa jih razsvetljujejo reflektorji. Iz morja barv naših državnih zastav se visoko dvigajo začetne črke imena našega mladega kralja »P II.« Tudi ob kraju Terazij so postavljeni visoki stebri, ki nosijo velike krone, razkošno okrašene z zastavami. Prav tako so postavljeni na obeh straneh glavnih ulic visoki stebri z 20 m dolgimi zastavami. Javna poslopja so bogato okrašena z zelenjem in razsvetljena z žarnicami in reflektorji. Na mnogih zasebnih zgradbah se vidijo okrašene inicialke našega mladega kralja, sestavljene iz žarnic. Posebno lepo je okrašeno poslopje PAB, kjer se vidijo začetne črke našega kralja, kakor da bi bile sestavljene iz žitnega klasja. Tudi veliki most preko Save je bogato razsvetljen. Čeprav je odpadla za jutri napovedana velika parada naše vojske na Banjici, nocojšnja baklada po mestu in sprevod razsvetljenih čolnov in ladij po Dunavu, se vendar prebivalstvo veseli iz vsega srca rojstnega dne našega kralja ter je že danes zavladalo po mestu svečano razpoloženje. Ob pol 18. je bila v slavnostni dvorani beograjske občine slavnostna seja mestnega sveta, na kateri so počastili rojstni dan našega kralja in ki so ji prisostvovali tudi zastopniki nacionalnih in rodoljubnih udruženj. Zvečer so zavalovile po mestu velike množice, ki so občudovale razkošno razsvetljavo.

Begunski naval v Švici

Bern, 5. sept. br. Zaradi vedno večjega dotoka beguncev je zvezna vlada danes izdala oblastem posebna navodila, v katerih odreja, da morajo begunce brez izjeme sprejeti in jih odpremiti v posebej določena taborišča, odkoder bodo čimprej morali odpovati v poljubno tujo državo. V svrho kontrole tujcev so izdani strogi predpisi. Vsi tujci se morajo v roku 24 ur prijaviti pristojnim oblastem v svrho kontrole in dovoljenja za prebivanje v Švici. Tujci, ki bi se kakorkoli pregrešili zoper švicarsko gostoljubnost in kršili švicarsko nevtralnost, bodo strogo kaznovani in po prestani kazni brez izjeme izgani.

Prodaja alkoholnih pijač in tobaka v Nemčiji prepovedana

Berlin, 5. sept. o. Nemški minister za gospodarstvo Walter Funk je izdal odredbo, po kateri morajo vse trgovine, ki prodajajo tobak ali alkoholne pijače, napraviti inventar. Nadaljnja prodaja omenjenih predmetov je prepovedana.

Bolgarska vlada proti vojnim spekulantom

Sofija, 5. sept. AA. Vlada je sprejela vrsto sklepov za ureditev prehrane prebivalstva in onemogočenje špekulantstva. Proti špekulantom so bili sprejeti preventivni ukrepi, v primeru kršitve predpisov pa so določene stroge kazni.

Obrambni ukrepi Španije

Madrid, 5. septembra. AA. (DNB). Španija je podvzela na mejah v Pirenejih in v Maroku daljnosežne obrambne ukrepe. Vsi vojaki, ki so na dopustu, so dobili poziv, da se takoj javijo svojim poveljstvom. Vrše se obsežni transporti čet in materiala predvsem v smeri proti severni meji. V španskem Maroku so garnizije znatno okrepljene. Tam je zdaj skupno okoli 100.000 ljudi.

Nadzorstvo nad živili v Angliji

London, 5. sept. br. V Londonu in po drugih mestih so bili danes ustanovljeni posebni odbori za nadzorstvo nad živili in drugimi potrebščinami, ki so podrejeni novemu ministrstvu za novo gospodarstvo. Vsak odbor šteje po 15 članov. Od teh je po 5 zastopnikov trgovcev. Odbori so že pričeli delovati v vseh angleških in severnih irskih mestih.

Razveljavljene vozne olajšave

Beograd, 5. sept. AA. Ker je beograjski velesejem odložen, je generalno ravnateljstvo državnih železnic razveljavilo odobreno vozno olajšavo na železnicah za obiskalce tega sejma.

Vremenska napoved

Zemunska: V zahodni polovici države se bo pooblačilo in bo ponekod deževalo. Na vzhodu bo prevladovalo jasno vreme z zmerno kolesno v Podunavju.

Beležke

Seja vodstva JNS

Včeraj dopoldne in popoldne je bila v Beogradu seja predsedstva JNS. Sejo je vodil strankin predsednik Peter Živković, posvečena pa je bila razpravi o notranjem položaju, ki je bil ustvarjen z imenovanjem vlade Cvetković-Maček. Razprav se udeležuje tudi glavni tajnik stranke dr. Albert Kramer.

Glasilo dr. Mačka o naši nevtralnosti

Glasilo podpredsednika vlade dr. Mačka »Hrvatski dnevnik« piše, da je vlada v svoji včerajšnji izjavi naglasila, da računa v svoji politiki nevtralnosti s podporo vseh državljanov. Zares more v tem pogledu vlada računati enako s Hrvati kakor s Srbi in Slovenci. Tako smo se v sedanjem času znašli vsi skupaj. Skušali bomo nadalje ohraniti dobre odnose z vsemi državami. Kar se tiče nas Hrvatov, smo demokratsko razpoloženi in želimo imeti demokratske ustanove, vendar pa hočemo ostati zvesti ideji miru in se nočemo mešati v spore velikih. Vlada narodnega sporazuma je čvrsto odločena, da vodi politiko nevtralnosti, s čimer se je pokazala obenem kot tolmač volje in razpoloženja Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Hrvatske množice pozdravljajo sporazum

»Hrvatski dnevnik« poroča v uvodniku o številnih skupščinah Hrvatske seljačke stranke, ki so bile preteklo nedeljo širom banovine Hrvatske. Na skupščinah so poročali člani strankinega vodstva o sklenjenem srbsko-hrvatskem sporazumu in o ustanovitvi avtonomne banovine Hrvatske. Glasilo dr. Mačka pravi, da so na teh skupščinah stotisoči Hrvatov odobrili sporazum in izrekli svoje zadovoljstvo zaradi obnovitve »naše drage Hrvatske. Istočasno pa so tudi slovesno izrekli svoje polno zaupanje našemu narodnemu voditelju, predsedniku dr. Mačku. Videli smo v očeh številnih govornikov solze radosti, ko so govorili ljudstvu o doseženem uspehu. Z njimi pa so bili globoko ganjeni tudi vsi nešteti poslušalci, ki so občutili veličino doseženega uspeha. Saj so pristopili danes, ko morajo drugi narodi prelivati kri za svoje pravice, Hrvati mirno k organiziranju svoje hrvatske domovine vznikle na osnovi medsebojnega sporazuma Srbov in Hrvatov.«

»Ponekod so poskušali — pravi dalje »Hrvatski dnevnik« — temni elementi s hujskanjem in raznimi očitki zmanjšati vrednost doseženega sporazuma. Narod je prešel preko teh hujskačev, ker se instinktivno zaveda, da je s sporazumom dosežena velika stvar. Sicer pa lahko govoriči in hujska, kdor hoče. Hrvatski narod je pravilno ocenil stvarni položaj in ga nihče ne bo mogel speljati na kriva pota. Nobeni dogodki nas danes ne morejo več iznenaditi ter odvrniti z naše poti, ki je pot naše narodne svobode, naše narodne samobitnosti in take organizacije državne skupnosti, v kateri bodo imeli Hrvati položaj, dostojen svobodnega hrvatskega naroda.«

Organiziranje banovine Hrvatske

Podpredsednik vlade dr. Maček je prebil ponedeljek v krogu svoje družine v Kupincu, kjer je konferiral cel dan s podpredsednikom HSS inž. Košutićem ter glavnim tajnikom HSS dr. Krnjevićem, ki se je v soboto vrnil iz desetletne prostovoljne emigracije.

Popoldne je obiskal dr. Mačka novi podban banovine Hrvatske dr. Krbek ter ga je informiral o organiziranju uprave nove banovine in o prenosu kompetenc. Po informacijah beograjske »Politike« so že na delu posebne komisije, ki pripravljajo uredbe o raznih upravnih institucijah, predvidenih po uredbi o ustanovitvi banovine Hrvatske. Poslovanje teh komisij vodi podban dr. Ivo Krbek.

Ministrski podpredsednik dr. Maček je v družbi dr. Krnjevića včeraj opoldne obiskal hrvatskega bana dr. Šubašiča. Oba sta ostala pri banu na obedu. Zvečer se je dr. Maček nato odpeljal v Beograd.

Sporazum in Vojvodina

Novosadski »Dan« posveča v nedeljski številki uvodnik sporazumu med dr. Mačkom in predsednikom vlade Cvetkovićem. »Dan« pravi v uvodu, da odgovarja čuvstvovanju in tradiciji našega naroda demokratski režim, prežet svobodoljubnih idej: »Ljudstvo pri nas hoče svobode, zraka, pravice, poštenja in samouprave. Jugoslovenski narod stremi za popolno demokracijo. V sporazumu med dr. Mačkom in g. Cvetkovićem gleda naš narod najboljšo garancijo za uvedbo političnih svoboščin in demokracije.«

Dalje pravi »Dan«, da bo sporazum popoln, če bo prešel preko okvira rešitve hrvatskega vprašanja in postal nosilec zavesti, da je naša Jugoslavija plod naporov in skupnih žrtev nas vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov: »Vojvodina vidi v sklenjenem sporazumu pričetek novega obdobja složnega dela med Slovenci, Hrvati in Srbi v pravcu skupnega napora za gospodarski, socialni in prosvetni napredek vseh delov našega naroda in države. Sedaj prihaja tudi čas, ko bodo Srbi in Hrvati zopet skupno nastopali v vseh predelih naše Vojvodine ter ji ponovno udarili pečat izključno jugoslovenske pokrajine.«

Nova telovadna organizacija na Hrvatskem

Novosadski »Deutsches Volksblatt« poroča iz Zagreba, da pripravljajo v banovini Hrvatski ustanovitev posebne hrvatske telovadne organizacije po vzorcu telovadne organizacije »Slovenskih fantov«. Merodajni krogi v Zagrebu že izdelujejo pravila in program, ki bosta v kratkem objavljena v hrvatskih listih s pozivom za vstop v novo telovadno organizacijo.

Pričakovanja in zahteve krščanskih socialistov

»Delavska pravica«, organ krščanskih socialistov, pozdravlja v uvodniku srbsko-hrvatski sporazum ter pravi, da pričakujejo krščanski socialisti uvedbo novega duha v našem javnem življenju po sklenitvi sporazuma.

Nato nadaljuje: «Pravica zahteva, da se storjene krivice popravijo. Zakon se ne sme izigravati, ampak se mora izvajati v tistem smislu, katerega mu je hotel dati zakonodajalec. Tudi takrat, ko gre za delavca! Pravica zahteva, da se uvede v vse delavske ustanove red in zakonitost. Pravica zahteva, da pride v delavskih ustanovah do besede delavstvo po svojih izvoljenih zastopnikih. Zaradi tega zahtevamo volitve v vse delavske ustanove. Le na ta način bodo likvidirani razni nepoklicani, ki ne spadajo niti po svojem čuvstvovanju, niti po svojem delovanju v delavske vrste. V te so se vrinili le po sili obstoječih okoliščin.«

Zveza združenih delavcev in narodni sporazum

Zeleni »Slovenski delavec« pripoveduje, da je dal sporazum med dr. Mačkom in ministrskim predsednikom Cvetkovićem mnogim delavcem, ki niso organizirani v Jugorasu, novega poguma. Med drugim piše glasilo slovenskega dela Jugorasa:

»Sedaj besedičijo okoli in pripovedujejo, da bosta Jugoras in z njim Zveza združenih delavcev šla po gobe. Vse to je pa račun brez krčmarja in smo mi trdno uverjeni, da jih bodo bližnji dogodki prepričali, kako napačno so poučeni. Naša organizacija ne pozna korakov nazaj, ampak samo naprej, ne oziraje se, kaj se okrog nas dogaja. Ti naivneži pozabljajo, da je predsednik vlade istočasno tudi predsednik Jugorasa.«

Gospodarstvo

Pred uvedbo splošne kontrole uvoza

Že včeraj smo prinesli po beograjskih informacijah vest, da pripravljajo v Beogradu popolno kontrolo uvoza in izvoza. Te vesti se sedaj potrjujejo. Po mnenju, ki vlada na merodajnih mestih, so glede na mednarodno situacijo in vojno v Evropi potrebni ukrepi, da se zavaruje naše gospodarstvo in da se zavarujejo nacionalni interesi za primer eventualnih iznenadenj.

Najprej bo uvedena splošna kontrola uvoza iz neklirinških držav. Uvedba te splošne kontrole ima predvsem namen, zaščititi našo nacionalno valuto in preprečiti odtok deviz. Opozorili smo že, da je naš izvoz docela prenehal, ker je v najvažnejših smereh ustavljen mednarodni železniški promet in ker je tudi pomorski promet začasno prenehal odnosno je zelo riskanten. Toda to stanje ne more biti trajno. Če ne bomo uvedli splošne kontrole uvoza iz neklirinških držav se izpostavljamo nevarnosti, da bo nekontroliran uvoz povzročil v prometu s posameznimi državami pasivno trgovinsko bilanco odnosno da bo odtok deviz v te države večji, nego dotok deviz od izvoza. Sicer že obstoja kontrola uvoza iz neklirinških držav, toda le za določene izvozne predmete. Zaenkrat, kakor rečeno, ni nevarnosti večjega uvoza, ker je mednarodni železniški promet onemogočen, toda po informacijah s Sušaka obstojajo nadaljne možnosti prevoza po morju, zlasti v nevtralne države, dokler zavarovalnice zavarujejo prevozno blago. V pomorskih krogih zatrjujejo, da je prevoz po morju še vedno lažji, nego prevoz po suhem, ki je izpostavljen velikemu riziku. Zavarovalnice v nevtralnih državah še niso docela ustavile zavarovanja prevozov, temveč so zaradi vojnega rizika le znatno povišale zavarovalne premije. Seveda pa se ta položaj lahko vsak dan spremeni.

Kontrola uvoza pa ima tudi ta namen, da se uvozne možnosti rezervirajo predvsem za uvoz surovin, ki so nam nujno potrebne za redno poslovanje v naših industrijskih podjetjih.

Kar se tiče kontrole izvoza, obstoja namen, že obstoječi sistem kontrole znatno razširiti. Predvsem je pričakovati, da bo prepovedan izvoz onih surovin, ki so neobhodno potrebne naši industriji in da bo uvedena stroga kontrola izvoza živil, ki jih potrebujemo sami za prehrano. V ostalem, pa gre tendenca za tem, čim bolj olajšati izvoz, zlasti v neklirinške države, ki nam plačajo v devizah, in v one države, od koder lahko dobimo surovine. Treba je tudi ustvariti garancije za to, da zaradi prevzema izvoznega blaga v inozemstvu ne bo naš izvoznik izpostavljen večjemu riziku.

Naše gospodarstvo v juniju

Narodna banka je izdala svoje poročilo o razvoju gospodarstva Jugoslavije za mesec junij in za prvo letošnje polletje. Iz objavljenih podatkov posnemamo naslednje podrobnosti.

Gibajne cen. V juniju se je naš indeks cen v trgovini na debelo (1926=100) **povečal za 0.4 na 77.7** (lani 79.4). Od posameznih delnih indeksov je indeks cen rastlinskih proizvodov popustil za 2.1 na 81.2 (88.7). indeks cen živine in živinskih proizvodov se je dvignil za 2.4 na 68.1 (64.2), indeks cen industrijskih proizvodov za 0.6 na 77.2 (80.3), indeks cen mineralnih proizvodov pa za 1.4 na 93.7 (89.9).

Gibanje hranilnih vlog. Hranilne vloge pri bankah in hranilnicah, ki so letos dosegle najvišje stanje v začetku marca, ko so znašale 11.809 milijonov din, so se do 1. maja skrčile na 10.958 milijonov din, **do 1. junija pa so se zopet dvignile na 11.112 milijonov din. Pri** državnih denarnih zavodih so znašale 1. marca t. l. 2887 milijonov, 1. maja so padle na 2.631 milijonov, 1. junija pa so se zopet dvignile na 2.669 milijonov. Pri samoupravnih hranilnicah so znašale 1. marca 2.540 milijonov, v začetku maja 2416 milijonov, v začetku junija pa 2449 milijonov. Pri privatnih denarnih zavodih pa so znašale 1. maja 6382 milijonov, v začetku maja 5921 milijonov, v začetku junija pa 5.994 milijonov.

Borze. Promet na naših borzah se je v juniju precej povečal. Celotni promet se je dvignil na 454 milijonov din (lani 287), od tega v Ljubljani na 56 milijonov (lani 25). Predvsem je narasel devizni promet, ki je dosegel na vseh treh borzah 419 milijonov (lani 248), promet z vrednostnimi papirji pa je bil razmeroma slab in je znašal le 35 milijonov (lani 38).

Indeks cen v trgovini na drobno (1930=100) v 10 glavnih mestih Jugoslavije je od maja do julija za malenkost nazadoval, in sicer od 0.3 na 92.6, (lani 92.8). Od posameznih mest je indeks cen na drobno v Beogradu popustil za 0.8 na 98.7, v Zagrebu za 0.6 na 90.3 v Ljubljani pa se je dvignil za 0.2 na 91.3.

Promet. Kakor smo že prejšnje mesece poročali je bil naš železniški tovorni promet v prvih petih mesecih letošnjega leta nekoliko manjši nego lani v ustrezajočih mesecih. V juniju pa se je nekoliko dvignil v primeri z lanskim junijem. V tem mesecu je bilo natovorjenih 147.470 vagonov nasproti 140.605, 136.302, 116.058 in 110.470 vagonom v istih mesecih prejšnjih štirih let. Državna rečna plovba je prevozila 60.4 milijona tonskih kilometrov (lani 59.0), tonaža v naše morske luke došlih ladij pa je znašala 2.05 milijona bruto registrskih ton (1.94).

Revizija uredbe o sladkorni centrali

Pred 14 dnevi je izšla uredba o spremembi in dopolnitvi uredbe o sladkorni pesi ter zakon o državni trošarini, ki predpisuje, da se mora v enem mesecu ustanoviti posebna prodajna centrala za sladkor, ki bo vodila vse sladkorno gospodarstvo. Proti določbam te uredbe pa so se sedaj pritožile kmetijske zbornice, ki so poslale pristojnim ministrstvom obširno spomenico. V tej spomenici zahtevajo kmetijske zbornice, da se nujno izvrši revizija uredbe. Na merodajnih mestih so to spomenico upoštevali in je že sestavljena posebna komisija, ki bo sestavila besedilo za spremembo uredbe.

Spomenica kmetijskih zbornic pravi med drugim naslednje: Z novo uredbo ni rešeno vprašanje našega sladkornega gospodarstva, temveč se je stanje še poslabšalo, kajti oni, ki so zakrivili sedanje stanje, imajo po uredbi celo moč, da diktirajo vsemu sladkornemu gospodarstvu. Uredba predpisuje obvezno ustavitev prodajne centrale za sladkor, v upravi te centrale pa so poleg državnih zastopnikov le zastopniki sladkornih tvornic in ni nobenega zastopnika pridelovalcev sladkorne pese. Določbe uredbe pomenijo, da se sladkorni kartel uzakoni in da se temu kartelu daje pravica, voditi vse naše sladkorno gospodarstvo. Prodajna centrala za sladkor namreč nima samo naloge, da vrši prodajo sladkorja, temveč ima nalogo, da proučuje vse činitelje sladkornega gospodarstva, da dirigira vso proizvodnjo sladkorne pese in proizvodnjo sladkorja. Tako je dana sladkornim tvornicam možnost, da one same predlagajo vse ukrepe; jasno pa je, da bodo predlagale le take ukrepe, ki so v njihovem interesu.

Taka ureditev ne more koristiti našemu sladkornemu gospodarstvu, še manj pa potrošnikom sladkorja, za kar imamo v zadnjih letih dovolj dokazov, saj so sladkorne tvornice v prvi vrsti krive vseh neredn ostí v preskrbi prebivalstva s sladkorjem. Dejstvo, da so v upravi prodajne centrale za sladkor zastopana tudi nekatera ministrstva, ne daje prav nobenega jamstva, da se bo v bodoče vodilo naše sladkorno gospodarstvo pravilno. Zlasti proizvajalci sladkorne pese in potrošniki nikakor ne morejo upati, da bodo njihove interese pravilno zastopali zastopniki ministrstev. Če se bodo v bodoče tudi cene sladkorni pesi določale v sporazumu s sladkorno centralo, bo to na škodo proizvajalcev, kajti nikjer uredba ne predpisuje, da bi bilo treba v tem pogledu zaslišati proizvajalce.

Končno spomenica ugotavlja, da načrt uredbe ni bil predložen kmetijskim zbornicam v izjavo, kakor to predpisuje točka 2. § 4. uredbe o kmetijskih zbornicah, temveč so bile vprašane za svet le sladkorne tvornice, čeprav takega postopanja s svojim dosedanjim delom prav gotovo niso zaslužile. Zato zahtevajo kmetijske zbornice, da se uredba takoj razveljavi in se izda nova, ki se pa mora prej predložiti kmetijskim zbornicam v izjavo in se mora potem tudi upoštevati mnenje teh zbornic.

Gibanje klirinških računov z inozemstvom

Izkaz Narodne banke o stanju klirinških računov na dan 31. avgusta zaznamuje med aktivnimi kliringi **znatno povečanje salda naših klirinških terjatev v Češko-Moravski, in sicer kar za 8.7 na 21.5 milijona Kč.** V enem tednu so torej naše klirinške terjatve v protektoratu narasle za 12.8 milijona Kč, odnosno za 19.2 milijona din.

Tudi saldo naših klirinških terjatev v **Madžarski** se je ponovno povečal za 1.9 na 35.4 milijona din. **Zmanjšal pa se je saldo naših terjatev v Nemčiji za 0.56 na 11.82 milijona mark.** V rednem kliringu z **Bolgarijo** so se naše terjatve skrčile za 0.23 na 1.28 milijona din in v kliringu s **Turčijo** za 0.02 na 17.75 milijona din.

Med pasivnimi kliringi izkazuje klirinški račun **ponovno povečanje salda našega dolga v kliringu z Italijo, in sicer za 7.0 na 129.2 milijona din.** Zmanjšal pa se je saldo našega klirinškega dolga v **Poljski** za 0.9 na 26.3 milijona din, v **Rumuniji** za 1.0 na 4.0 milijona din, medtem ko se je naš turistični kliring z **Bolgarijo** le nebistveno zmanjšal in znaša 1.43 milijona din.

Poslovanje na inozemskih borzah

Na curiški borzi je včeraj poleg Pariza, Londona in New Yorka pričela znova notirati deviza Bruselj. Deviza Pariz, ki je v ponedeljek popustila od 10.68 na 10.50, je včeraj nadalje nazadovala na 10.25; deviza London, ki je v ponedeljek padla od 18.75 na 18.35 pa je včeraj nadalje popustila na 18.12.

Na londonskem trgu se je včeraj cena zlatu dvignila na 168 šilingov za unčo in se je s tem že zelo približala dvojni ceni, ki je veljala do leta 1931 (stara pariteta: 84 šil. 11 p. za unčo), kar pomeni, da se obseg devalvacije angleškega funta od prejšnjih 43% poveča na približno 50%. Tečaj funta v dolarjih je znašal včeraj 4.02 dolarja za funt. Borze so bile tudi včeraj v Londonu zaprte, v petek pa bo zopet pričela poslovati londonska efektna borza.

Borze

5. septembra

Jugoslovenske borze tudi včeraj v smislu uredbe o izjemnih praznikih za denarne zavode in borze niso poslovale. Ker je danes narodni praznik se bo pričelo normalno poslovanje borz zopet jutri.

DEVIZE

Curih. Pariz 10.25, London 18.12, New York 445.50, Bruselj 76.

Blagovna tržišča

ŽITO

Chicago, 5. septembra. Začetni tečaji: **pšenica:** za sept. 81.375, za dec. 81.875, za maj 82.62625; **koruza:** za sept. 53.75, za dec. 54.625, za marc 57.125.

Nemško-poljska fronta po položaju 5. septembra

Že pet dni traja vojna med Nemčijo in Poljsko in boji postajajo vedno bolj srditi. Nemci napadajo z veliko premočjo in z najmodernejšim vojaškim orožjem. Prodrli so že na več krajih po silnih bojih na poljsko ozemlje in zasedli med drugim Sucho, Katovice (važno industrijsko področje), Lublinec, Čenstohovo (znamenito božjo pot), Vieluw in Krotošin ter tudi odrezali koridor, kjer pa Poljaki še vedno krepko drže Gdynio in Westerplatte v Gdansku. Južno od Vzhodne Prusije so Nemci prodrli preko Grudzidža in Mlave.

Po najnovejših vesteh so Poljaki že pričeli s protiofenzivo, zavzeli zopet Čenstohovo, vdrli v poznanjski pokrajini pri Zbošinu v Nemčijo, iz Kovaleva pa v Vzhodno Prusijo.

Ljubljanski jesenski velesejem zasluži največjo pozornost

Ker je prvo vznemirjenje zaradi vojne v Evropi več ali manj popustilo, je pričakovati, da bo jutri na državni praznik zopet običajno živahno zanimanje za našo velesejmsko razstavo, ki v resnici zasluži največjo pozornost v vseh slojih prebivalstva. Zato opozarjamo naše občinstvo, da si velesejem odnosno kmetijsko razstavo ogleda zlasti na današnji državni praznik in v petek na Mali šmaren.

*

Ocenitev razstavljenega sadja in sadnih sokov

Včeraj je končala svoje delo komisija za ocenitev razstavljenega sadja in sadnih sokov na veliki kmetijski razstavi.

Ocenjevalna komisija je bila sestavljena po odredbi inž. Podgornika, načelnika kmetijskega oddelka kr. banske uprave v Ljubljani. Tvorili so jo naslednji gospodje: Priol Josip, ravnatelj vinarske in sadjarske šole v Mariboru; Kuret Vladimir, kmetijski svetnik v Ljubljani; Skulj Andrej, sres. šol. nadzornik v p. v Ljubljani.

Komisija je ugotovila, da je ves aranžma zelo lep, razstava prirejena smotrno, vzorno in primerno času in našim gospodarskim prilikam. Po pregledu in presoji je komisija podelila naslednje nagrade:

Sveže sadje:

1) Dolinšek Ivan, drevesnica Kamnica pri Mariboru (I. nagr.); 2) Kartuzija, Pleterje - Št. Jernej (I. nagr.); 3) Mestna občina, Ljubljana (II. nagr.); 4) Stojan Joško Dravlje (II. nagr.); 5) Tanko Erna (I. nagr.); 6) Pirc Alojz, Ravne-Krško (II. nagr.); 7) Sadjarska podružnica Rašica (II. nagr.); 8) Sadjarska podružnica Šiška (II. nagr.); 9) Červan Peter, Vič-Rožna dolina (II. nagrada); 10) Mihevc Anton, Vič (I. nagr.); 11) Sadjarska podružnica Brusnice (II. nagr.); 12) Sreski kmetijski odbor, Črnomelj (II. nagr.); 13) Springer Jakob, Petrova vas - Črnomelj (II. nagr.); 14) Ban. kmetijska šola, Rakičan (I. nagr.); 15) Inž. Rataj, Sv. Peter pri Novem mestu (II. nagrada); 16) Zavadlav Josip, Podsused (I. nagr.); 17) Kmetijska šola, Grm (I. nagr.).

Suho sadje:

1) Sadjarska podružnica Brusnice (II. nagr.); 2) Jelen Anton, Št. Ilj pri Velenju (II. nagr.); 3) Vinarska in sadjarska šola, Maribor (I. nagr.).

Sadni soki:

1) Gusel Adalbert, Maribor (Reneta — I. nagr.); 2) Vinarska in sadjarska šola v Mariboru (I. nagr.).

*

Nagradno tekmovanje jugoslovenskih harmonikarjev na ljubljanskem velesejmu bo letos v nedeljo 10. septembra. Tekmovalo se bo v šestih skupinah: diatonična harmonika; kromatična harmonika; mladinsko tekmovanje za tekmovalce do 10. leta na diatonični ali kromatični harmoniki; profesionali; proizvajalci in trgovci harmonik; ansambli. Tekmovanje bo za prehodni pokal na diatonični in kromatični harmoniki in za naslov jugoslovanskega prvaka za leto 1939/40.

GLAVNA KOLEKTURA DRŽAVNE RAZREDNE LOTERIJE

A. REIN IN DRUG
Zagreb,
GAJEVA 7. ULICA 15.

obvešča neobvezno:

Pri današnjem žrebanju V. razreda 38. kola državne razredne loterije so bili izžrebani sledeči dobitki:

DIN 80.000.— št. 29501 43053 73310
DIN 60.000.— št. 29259 57332
DIN 50.000.— št. 49535 72166
DIN 20.000.— št. 61760 81434
DIN 16.000.— št. 52904
DIN 12.000.— št. 81053

PO DIN 10.000.—
8214 8560 13032 15220 16525 25576 40308 55941 56249 58657 99676

PO DIN 8.000.—
18053 29179 31260 43576 78389 93017 93375 96966 98076

PO DIN 6.000.—
7152 20189 25201 27212 29644 30123 35920 57160 58179 67396 71837 77021 81293 82161 92648 95370 98847

PO DIN 5.000.—
4396 4940 17716 20573 25130 26540 52672 55100 59992 64387 71381 71537 78791 81234 81346 91357 95641

PO DIN 4.000.—
5082 6805 10434 11267 12734 14768 17789 20959 22475 29887 32627 35538 36799 37099 42531 52561 53662 61566 65636 67000 69030 70141 70559 76026 88379 91943 94700 98492

Poleg tega je bilo izžrebanih 1300 številk po Din 1.000.—.

Prihodnje žrebanje bo 7. septembra 1939.

Popolno uradno listo dobitkov, izdano in kontrolirano od same državne razredne loterije, torej brez vsakih pogreškov, pošljemo vsakomur na zahtevo.

Za pravilnost številk, zaradi telefonskega prenosa tvrdka A. Rein in drug ne nosi odgovornosti.

Noč na svetovni razstavi

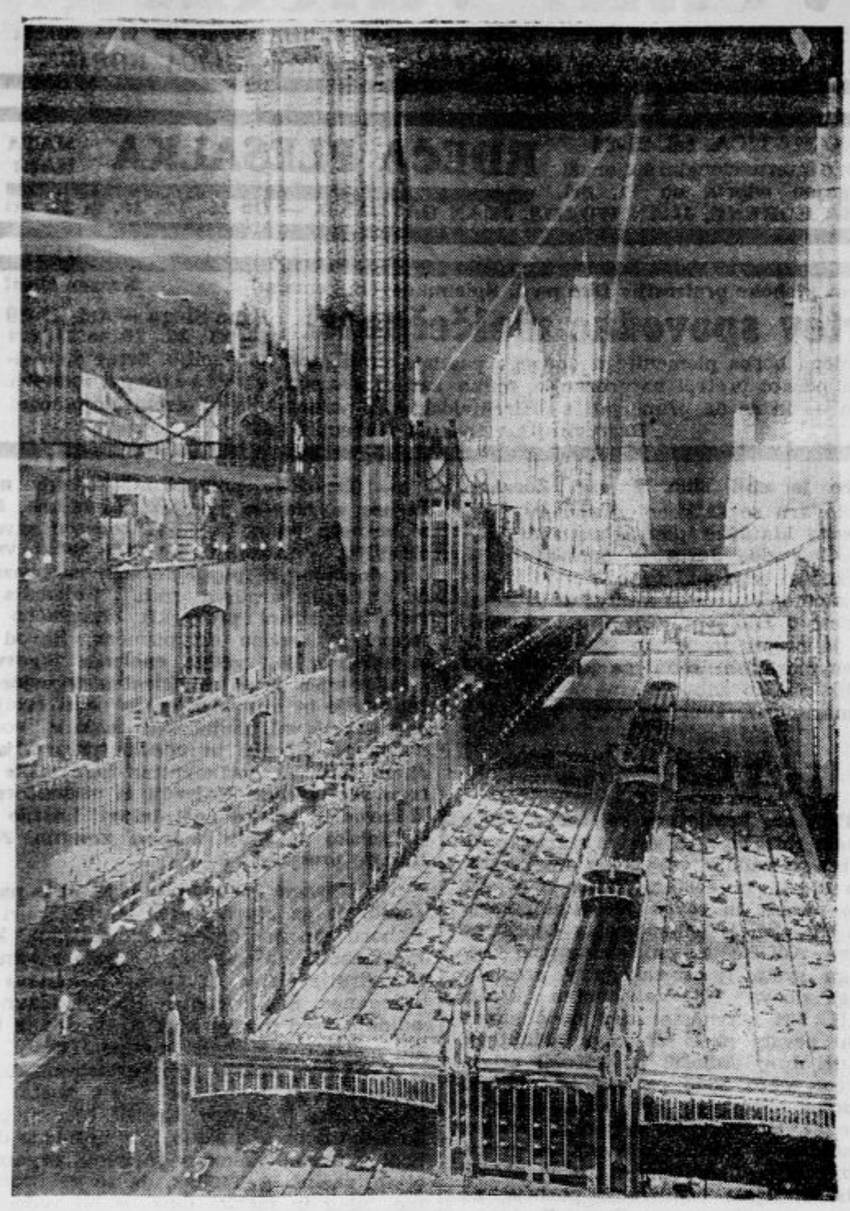

New York kot svetovna metropola bodočnosti

New York, avgusta

Mnogo kilometrov daleč se vidi po noči žar svetlobe, ki izhaja s svetovne razstave. Luč, ogenj, barve, vodo in godbo so na genialen način združili, da ustvarijo bleščeče prizore, ki obsegajo vse barve spektra. Razstavna poslopja, stopnišča, avenije in stolpi se kopljejo v najčudovitejših, najpestrejše prelivajočih se živih barvah. Drevje je razsvetljeno od očesu nevidnih zelenih reflektorjev, ob zidovih poslopjih pa so pritrjene vijoličasto modro žareče cevi, napolnjene s hlapovi živega srebra. Vse to daje avenijam na razstavišču vprav fantastičen izraz, tako da se obiskovalcu zdi, da se sprehaja po deželi bujnih sanj ali pa nekje v bajni pokrajini ter pričakuje vsak trenutek, da stopi predenj začarana princesa ali pa da sreča sedem škratov, natovorjenih z zlatom in dragim kamenjem, in med njimi Snegulčico, kakor je to nekoč videl v Walt Disneyevem filmu.

Ponekod sikajo iz plinskih kandelabrov modri in rumeni ognjeni jeziki v nebo ter se majejo v lahnem večernem vetriču. To je res začarano mesto. Najlepše pa je na »Laguni narodov«: tu vidite igro vodopadov, prepletenih s plameni, sinhronizirano s posebno godbo in menjajočimi se barvami reflektorjev, kateri obsevajo šumeče kapljice in peneče se valovje. To je treba videti in slišati, opisati se ne da: mešajo se ogromni slapovi, valovi in pena s curki gorečega plina, ki sika med nje ter z umetnim ognjem, ki valuje na vse strani. Grandiozen je pogled na srebrno in zlato žarečo simfonijo rudeče, rumene, zelene in plave svetlobe, ki prelestno žari v noč.

Morda še čudovitejši je ponoči pogled na »Vodometno jezero« (Fountain Lake). Žarometi se igrajo na pritrjenih balonih in umetnem dimu, ki ga proizvajajo s titanijskim tetrakloridom. Svetlobne bombe pokajo, da je kaj. Voda je sijajno razsvetljena z živosrebrnimi cevmi in močnimi raznobarvnimi žarnicami, med tem ko piha sredi jezera ogromen plinski kandelaber plamen petdeset metrov visoko pod nebo, spremljan od pokanja raket, ki švigajo na vse strani, in prasketanja umetnega ognja. To je pravi »inferno«, to je hujše, kakor če bi Vezuv začel bljuvati sredi Niagarskega vodopada, in vse to spremlja največji simfonijski orkester na svetu s kakofonskim ozadjem Verdunske bitke: to je nočni prizor na »Vodometnem jezeru.«

Po vsem razstavišču mnogo uporabljajo plin v odprtih gorilcih, da prikazujejo lizajoče gibanje in rdečkasto milino svetlobe, ki je ni mogoče udejstviti na noben drug način. V amerikanskem delu razstave, kjer so poslopja grajena v karakterističnem kolonialnem slogu, so ulice razsvetljene s starinskimi plinskimi cestnimi svetiljkami, podobnimi, kakor smo jih nekoč imeli tudi v Ljubljani. In kakor pred leti pri nas, na kar se še spominjam iz svojih otroških let, jih prižigajo in ugašajo prižigalci, ki nosijo preko rame drog in na koncu goreč in kadeč se petrolejski vžigalnik: ostanek iz prošlosti v razstavi bodočnosti. Z izjemo od perisfere ni nobeno poslopje na razstavi razsvetljeno z žarometi, kakor je na primer ljubljanski grad, temveč je notranjost in zunanjost večine zgradb razsvetljena od »vzidanih« luči, ki tvorijo del arhitekturne risbe. In tako nam kaže vsako poslopje, če ga po noči ogledujemo od zunaj, popolnoma drugo obliko in napravlja drug vtis kakor podnevi. Ponoči se nam kaže vzorec razsvetljenih linij in ploskev, ki se razlikujejo v barvah, toda so v harmoničnem skladu z arhitekturo. V notranjosti pa dvigajo posebni barvni svetlobni efekti strukturo stropa in gornjega dela sten ter njega okraskov, med tem ko je spodaj projicirana svetloba večinoma brezbarvna.

Posebno lepa sta pa ponoči, nič manj ko po dnevi, oba znaka svetovne razstave: trilon in perisfera. Danes je njiju silhueta že znana po vsem svetu: trilon (Amerikanci pišejo Trylon in izgovarjajo trajlon), 210 m visoko trioglat obelisk, simbol vzvišenega namena razstave, in tik poleg njega ogromna votla krogla s premerom 65 m, perisfera, oba snežno bela.

Nikoli poprej v zgodovini si niso upali zgraditi kroglo tako ogromne veličine. Visoka je 18 nadstropij, široka kakor velemestni hišni blok, njena notranjost pa več kot dvakrat prekaša veliko koncertno dvorano v newyorški Radio City. Načrte zanjo, ki so jih izdelali arhitekti, predstavljajo končno destilacijo več kakor tisoč predhodnih skic. Prvotna ideja je bila. uporabiti krog in trikot, temeljne in najenostavnejše geometrijske like, da se prikaže nova nota v risbi. To je bila že prva zamisel, ki so jo potem genialno utelesili. Toda nič manj važno je bilo, najti za ta dva simbolična lika razstave tudi primerni imeni. In tudi to se je posrečilo; za oznako teh dveh zgradb so skovali nove besede: trilon, od »tri,« ker ima tri ploskve, in »pylon«, kar pomeni grško »velika vrata, portal«; to znači, da je postavljen kot monumentalni dohod v kraljestvo bodočnosti, medtem ko prihaja ime perisfera od grškega »peri« okoli, okrog«, in »sfaira«, krog.

Kilometre daleč sta vidna ta dva ogromna bela lika, prav lepo ju je na primer videti z vrha Empire State Buildinga, najvišjega nebotičnika, toda pravi vtis dobite šele od blizu. To je zares nekaj, kar vas naravnost zagrabi. Ogromna bela krogla izgleda, kakor bi plavala v zraku. Jekleni stebri, na katerih počiva, so namreč popolnoma zakriti od sistema ogledal, okoli katerih neprestano brizga v višino vodo osem fontan. Vtis svobodno v prostoru plavajoče krogle je s tem popolnoma dosežen in je vprav nenavaden. Ponoči pa mogočni žarometi projicirajo premikajoče se oblake v naravnih barvah na kroglo, tako da imate čudovito iluzijo, da je to planet, pokrit z oblaki, ki se vrti okoli svoje osi, in ki ga gledate iz neposredne bližine iz vsemirskega letala. Zares iluzija sveta bodočnosti.

Bilo je na stotine predlogov, kaj naj vsebuje notranjost te krogle, dokler se ni njen ustvaritelj, Henry Dreyfus, slednjič odločil, da v skladu z devizo razstave pokaže vizijo sveta bodočnosti. In ta privid, prestavljen v istinitost, vas čaka, ko prestopite spodaj prag perisfere vas dvigne v višino dolge premikajoče se električno stopnišče na svetu. Ko ste se tako brez vsakega šuma in ropota dvignili navzgor 16 m visoko, stopite na enega od dveh vrtečih se balkonov, ki sta prav za prav ogromna prstana in izgledata, kakor da bi plavala v vsemirju. Tako čudovito so postavljeni svetlobni efekti. Te dve okrogli ploščadi, ki se sučeta v nasprotni smeri, rabita šest minut za celi obrat in prav toliko časa traja predstava, ki jo gledate. Predstave se vrše neprestano od jutra do večera.

Orjaški kip »Speed« nam ponazoruje na svetovni razstavi prevozništvo in je ponoči krasno razsvetljen

Ko se iz popolne teme izlušči malo svetlobe, zapazite pred seboj v ogromni jami pod nebom »Democracity« — simbol popolne metropole bodočnosti v ritmu njenega mogočnega življenja. Panorama v dnevni luči vam pričara popolno resničnost ter vam izbriše obzorje na vseh straneh. Tu je milijonsko mesto s prebivalstvom

250.000 delavcev, katerih stanovanjske hiše stoje izven mesta samega, v petih vrtnih naselbinah. Kakor velike žile vežejo široke avtosrtade preko zelenih travnikov in polj zunaj ležeče industrijske naselbine kakor tudi delavska naselja z velemestom v sredini.

Ko ste gledali ta model dve minuti, vam ga polagoma zakrije tema: noč pada na zemljo. Nad vami se zasveti nebesni svod z nebrojnimi zvezdami. In s spremljanjem simfonične godbe začujete zbor tisoč glasov, ki prihaja iz neba. Nehote dvignete glavo in v temi se vam prikaže veličastna živa slika, kinematografsko proicirana na nebo: proti vam stopa v ritmičnih korakih množica pojočih delavcev, nosečih svoje orodje na rami, in kmetov, ki nosijo kose in snope. Bližajo se vam, veselo pojoč pesem demokracije, in tu vidite, da predstavljajo različne skupine moderne družbe, vse elemente, ki morajo skupno delati za obči blagor, da se omogoči boljše življenje, kakor bo procvitalo v takšnem mestu, kot ste ga spodaj videli. Vedno glasneje postaja petje delavske množice in spremljajoča simfonična muzika, postave prihajajo vedno bliže in so že mamutske veličine. Naenkrat izginejo v prihajajočih mogočnih oblakih, godba tu doseže svoj vrhunec in ogromna notranjost krogle se zabliska v polaroidni luči.

Predstava je končana.

Ko stopite na prosto, se kar ne morete znajti, padli ste iz sveta bodočnosti nazaj v sedanjost.

Dr. Pavel Brežnik

Glasbena dvorana na svetovni razstavi

Londonske številke

Statistični zbornik mesta Londona, ki je izšel pred kratkim, ugotavlja, da je London s svojimi 8,655.000 prebivalci slej kakor prej največje mesto na svetu, večje od New Yorka. Knjiga priobčuje še mnoge druge zanimive podrobnosti.

Tako je iz nje razvidno, da je prosluli londonski Scotland Yard, policijska centrala, lansko leto preiskal 61.718 prstnih odtisov sumljivih oseb in je od tega identificiral 24.318 odtisov. Uprava londonskega mesta velja letno malenkost 7000 milijonov dinarjev. V vsem Londonu imajo danes komaj še 20 kočij s konji.

Dragocen Napoleonov meč

Moskovska »Večerna pošta« poroča, da je po naključju neki krojač iz Moskve našel meč, ki ga je svoj čas nosil Napoleon Bonaparte. Meč ima ročaj iz damaščanskega jekla ter nosi v francoščini: »Napoleon Bonaparte, prvi konzul francoske republike«. Držaj meča ima okras, ki predstavlja levjo glavo ter je delo rezbarja Boutteja iz Versaillesa. Ta meč je Napoleon iz hvaležnosti poklonil knezu Suvalovu, ko ga je knez spremljal na otok Elbo ter mu posodil svoj suknjič, v katerega se je skril, da ga niso spoznali.

Lipe:

Lokalni vlak

Posebnost lokalnega vlaka je njegovo ime. Imenujejo ga lokalnega, vendar ne spričo njegove lokavosti in ker se na odhodni postaji naloka vode, marveč mu je vzdevek vrinila tujka in tujerodka, cenjena pri nas in spoštovana — čast ji zato in priznanje. Kajti so lokavi in se ga nalokajo tudi sprevodniki in strojevodja takega vlaka, a ni krsta živega in tudi mrtvega ne, ki bi ga pital z lokalnim sprevodnikom. Še takrat ne, ko se ga po priliki naloka tako, da mu še potnikov ni mar in s Staro šrango smeši postajico Drenov grič.

Posebnost lokalnega vlaka bi bili še nekateri vozovi, ki so manjši, menim pa, da so tudi bolj higienični. So namreč ti vozovi po dva in so pogosto tudi trije skupaj in ne najdeš v vseh treh zasilnega prostorčka z napisom toaleta. Tudi tujka in tujerodka. Čast in priznanje tudi njej... vendar smatram vozove lokalnega vlaka za bolj higienične od drugih, kjer je toaleta zastopana v vsakem in so v marsikaterem tudi po dve.

Lokalni vlak je veseljak. Za vsakim vogalom zavriska. Tuli, ko vozi čez križišča in mostove, nad govedom neumnim zapiska, ki se je nevarno približalo progi, in se sploh dere nad vsakim smrkavcem in beračem, ki stopi čez tir. Je menda gospodu strojevodji piskalo lokomotive edini dosegljivi instrument. Izživlja se na njem. In se tudi lahko: široko mu nudi polje udejstvovanja.

Jaz se vozim z lokalnim vlakom. Vsak dan. Zjutraj v mesto, popoldne nazaj. In to zopet vsak dan. Razumete: človek je lahko mrtev na ocvrto ščuko z okusno priloženo rezino citrone; toda vsak dan — obupal bi! Nad ocvrto ščuko in nad rezino citrone.

Obupal bi lahko tudi nad lokalnim vlakom. Tja in nazaj — vsak dan. Gre to človeku na živce, na možgane in v bližino pameti. Znoriš na lepem in ljudje so tega neznansko veseli. Zabavo jim povečaš, če v takem stanju izbuliš oči, besniš in razgrajaš.

Da se to ne zgodi, skrbe sopotniki! Dva, trije, nekajkrat tudi več. Redni so in stalni. Odhaja vlak zgodaj, zato se privale sopotniki v vozove krmežljavo in zaspano. Pozimi v trdi temi, da se komaj pritipljejo do postaje in v voz. Stalno zasedajo ista mesta, si manejo oči, pretegujejo se,vzdihujejo in zdehajo nekateri tako, da bi jim lahko pogledal po požiralniku v drob in želodec.

Prvikrat sem se pojavil v lokalnem vlaku. Motilo me je to in mi je bilo nerodno. Obziren sem bil na levo in sem bil obziren na desno, ko sem se kopal do praznega sedeža. V kot sem se stisnil, skromno skrčil noge pod sedež in se še strogo ravnal po napisih in tablicah, ki te vljudno opozarjajo, da ne pljuvaj po tleh in da se ne naginji. Udobno je bilo in prijetno, dokler ni prišel stalen sopotnik odurnega obraza in črnih obrvi in se mi skoraj vsedel na kolena. Spregledal pa je človek in sprevidel, da to ne gre, me je zato raje grdo pogledal in si godrnjaje napravil mesta pri sopotnikih, ki so tudi godrnjali in zazijali vame.

Mučno mi je bilo in sitno. Segel sem v žep in sem segel v drugega, pogladil sem si neobrite ščetine in se počehljal po glavi. Še sem se ozrl po sopotnikih, pa me je to zmedlo še bolj in sem zato okrenil glavo proti oknu, buljil ven in ždel tako nepremično do Ljubljane.

O, sedaj je zadeva urejena. Navadili so se me. Zdeham lahko in se pretegujem. Zame se ne zmenijo več. Postal sem sopotnik in imam pravico grdo gledati vsakega, ki bi se na novo pojavil v našem vozu.

Sopotniki so zanimivi. So taki nekateri in so drugi drugačni. Lahko jih gledaš, opazuješ, sklepaš o njih marsikaj in delaš zaključke. Poznam vse. Po poklicih in imenih. Meni ne pripovedujejo. Med seboj pa se pomenijo o tem in onem, o prijatelju in sosedu in še o sebi in odsotnem sopotniku: nevsiljivo prislonim uho in poslušam. Sicer so taka pripovedovanja mnogokrat zanimiva nad vse, kakor so zanimivi sopotniki sami, vendar se človek naveliča tudi pripovedovanj, klavrno in dolgočasno bi mu postalo, da ni izrednih dogodkov.

Kakor na primer oni dan, ko je pozabila revna ženica otroka na peronu. Sama se je odpeljala reva z vlakom in je pozabila na otroka, kakor pozabi človek na dežnik ali lasuljo. Majhné pa je spal na peronski klopi. To je recimo nezaslišano, graje, obsoje in še marsičesa vredno. In je kajpada vredno, da govorimo sopotniki o tem ves teden in tudi delj, kajti se tak dogodek ne primeri vsak dan in imaš še manj prilike čitati vsak dan v seznamu najdenih predmetov: speči majhné, najden na ljubljanskem kolodvoru.

Dobro!

To se je zgodilo in se tudi lahko zgodi! Ženica je bila stara, revna in tudi betežna. Čakala je sirota na vlak, žvečila suho skorjo in se kregala s skrbmi. Pa ti zarjove po kolodvoru, da vozi ta vlak tja in tja, mešani da je in da stoji na petem tiru. Ni kazalo revi obotavljati se in je pozabila na otroka. Res ni čudno!

A je tem bolj čudno, da se je Lena Plahuta izpod Kamniških planin, mastna in zavaljena prizibala v naš voz in zasedla dve številki. Ni se zmenila za sopotnike. Odzibali smo se s postaje, Lena pa je segala v košaro, glodala jabolka do črnih kosti in metala oglodke skozi okno. Prišel je gospod sprevodnik — sopotniki mu rečejo gospod sprehodnik — potipal Leni vozni listek, jo pogledal in jo obzirno opozoril, da je bržkone sedla v napačen vlak.

Mastne ženske skoro smešno jokajo. In kar je najbolj žalostno: skoraj vedno po nepotrebnem. Lena tudi!

Smo si postali sopotniki po tem dogodku bližji in zaupnejši, kajti ga ni bilo med nami štora, štorastega tako, da bi se vsedel v vlak in čakal, da ga odpelje in to kamorkoli. Pomilovalno smo se ozirali in si mežikali.

Odpravili smo Leno na prvi postaji iz voza in smo ji še dopovedali, kako naj se ravna: tako in tako. Da bi ne ostala večno tam in bi ne bili domači v skrbeh.

Mi sopotniki pa smo se odpeljali. O dogodku smo razpravljali in se smejali. Ženski neumni smo se smejali, ki je donda brezbrižna sedla brezskrbno v vlak, pa se ni prej pozanimala, kam vlak vozi, kdaj in ali sploh vozi. Da! Ali sploh vozi! Lahko ostane na postaji, na tem in tem tiru, vsedeš se vanj in čakaš, kdove kako dolgo! Morda do sporazuma, morda celo do preureditve in poglobitve take postaje! Ni priporočljivo tako čakanje na vsak način!

Pa sem se zamudil oni dan. O, kolikokrat sem se že zamudil. Oni dan pa sem se temeljito, tako — do zadnjega trenutka. Moral sem skočiti še nekaj korakov za lokalnim vlakom, da sem se obesil za zadnji vagon, pa si še z desnico pomagati, da sem obvisel na njem in mi ni druga polovica ostala v Ljubljani.

S škodoželjnimi pogledi so me sprejeli v vozu. Žal jim je bilo in hudo, ker si nisem zlomil vsaj noge ali roke. In jim je bilo še bolj hudo, ker se me je držala celo aktovka.

Lovil sem se med sedeži, omahnil zdaj sem in zdaj tja, a sem se končno le zazibal starejšemu gospodu na kolena. Surovo me je odrinil na nasprotni sedež, me neznansko grdo pogledal in me še vprašal po letih in starosti. Odleglo mi je, prijazno sem se nasmehnil in mu povedal, da jih imam toliko in toliko. Je dejal, da je to več ko dovolj, da bi stal na lastnih nogah in da me zato ne bo pestoval.

Zijalasto so strmeli vame sopotniki. Všeč jim je bil stari gospod, še bolj so jim bile všeč njegove domislice; pobožno so se hahljali na moj račun.

Nisem se še vozil v zadnjem vagonu. Neznan sem bil sopotnikom, zato so se pokazali še hudobnejši. Dvakrat nerodno mi je postalo. Aktovko sem odprl in gostoljubno povabil gospoda, naj seže vanjo in si vzame breskev ali dve, ki da so sladke tako, da bodo potolažile jezo in pregnale zamero.

Vdal se je gospod ter ugriznil v breskev, da se mu je pocedilo po bradi in telovniku. Živo sva se nato zapletla v pogovor in debato o kongresu in olimpiadi in še o shodih in njih organizaciji.

Vljuden sem bil in popustljiv; mnogo mi je bilo na tem, da popravim nerodnost in zboljšam vtis, ki sem ga napravil na sopotnike zadnjega voza. To bi se mi bilo kajpada skoro posrečilo... toda gospod sprehodnik se je neznansko grdo zadrl:

»Kamnik!«

Jaz se namreč vozim na Vrhniko!

Domače vesti

ŽIVI, KRALJ!

Živi, mladi kralj naš Peter,
rasti kakor cvet v poljani,
ki ga boža hladni veter,
ki ga prst deviška hrani —
živi, rasti v mladi zarji
čvrst in varen pred viharji.

Dvigaj v svetli se oblasti
na visoko, na široko,
sonce božje daj Ti rasti
dolgo, zdravo in globoko —
luč z neba naj sije nate,
da duh teme ne zazna Te.

Sprosti se, sin Mučenika,
teže zgodnjega spoznanja —
duh prečiščen ne zanika
smotrov večnega dognanja —
bodi kremen trd in jasen,
ki ne stre ga udarec časen.

Živi, rasti, cveti, ljubi
narod svoj in izročilo —
vrag ne bo ušel pogubi,
če preti s krivično silo —
čuj nas, kralj, ob Tvoji strani
ščit smo vsi Jugoslovani!

Griša Koritnik.

* **Deveti razred gojencev pomorsko letalske šole v Divuljah** je zaključil letošnji tečaj. Vsi fantje-mornarji so pokazali mnogo vdanosti in smisla za letalski poklic. K uspehu jim je čestital poveljnik šole kapetan korvete Boris Slavik. Učiteljem se je zahvalil prvi gojenec v tečaju Edvard Martinko.

* **Smrt blage žene.** V starosti 84 let je umrla v Šoštanju gospa Marija **Smolnikarjeva**, soproga šolskega upravitelja v pokoju. Pokojnica je bila vzorna mati in žena, priljubljena v Zavodnjem, kjer je z možem živela dolgo vrsto let, kakor tudi v Šoštanju, kamor se je preselila po moževi upokojitvi. Zadnjo pot bo nastopila v petek ob 14.30. Blag je bodi spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

* **Dekanat juridične fakultete v Ljubljani obvešča:** Vsi gg. slušatelji (-ice), ki nameravajo v jesenskem izpitnem roku polagati pravnozgodovinski državni izpit, se pozivajo, da vložijo svoje prošnje za pripustitev k izpitu najkasneje do 20. septembra t. l. Prošnje, ki morajo biti kolekovane s kolekom za 200 din je treba nasloviti na dekanat juridične fakultete v Ljubljani. Začetek izpita bo dekanat objavil s posebnim razglasom na oglasni deski juridične fakultete.

ŠOLSKO NAZNANILO

ENOLETNO TRGOVSKO UČILIŠČE

CHRISTOFOV UČNI ZAVOD

Odobren od Ministrstva trgovine in industrije

S PRAVICO JAVNOSTI

LJUBLJANA — DOMOBRANSKA CESTA št. 15.

Zavod je organiziran kot redna enoletna trgovska šola in izobrazuje učenke in učence za raznovrstne pisarniške poklice v gospodarskih podjetjih, denarnih zavodih, odvetniških, trgovskih, spedicijskih pisarnah itd. — Izpričevala služijo kot dokaz izobrazbe za navedene poklice in obenem tudi kot dokaz dovršene učne dobe in pomočniške prakse v trgovinski obrti. To je važno za one, ki nameravajo otvoriti ali prevzeti na svoje ime trgovsko podjetje.

Največji in najmodernejši zavod te vrste v državi.

Edinstvena strojepisnica s 50 pisalnimi, računskimi, razmnoževalnimi stroji itd. Zavod je urejen po vzoru sličnih uglednih inozemskih šol in ima tudi posebne učilnice za pisarniške vaje, knjigovodske vaje, za filmska predavanja. — Prvovrstni profesorski zbor jamči za odlične uspehe. — Posebni oddelki za deklice. — Šolnina zmerna.

Edini zavod te vrste, ki ima lastno moderno novozidano šolsko poslopje, ki se uporablja v šolske namene.

VPISOVANJE

se vrši sedaj redno vsak dan tudi v nedeljo in na praznik dopoldne in popoldne ob običajnih urah. — Učenci uživajo vse pravice kot na drž. trgovskih šolah tako glede rodbinskih doklad in dijaških voznih kart.

Brezplačna šolska izvestja in novi ilustrirani prospekti brezplačno na razpolago osebno ali pismeno. **TELEFON DIR. 48-43.**

* **Slovenski dijak ne potrebuje samo učnih knjig,** marveč mu je nujno potreben tudi dijaški koledarček, ki mu razporeja študijsko delo in mu s koristnimi podatki pomaga pri študiju. Tak vzorno sestavljen dijaški koledarček je letos dobila naša srednješolska mladina. Uredil ga je uredniški odbor »Naše Volje«, natisnila pa ga je Narodna tiskarna v Ljubljani. Tako po formatu in opremi, kakor po vsebini, je dijaški koledarček tak, da ga pač ne sme pogrešati noben naš napreden študent. Poleg obsežnega celotnega dnevnika in različnih potrebnih tabel vsebuje koledarček rodoslov kraljevskega doma, članek o potrebi narodno obrambnega dela, razpravo o nas in Bolgarih, nato pa vrsto različnega pouka. Francoski in nemški glagoli, matematične formule, pouk o slovanskih državah in slovanski ideji, pregled slovanskega življa, važni zemljepisni in zgodovinski podatki, razpredelnica kemijskih elementov, pouk o prvi pomoči, o denarju, merah, glasbi, vojni mornarici, motornih vozilih, poštnih pristojbinah in Morsovi besedi — vse to je v koledarčku, da lahko služi tudi odraslemu inteligentu. Treba je priznati uredniškemu odboru, da je strnil v priročno knjižico mnogo gradiva. Je torej res v interesu dijakov samih, da si dijaški koledarček takoj nabavijo. Staršem priporočimo, naj razveselijo svoje sinove in hčerke z dijaškim koledarčkom. Namesto pridig in ustnega poučevanja jim bodo s koledarčkom dali ob začetku šolskega leta najuspešnejši napotek.

TRGOVSKO UČILIŠČE

Robida

s pravico javnosti,

LJUBLJANA, Trnovska ulica 15,

vpisuje v enoletni trgovski tečaj vsak dan. Učilišče je osnovano kot redna enoletna trgovska šola. Dijaki imajo ugodnosti rodbinskih doklad, žel. voznih kart itd., kakor učenci državnih trgovskih šol. **Ker je pouk popolnoma individualen, sprejme zavod samo določeno število učencev. —** Vpisovanje tudi v nedeljo in na praznik dopoldne, Trnovska ulica 15.

* **Kraljica za botro devetemu otroku.** V Stari Reki pri Prnjavoru se je siromašnemu kmetu Janu Ugrasu rodila deveta hčerka. Botrinjo je prevzela Nj. Vel. kraljica Marija, ki jo je pri krstu zastopal polkovnik Bogdan Majetić iz Banjaluke. To je bil v nedeljo velik narodni praznik za ves okoliš. Dekle so krstili za Marijo in polkovnik je pripel otroku okrog vratu zlato verižico s križcem, staršem pa je izročil lepo denarno darilo.

* **Kongres za nauk o podedovanju v Edinburgu.** Od 23. do 30. avgusta je zasedal v Edinburgu na škotskem VII. mednarodni kongres za genetiko (nauk o podedovanju). Kongres je razpravljal v desetih sekcijah. Posebna pozornost je bila posvečena aplikaciji genetike na rastlinogojstvo, živinorejo in na človeka. Genetsko zanimivo rastlinsko in živalsko gradivo je bilo razstavljeno v posebnem poslopju edinburške univerze. Iz naše države je na kongresu referiral g. dr. A. Tavčar, profesor za genetiko in rastlinogojstvo na zagrebški univerzi. G. prof. Tavčar je na kongresu predsedoval sekciji: rastlinogojstvo v luči genetike.

Grobnice in spomenike
kamnoseška stavbna dela izvršuje po nizkih cenah
kamnoseško kiparsko podjetje
Franjo Kunovar
pokopališče Sv. Križ — Ljubljana — Tel. 49-09

* **Sprejem v vojno veterinarsko službo.** Veterinarski oddelek ministrstva vojske in mornarice je razpisal natečaj o sprejemu diplomiranih veterinarjev za veterinarske oficirje. Za potrebne informacije se je treba obrniti neposredno na ta oddelek.

* **Dober ribolov na Jadranu.** S Sušaka so v ponedeljek sporočili v Zagreb, da so ribiči na Jadranu vlovili zadnje dni velike množine palamid. Palamide, ki so ravno v jeseni najbolj užitne in okusne, bodo s posebnimi vagoni za prevažanje rib prepeljane v Zagreb in jih bodo prodajali po tako nizki ceni, da si jih bodo lahko nabavili tudi najrevnejši sloji. Navadno je cena palamidam din 20—24 kg, zdaj pa se prodajajo v Zagrebu po din 10 kg.

* **Nemška ladja je poiskala zavetje v Splitu.** V Split je priplul nemški parnik »Aegina«, last severnonemškega Lloyda. Bilo mu je naročeno, da se na poti v Brailo umakne v kakšno jugoslovansko pristanišče, zato je prispel v Split. Posadka ladje šteje 38 Nemcev in 30 Kitajcev, častnikov je 8.

Državno priznani

Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti

pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2

vpisuje

vsak delavnik med običajnimi uradnimi urami. — Tečaj je organiziran kot redna Enoletna trgovska šola in nudi učencem vse ugodnosti, kot jih imajo učenci trgovskih šol. Šolnina je dostopna vsakomur. Pojasnila in prospekti **brezplačno** na razpolago

* **Smrtna žrtev modrasa.** Iz Banjaluke poročajo: V Starem Bočcu pri Mrkonjićgradu so se zadnje dni pojavile strupene kače. Neki modras je ob 4. zjutraj usekal 14letno Rozalijo Coto, hčerko siromašnih staršev. Kača se je priplazila v kočo in je pičila dekle v lice. Dekle je že čez četrt ure podleglo strašnim bolečinam. Oče je s roko ubil kačo in jo zakopal.

Danes velika premiera najlepšega muzikalnega filma sezone!

Življenje, ljubezen, umetniško ustvarjanje in rojstvo Straussovih nesmrtnih valčkov »Na sinji Donavi«, »V dunajskem lesu« itd. Straussova velika ljubezen s primadono dunajske opere. Revolucija in strastna Straussova muzika, ki je užgala ves Dunaj

Umetnina francoskega režiserja mojstra Juliena Duvivier a.

„Veliki valček“

Kino Union, tel. 22-21

Predstave ob 15., 17., 19. in 21.

Krstna predstava filma je bila v pariški Veliki operi pod imenom »Toute la ville dansec«.

LUISE RAINER — FERNAND GRAVET in koloratura MILICA KORJUS.

* **Nesrečna smrt mladeniča na lovu.** Zaradi praznovanja bank se je ravnatelj centrale Jugoslavenske banke v Zagrebu g. Josip Bezdiček podal z dvema svojima sinoma v Daruvar, da obišče prijatelje. Z njimi se je podal na lov v Hercegovac pri Daruvaru. Opoldne so se vrnili v Daruvar, kjer je bilo skupno kosilo. Po obedu pa je starejši Bezdičekov sin Miroslav, ki bi moral zdaj v 7. razred gimnazije in je bil star 16 let, odšel s tremi tovariši streljat vrane. V bližnjem sadovnjaku so jedli sadje in iskali vrane. Ko so se tovariši nekoliko oddaljili, se je Miroslavu naenkrat sprožila lovska puška. Nesrečni fant se je zgrudil. Lahko je še izpovedal, da se je izpodtaknil in da se mu je pri tem sprožila puška. Strel mu je raztrgal glavno žilo na desni nogi. Nesrečnega fanta so prepeljali v daruvasko bolnišnico, kjer pa je zaradi prevelike izgube krvi izdihnil. Prepeljali so ga v Zagreb, kjer so ga včeraj pokopali.

* **Vozne olajšave.** Prometno ministrstvo je odobrilo tele vozne olajšave na železnicah: polovično voznino vsem zastopnikom zadrug, ki se bodo udeležili skupščine glavne zveze srbskih kmetijskih zadrug 27. t. m. v Beogradu. Olajšava velja za odhod od 25. do 27., za vrnitev pa od 27. do 29. septembra; polovično voznino vsem članom, ki se bodo udeležili kongresa in skupščine jugoslovanskega teozofskega društva v dneh od 29. septembra do 3. oktobra v Zagrebu. Ta olajšava velja za odhod od 27. septembra do 3. oktobra, za vrnitev pa od 3. do 5. oktobra; polovično voznino udeležencem kongresa jugoslovanske filatelistične zveze, ki bo v Ljubljani 9. in 10. t. m. Olajšava velja za odhod od 7. do 10., za vrnitev pa od 10. do 12. t. m.

— Pri ljudeh, ki jih pogosto nadleguje zapeka, vsled česar imajo vrenje v želodcu in črevih, pospešuje se temeljito čiščenje celokupnih prebavil s čašo naravne **»Franz-Josefove«** grenke vode, zaužite zjutraj na tešče. Z uporabo **»Franz-Josefove«** grenke vode se naglo odstranja belina z jezika, ki se nakopiči vsled zapeke, obenem se pa doseza tudi boljši tek.

Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. S-br. 15.485 25 V 39.

* **V vlaku je zaklal soseda.** Na vožnji iz Djakova v Osijek sta se v nedeljo zvečer sprla 28letni Marko Milanović in 27letni Mijo Brčić. Že dve leti sta kot soseda živela v sovraštvu. V vlaku je Brčić, kakor izpovedó priče, prvi začel napadati Milanovića, nakar je ta potegnil nož in ga v mraku zarinil Brčiću v prsi. Brčić je brez glasu padel in izdihnil. Ker se je vse odigralo v temi, ostali sopotniki niso vedeli, da je Brčić mrtev. Takoj po prihodu vlaka v Osijek je policija Milanovića prijela in zaprla.

Izplača se Vam naročiti filme iz Ljubljane

in poslati iste v razvijanje, ker Vam izgotovljene slike, še isti dan ko prejmemo — odpošljemo. Poizkusite enkrat — postanete prav gotovo naš stalni odjemalec.

Imamo na zalogi filme najnovejše emulzije do l. 1941.

Agfa

Razvijamo in kopiramo priznano prvovrstno! Naš ček. račun št. 13-285. Naša tel. št. 25-66 in 25-67. — Se priporoča

Foto Tourist — Lojze Šmuc

LJUBLJANA — ALEKSANDROVA C. 8.

* **Izlet v Južno Srbijo** z minimalnimi stroški priredi Tujskoprometna Zveza v Ljubljani v dneh od 16. do 25. septembra t. l. Prijave v vseh biletarnah Putnika do 10. t. m. (—)

* **Kongres Zveze planinskih društev** kraljevine Jugoslavije, ki je bil določen na dan 8. in 9. t. m., je preložen na soboto dne 30. septembra t. l. in na nedeljo dne 1. oktobra t. l. Vršil se bo v Nišu z enakim sporedom, kakor je bil že določen in objavljen. Po kongresu so predvideni izleti v planine v okolici Niša. Planinci, ki se želite udeležiti navedenega kongresa in s tem zvezanih planinskih izletov, se prijavite do 20. septembra t. l.

* **Nov vozni red na Jadranu.** Od včeraj dalje ni več dnevne zveze med Splitom in Sušakom, marveč vozi ladja trikrat na teden. Z Dubrovnikom je imel Split zvezo dvakrat na dan, zdaj pa samo enkrat.

* **25 vagonov neprodanega vina** premore ob novi trgatvi splitska okolica. To so same stare zaloge. Letošnja trgatev je v splitski okolici za polovico slabša od lanske.

* **150 mladih jadralcev** se je izvežbalo v teku enega meseca na Zlatiboru. Zlatibor je za Beograd in okolico, kar za Ljubljano in Slovenijo Bloke. Akademski Aeroklub na beograjski univerzi je tam ustanovil jadralno šolo l. 1934 in odtlej vsako leto sprejema v jadralni pouk nad 200 omladincev. Upravnik Zlatibora je Miroslav Milin. Letošnji uspehi so bili zelo zadovoljivi.

* **Na dosmrtno ječo** je bil v Vršcu obsojen zloglasni roparski morilec Lazar Stoju, imenovan kratko Laja. Zagovarjati se je moral predvsem zaradi roparskega umora, ki ga je izvršil v noči na 14. aprila 1929 nad gostilničarjem Mihaelom Windauerjem in njegovim 7-letnim sinom Julijem v Vršcu. Laja je svojčas pobegnil iz Rumunije na Madžarsko, kjer je potem prebil vrsto let v ječi zaradi različnih zločinov. Pred dvema letoma pa je bil izročen našim oblastvom. Ves čas je v bolnišnici za duševne bolezni v Kovinu in v Beogradu simuliral blaznost, zdravniki pa seveda niso dvomili, da je duševno zdrav. Laja je bil tudi osumljen, da je l. 1929 umoril in izropal meniha Kostića v samostanu Mesiću pri Vršcu in še nekaterih drugih ropov. Ko je predsednik senata vprašal obtoženca, ali sprejme ob sodbo, je prvikrat odgovoril razločno in pritrdilno: »Da«.

KINO MATICA, tel. 21-24
Film o internacionalni špijonaži
Blagajna odprta ob 11. uri.

RDEČA PLESALKA **MATA HARI**

VERA KORENE, JEAN WORMS, JEAN GALLAND. — Ob 15., 17., 19. in 21. uri

Danes globoko pretresljiv film po J. Spielmanovem romanu **Krasen film!**

Žrtev spovedne molčečnosti **Kino Sloga — tel. 27-30** **Ob 15., 17., 19. in 21. uri**

Heroična borba plemenitega dušnega pastirja proti globi in nasilju. Žrtev spovednega pečata pretrpi najgroznejše muke zaradi svojega **vzvišenega** poklica. Film — ki se da primerjati s »Kirchfeldskim župnikom« in »Petrom Vojtehom«.

Rezervirajte vstopnice v predprodaji!

* **Oče je ubil sina.** V vasi Zdralovi pri Bjelovaru so se večni prepiri v družini Josipa Matuške končali s krvavo žaloigro. Gospodar Josip je popival in je potem znašal jezo nad ženo Marijo in sinom Josipom. V nedeljo zjutraj se je hotel sin podati v Bjelovar. Oče mu je branil. Nastal je prepir in je sin treščil očeta s polencem po glavi. Tedaj pa je oče popadel velik nož in zabodel sina v prsi. Sin je na mestu izkrvavel. Zapustil je 18letno vdovo.

Iz Ljubljane

u— **Proslava kraljevega rojstnega dne v Ljubljani.** Ker na kraljev rojstni dan 6. septembra odpadejo vse javne manifestacije po ulicah in cestah, kakor n. pr. vse vojaške parade in revije ter civilni sprevodi in baklade, je župan mesta Ljubljane dr. Juro Adlešič sklical slavnostno sejo mestnega sveta ljubljanskega v proslavo rojstnega dneva Nj. Veličanstva kralja Petra II. Pri slavnostni seji bodo zapeli združeni pevski zbori Jenkovo »Molitev«, župan dr. Juro Adlešič bo govoril prigoden govor, nato bodo pa združeni pevski zbori zapeli »Slovenec, Srb, Hrvat« in godba »Sloge« bo zaigrala državno himno. Slavnostna seja mestnega sveta se prične v sredo zvečer 6. septembra točno ob 20. in jo bo oddajala tudi radio postaja, na kar opozarjamo vse naročnike radia in vso ljubljansko in slovensko javnost. Da se občinstvo ne bo zbiralo po ulicah in cestah, odpade tudi razsvetljava privatnih domov, pač bo pa slavnostno dekorirana mestna hiša. Vabimo Ljubljančane, da rojstni dan Nj. Veličanstva kralja Petra II. praznujejo z udeležbo pri cerkvenih opravilih, zvečer pa narodni praznik kraljevega rojstnega dne obhajajo dostojno na svojih domovih. Okrasite domove z zastavami!

u— **Za rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II.** je ban dravske banovine razdelil med nižje uslužbence banske uprave, ki imajo šoloobvezne otroke, podporo 25.000 din. V poštev prihajajoči uslužbenci so dobili danes za vsakega šoloobveznega otroka primeren znesek.

u— **Sokolska proslava rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II.** Ker letos izostanejo vse javne manifestacije po mestu, bodo Sokoli proslavili rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II. na Taboru ob pol 19. uri z istim sporedom, kakor je bil že objavljen. Članstvo in naraščaj naj se udeležita proslave polnoštevilno v civilu in s sokolskimi znaki. Zastavonoše v sokolskem kroju. Prihod na Tabor kakor tudi odhod naj ne bo v skupinah, marveč le posamič. Bodite točni in zavedajte se sokolske dolžnosti!

u— **Ravnateljstvo šole Glasbene Matice** opozarja starše, da je vpis na Matično šolo še vedno mogoč. Gojenci se sprejemajo vsak dan v pisarni Glasbene Matice, Gosposka ulica 8, čeprav se prične redni pouk v četrtek 7. t. m. Starši, pohitite z vpisom, da bo pouk reden.

u— **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, s pravico javnosti, Ljubljana, Domobranska cesta 15.** Ravnateljstvo zavoda objavlja: **Vpisovanje se vrši sedaj vsak dan dopoldne in popoldne tudi na praznik** ob običajnih uradnih urah. Pojasnila in novi ilustrirani prospekti brezplačno na razpolago osebno ali pismeno. Zavod je organiziran kot **redna enoletna trgovska šola, potrjen je od ministrstva trgovine in industrije in ima pravico javnosti** (veljavnost izpričeval, rodbinske doklade, vozne olajšave). Učence in učenke pripravija v enem letu za vsakovrstne pisarniške in trgovske poklice. **Največji in najmodernejši zavod te vrste v naši državi! Lastno novo šolsko poslopje! Šolnina zmerna. Zahtevajte prospekt!** (—)

u— **Pevcem Hubadove župe JPS naročamo,** da se zbero danes ob 18.15 uri na Taboru (ne na letnem telovadišču), kjer bodo zapeli na sokolski proslavi rojstnega dne kralja Petra II. pesmi »Molitev« in »Slovenec, Srb, Hrvat«. Po tej slavnosti odidejo pred mestni magistrat. Bodite točni! — Uprava Hubadove župe JPS.

u— **Lovro Šuštar pri Abrahamu. Mestni** računski višji inspektor Lovro Šuštar obhaja danes 50letnico. Ker je bila njegova 50 letna doba eno samo tiho in mirno delo, bodi v uradu, kakor v socialnih organizacijah, zasluži g. Šuštar, da se ga spomnimo. Blag in mehke duše je bil vedno izvrsten družabnik, zvest prijatelj, a v uradu konciliant šef in zvest tovariš. Mnogo let je deloval v šentjakobski knjižnici kot blagajnik, zlasti neumorno pa deluje že preko 20 let v odboru Bolniške blagajne mestnih nameščencev ljubljanskih. In zato mu dolgujemo vsi člani te važne socialne institucije nevenljivo zahvalo. Kolegi in kolegice mestnega finančnega oddelka so svojemu šefu k pomembnemu jubileju toplo čestitali, želeč mu še mnogo uspehov na njegovem karitativnem delovanju. Tudi mi se pridružujemo vsem čestitkam in želimo jubilantu doživeti še mnogo zadovoljnih let v krogu ljubljene družinice!

u— **Udruženje četnikov, pododbor Ljubljana,** poziva članstvo, da se v proslavo kraljevega rojstnega dne danes udeleži službe božje, ki bo v vseh cerkvah. Sprevoda ne bo. Predsednik.

u— **Jesen gre v deželo.** Po dolgi vrsti lepih, sončnih dni se je nebo v včerajšnji noči pooblačilo in je začelo deževati. Deževalo je potem z malimi presledki ves dan. Ozračje se še ni prehudo ohladilo, a vendar je poletna doba zaključena in bolj in bolj tonemo v jesen. Kljub lepemu vremenu je listje začelo zgodaj rumeneti. Gozdovi okrog Ljubljane in parki po mestu so polni čudno lepih barv. Lastovke se že odpravljajo na polet v toplejše kraje.

u— **Francoščino, nemščino, klavir in teorijo,** od osnove do obvladanja, redno, vestno, privatno poučuje Aneta Potočnik, strok. dipl. Tržaška cesta 1/I križišče Bleiweissova, Groharjeva in Aškerčeva cesta. (—)

Kmetijska razstava na jesenskem velesejmu

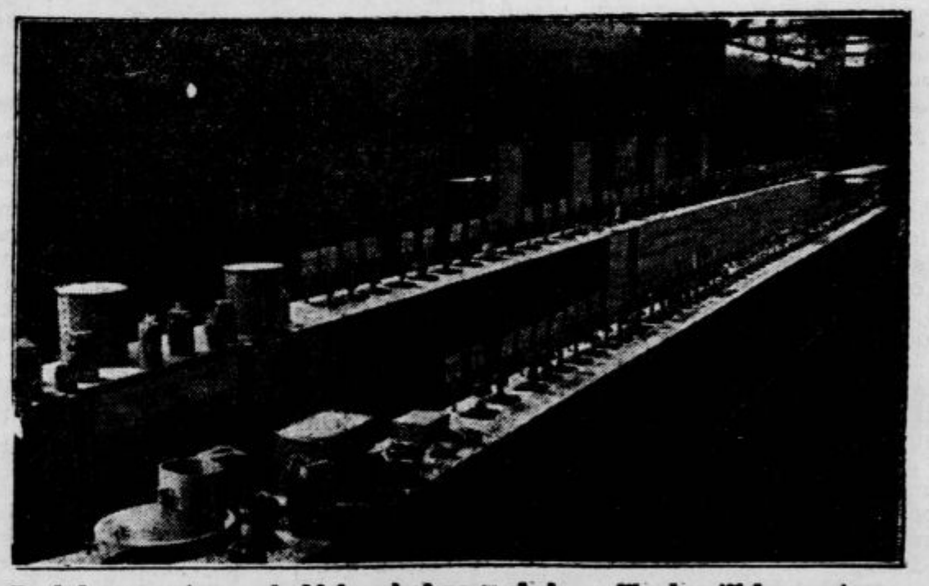

Pogled na razstavo gob, ki je prirejena v okviru velike kmetijske razstave na velesejmu

[illegible]

u— **Sprejemni izpiti za novovstopivše** gojence srednje glasbene šole (konservatorij) se bodo vršili po sledečem vrstnem redu: V četrtek 7. sept. ob ½10 uri. izpit iz klavirja za glavni in stranski predmet, soba št. 24. Izpit iz klavirja kot stranskega predmeta morajo polagati oni gojenci, ki so se prijavili za skladbo in orgle kot glavni predmet. Isti dan ob 15. uri bo izpit iz solopetja v sobi št. 20. Vsak gojenec solopetja mora imeti pripravljeni vsaj dve pesmi. Note je prinesti s seboj. V soboto 9. sept. bo izpit iz violine kot glavnega predmeta ob 10. uri v sobi št. 20. Za gojence, ki so se prijavili za kompozicijo kot glavni predmet, se vrši izpit iz harmonije ob 11. uri dop. isti dan v sobi št. 17. Za gojence, ki so se prijavili za glavne predmete: klavir, violino, kompozicijo, orgle in solopetje se vrše izpiti iz teorije in intonacije tudi v soboto 9. sept. ob pol 9. v sobi št. 17. Gojenci, ki so se prijavili za glavne predmete: flavto, oboo, klarinet in rog, so oproščeni sprejemnega izpita z ozirom na njih glasbeno predizobrazbo (teoretično in praktično). Ravnateljstvo poziva vse, ki so se priglasili k sprejemnemu izpitu, da so ob določeni uri zanesljivo na razpolago izpitni komisiji.

u— **Dama**, ki je včeraj 5. t. m. pomotoma zamenjala v upravi »Jutra« dežnik, se naproša, da ga vrne ravnotam, kjer dobi svojega.

u— **Danes premiera »Velikega valčka« v kinu Unionu.** Od danes naprej se predvaja v kinu Unionu film »Veliki valček«, ki je brezdvomno eden najlepših glasbenih filmov vseh časov. Film je bil v Parizu pri krstni predstavi predvajan v pariški Veliki operi pod pokroviteljstvom najodličnejših osebnosti in je bila ta premiera velik družabni dogodek za velemesto Pariz. Vse do današnjih dni je tekel nato film v raznih pariških kinematografih pod francoskim naslovom »Toute la ville danse«. Tudi drugod po svetu je to znamenito filmsko glasbeno delo francoskega režiserja Juliena Duviviera doživelo epohalen uspeh. Film nam slika v pristnem dunajskem miljeju tedanje dobe življenje in glasbeno ustvarjanje kralja valčkov, Joh. Straussa, njegovo umetniško delovanje in rojstvo vseh njegovih znamenitih klasičnih valčkov: »Na modri Donavi«, »V dunajskem lesu« itd. Najboljši filmski igralci, kakor Dunajčanka Luise Rainerjeva, Ferdinand Gravet in koloraturna pevka Milica Korjus nastopajo v tej filmski umetnini, o kateri lahko mirno rečemo, da pomeni film za ljubljansko muzikalno publiko nekaj prav izrednega. Vabimo Ljubljančane, da si prav vsi ogledajo ta film, ki bo nudil obiskovalcem kina Uniona izreden užitek. (—)

u— **Kino Sloga predvaja danes film »Žrtev spovedne molčečnosti«.** Za »Ali Babo« je postavila uprava kina Sloge danes na svoj spored lep in mnogo obetajoč film, ki je izdelan v budimpeštanskih ateljejih po J. Spielmanovem romanu »Žrtev spovedne molčečnosti«. Film nam slika dobrega vaškega dušnega pastirja, plemenitega duhovnika, ki je vse svoje življenje žrtvoval ljubezni do bližnjega, podpiral siromake in tolažil bedne. Bogu vdano je vršil svoj težki poklic, dokler ni podel zločinec zlorabil njegove dobrote in izkoristil župnikovo dolžnost spovedne molčečnosti in ga pripravil v največjo nesrečo. Ubogi duhovnik je moral vzeti na sebe največji križ suma težkega zločina, pretrpeti pretresljiva ponižanja, vse zaradi svojega poklica. Ta pretresljivi in vsebinsko globoki film, ki se da primerjati z lepimi filmi, kakor »Kirchfeldski župnik« in »Pater Vojteh«, bo imela Sloga od danes naprej na sporedu in prepričani smo, da si ga bo ljubljansko občinstvo v največjem številu ogledalo. (—)

u— **Lepe slive kg 2 din Fr. Kham, Kongresni trg 8.** (—)

u— **Modrasi so še zmerom nevarni.** Včeraj so v splošno bolnišnico pripeljali 43letno posestnikovo ženo Ano Ceglarjevo iz Debeče vasi pri Šmartnem v litijskem okraju. V tem poznem, že napol jesenskem času jo je na domačem vrtu pičil modras v roko.

u— **Prometne nesreče brez konca in kraja.** Na cesti pri Št. Vidu je včeraj neki avtomobilist podrl 64letnega paznika Janeza Planinca iz Spodnjih Pirnič pod Šmarno goro in mu prizadejal precej hude poškodbe po glavi. Zadnje čase vobče doteka mnogo ranjencev, ki so postali žrtve prometnih nesreč. Tako je na Tržaški cesti neki avtomobilist povozil delavca Andreja Tonija, da je dobil precej hude rane po vsem telesu. V ponedeljek zvečer pa so pripeljali v bolnišnico 46letnega snažilca državnih železnic Ivana Poharja, ki sta ga na glavnem kolodvoru stisnila odbijača pri vagonih in mu prizadejala hude notranje poškodbe.

u— **Pouk harmonike v šoli Rudolfa Piliha** se prične te dni. Vpisovanje bo v četrtek 7. t. m. od 10. do 12. ure v trgovini Warbinek, Miklošičeva 4. Pismene prijave: Rudolf Pilih, hotel Metropol, Ljubljana. (—)

Iz Celja

e— *Proslava kraljevega rojstnega dne.* Tudi v Celju je odpovedana za danes ob 10. določena svečana proslava pred mestnim poglavarstvom in za drevi določena baklada. Ob 8. bo svečana služba božja v opatijski cerkvi, ob pol 9. pa v pravoslavni in evangeljski cerkvi ter v starokatoliški kapeli. Ob 10.30 dopoldne se bo pričela v veliki dvorani Narodnega doma sokolska proslava kraljevega rojstnega dne. Sokolski društvi Celje-matica in Celje I. pozivata vse članstvo in naraščaj, da se udeleži proslave kraljevega rojstnega dne in sicer krojaši v krojih, ostali pa v civilu z znakom.

e— **Kdo je kriv?** V nedeljo zjutraj so neki lepaki povzročili veliko razburjenje v Celju in okolici. V mestu so se začele dopoldne zbirati velike množice. Nekaterim ljudem so naročili, naj se odpeljejo tudi v razne kraje izven Slovenije, tako v Dalmacijo, Banat in Srbijo. Pozneje pa se je izkazalo, da so bile vse te odredbe pretirane in deloma neutemeljene. Ljudje, ki so se podali na dolgo pot, so imeli po nepotrebnem velike stroške. Kdo bo sedaj povrnil te stroške in kdo je za zadevo odgovoren? Javnost po vsej pravici zahteva pojasnilo.

e— *Zdravniško dežurno službo za člane OUZD* bo imel danes zdravnik dr. Čerin v Prešernovi ulici, v petek 8. t. m. pa zdravnik dr. Premšak na Cankarjevi cesti.

e— *Proslava 20-letnice mature,* ki so jo nameravali prirediti maturanti celjske gimnazije iz l. 1919., je preložena na prihodnje leto.

—e **Brivski in frizerski salони v Celju** bodo danes ves dan zaprti, v petek pa bodo odprti do 12.

e— **Gradnja novega poslopja OUZD v Celju.** Včeraj sta se mudila v Celju ravnatelj SUZOR-ja g. dr. Korča in ravnatelj OUZD g. dr. Bohinjec ter razpravljala z županom o gradnji poslopja OUZD poleg sedanjega poslopja v Vodnikovi ulici. Izgleda, da bodo kmalu odstranjene vse ovire za gradnjo in da se bodo mogla dela v doglednem času pričeti.

e— *Planinska maša.* Na praznik 8. t. m. ob 10. bo pri Kocbekovem domu na Korošici maša, ki jo bo opravil kaplan g. Sunčič. V nedeljo 10. t. m. ob 10. bo maša pri Mozirski koči na Golteh. Maševal bo g. župnik iz Šmihela nad Mozirjem. Izletniki in planinci vabljeni!

e— *Tečaje* za francoski, angleški, srbohrvatski, slovenski (samo za Slovence), italijanski, ruski in nemški jezik (začetni, nadaljevalni, konverzacijski), za nemško stenografijo, nauk o reklami in socialni ekonomiji priredi tudi letos Društvo absolventov drž. trgovskih šol v Celju. Interesenti — tudi brezposelni — naj se javijo v podružnici »Jutra« v Celju.

e— **Zopet smrtna žrtev prometne nesreče.** V nedeljo zvečer je neki motociklist na cesti v Rakovljah pri Brasovčah podrl 76-letnega posestnika Antona Brinovca iz Brasovč na tla ter mu prebil lobanjo in hudo poškodoval nogo. Brinovca so takoj prepeljali v celjsko bolnišnico, kjer pa je kmalu po prevozu izdihnil.

e— **Še dve prometni nesreči.** V nedeljo okrog 22. se je 30-letni sodar LukaAnčar iz Lok pri Sv. Juriju ob Taboru zaletel z motornim kolesom v ograjo mostu v Grižah ter se hudo poškodoval po glavi in rokah. Na cesti v Štorah je neki kolesar v nedeljo podrl 20-letnega delavca Franca Gabra z Dobrove pri Celju na tla in mu zlomil desno nogo v gležnju. Oba ponesrečenca so prepeljali v celjsko bolnišnico.

e— **Požar.** V nedeljo zvečer se je iz nepojasnjenega vzroka vnelo gospodarsko poslopje posestnika Sovinška pri Sv. Petru na Medvedjem selu. Poslopje je pogorelo do tal. Požar je bil viden daleč naokrog.

e— **Nesreča pri delu.** Ko je 30letni Anton Ferlič, gostilničar na Cesti na grad v Celju, v nedeljo doma sekal meso, si je po nesreči odsekal levi kazalec in sredinec. Ferlič se zdravi v bolnici.

e— *V prepiru ga je zabodel.* V nedeljo zvečer je čevljarski pomočnik Stanko Trdina z Vranskega v prepiru zabodel 24-letnega posestnikovega sina Matijo Pikla z Vranskega in ga zabodel z nožem v desno stran prsi. Pikla so prepeljali v celjsko bolnišnico.

Iz Maribora

a— **Maribor v svečanem okrasju. Že** včeraj je bil Maribor v prazničnem razpoloženju in svečanem oblačilu. Na javnih in zasebnih poslopjih ter na drogovih vzdolž Aleksandrove ceste in na Glavnem trgu so zavihrale državne trobojnice v proslavo kraljevega rojstnega dne. Izložbe so okrašene s sliko Nj. Vel. kralja Petra II. Na rotovžu so uslužbenci mestnega električnega podjetja montirali električne žarnice, urejene v obliki kraljevih začetnic ter kraljevega grba. Navzlic temu, da so bile snočnje velike slovesnosti odpovedane, je bila zbrana po ulicah in trgih velika množica Mariborčanov. Danes dopoldne bo po mariborskih cerkvah slovesna služba božja. Mariborsko sokolstvo pa ima svojo interno proslavo s pričetkom ob 10. v Sokolskem domu.

a— **Vzgledno prosvetno delo na deželi.** Pri Sv. Marjeti ob Pesnici bo v petek 8. t. m. proslava složnega vaškega kulturnega dela ob meji, ki ga je izvršilo v teku 16 let svojega obstoja Društvo kmetskih fantov in deklet. Proslava obsega kmetsko mladinsko zborovanje z razvitjem društvene zastave, meddruštveno tekmo kosecev, veliko kmetsko slavje in uprizoritev »Županove Micke«. Dolžnost nacionalnih Mariborčanov je, da podpro s čim večjo udeležbo pri proslavi plemenita prizadevanja naših šmarjeških prosvetnih pionirjev.

a— **Spet problem bombaža in preje.** Normalno obratovanje naših mariborskih tekstilnih tvornic spet ogroža občutno pomanjkanje preje in bombaža, ki je v zvezi z najnovejšimi dogodki v svetu. Zaradi tega krožijo po Mariboru govorice o bližnji omejitvi obratovanja v nekaterih mariborskih tekstilnih tvornicah. Kaže se pomanjkanje tujih valut, brez katerih si ne moremo misliti nabave in preskrbe potrebnih količin preje, oziroma bombaža. Seveda je zaradi tega prizadeto tudi tekstilno delavstvo, ki bo v primeru omejitve obratovanja občutno oškodovano pri svojih prejemkih.

Zobozdravnica Med. dent. phil.
dr. BOSILJKA KRAJNOVIČ
ZOPET REDNO ORDINIRA
Maribor — Kopališka ulica 4.

a— **Preloženo.** Proslava in razvitje praporov Sokolskega društva Maribor I, ki je bilo napovedano za danes popoldne, je preloženo na nedeljo dne 10. septembra.

a— **Mariborska sokolska društva** imajo v smislu sporočila meddruštvenega odbora mariborskih sokolskih društev interno proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II v Sokolskem domu danes ob 10. uri dopoldne. Zbirališče je ob 9.45 v Sokolskem domu. Oni, ki imajo kroje, naj pridejo v krojih, ostali pa v civilu z znakom.

a— **Obrtno gibanje v Mariboru.** V preteklem mesecu je bilo v Mariboru izdanih 15 novih obrtnih pravic, izbrisanih pa 9.

a— **1919 tujcev je bilo v** preteklem mesecu v Mariboru. Nočnin je bilo 4656. Med tujci je bilo največ Nemcev, 584 s 1068 nočninami.

a— **Planinske proslave ne bo.** Za 9. in 10. t. m. napovedane proslave 20 letnice obstoja in delovanja mariborske podružnice SPD ne bo.

a— **Draginja narašča.** V zadnjem času so narasle cene nekaterim življenjskim potrebščinam, predvsem mesu in slanini. Oblastva so uvedla zaradi tega poizvedbe, v koliko je upravičeno naraščanje cen in draginje. V zvezi s tem se pričakujejo primerni oblastveni ukrepi.

a— **Spet so zaživele mariborske ulice** ob pričetku novega šolskega leta. Ob dnevih vpisa je bilo pred posameznimi šolskimi poslopji izredno živahno vrvenje. Dijaška mladež spet preplavija mariborske ulice.

a— **Zdravniško dežurno službo za nujno** zdravniško pomoč ima danes v sredo zdravnik OUZD g. dr. Stanko Pogrujc, Tyrševa ulica 14.

a— **Velike tatvine v Halbärtovi usnjarni.** Zadnje dni so prišli v tukajšnji Halbärtovi usnjarni na sled velikim tatvinam. Še ne ugotovljeni storilci so demontirali s strojev, ki niso bili v obratu, medenino in razne bakrene dele, ki so jih potem prodali nekemu mariborskemu trgovcu. Škoda je 30.000 do 40.000 din. — Drzni vlomilci so se pojavili v stanovanju L. Völkerjeve v Krekovi ulici 1 in odnesli razne predmete, vredne 4.000 do 5.000 din. Policija si prizadeva, da bi izsledila tatove in vlomilce.

Tragedija Stanka Palouca

Postal je žrtev zmedenih časov

Včeraj okrog pol ene ponoči je iznenada tragično preminul zasebni uradnik Stanislav Palouc, star komaj 42 let. Po dnevnih opravkih se je okrog 21. ure vrnil na svoje stanovanje v 3. nadstropju hiše na Novem trgu 1. Ko se je razgovarjal s svojo gospodinjo in z domačimi, so opazili, da se je moralo nekaj zgoditi ž njim. V skrbi zanj je domači sin še pozno v noč ostal v njegovi sobi, a ko se mu je zdelo, da se je umiril in da bo zaspal, se je umaknil. Kmalu nato je Stanislav Palouc vstal, stopil k oknu in se vrgel na cesto. Pri padcu — obupno dejanje je storil v trenutku duševne zmedenosti — je dobil smrtne poškodbe, da je intervencija mestnih reševalcev, ki so na poziv takoj prihiteli na Novi trg in ranjenca odpeljali proti splošni bolnišnici, ostala zaman. Že med prevozom je Stanko Palouc ranam podlegel. Pogreb dragega pokojnika, ki je imel v Ljubljani številno prijateljev in znancev bo danes ob 14. iz mrliške veže splošne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu. — Pokojniku v spomin smo prejeli naslednje vrstice:

V ponedeljek ponoči je nenadno preminul mož, ki ni stal v ospredju naše javnosti in je skromno odklanjal vse ponudene mu časti, a vendar je vse mnogoštevilne znance in prijatelje hudo zadela vest, da se je naš Stanko za večno umaknil tem zdivjanim in človeštva nevrednim časom.

Pokojnik je bil tih ljubitelj naše prirode, katero je kakor malokdo poznal in pobožno ljubil. Kljub najvišjim trgovskim studijam in navzlic blestečim vabilom je ostal v skromnem življenjskem zatišju. Čeprav nadpovprečno razgledan človek, je koristil le skrivaj, kjer in komur je mogel. Njegova preudarna, moška in srčno pametna osebnost je osvojila vsakogar, ki je hodil kdaj ob njegovi strani. Prestal je zgodaj vse težave naših dni. Skoraj otrok je izkusil grozo svetovne vojne, trpljenje ranjenca in ujetnika ter spoznal kot samoten mož zlom svoje subjektivne sreče. Toda znal se je smehljati, ko je bilo najhuje... Bil je kakor hrast, ki se ne zibije, a se zruši nenadoma.

Iskren, zvest prijatelj, vnet glasbenik in pevec, navdušen planinec, miren filozof in srčno dober človek ni poznal zlá, zato bo naš kapitan ostal vsem, ki smo ga poznali, v najčistejšem spominu. Imel je postavo borca, a srce humanista. Dragi Stanko, naj Ti bo pot na najvišjo Planino lahka in polna svetlega razgleda. Ure, ki jih doživljamo, niso bile več za Tvojo dobroto. Do svidenja in hvala Ti! **Ivo P.**

Složna narodna manifestacija pri otvoritvi Sokolskega doma v Markovcih

Ptuj, 5. septembra

Markovci pri Ptuju so bili v nedeljo priča krasne sokolske manifestacije. Sokolska četa je v letošnjem letu izvršila za Petrovo petletko zaobljubljeno nalogo, zgradila si je lep in prijazen dom, katerega otvoritev je bila veličastna. Zaradi dogodkov zadnjih dni je marsikdo podvomil, če bo otvoritev sploh možna. Tem večje pa je bilo iznenadenje, ko so v zgodnjih popoldanskih urah začele vreti v Markovce množice sokolstva in narodnega občinstva iz Ptuja, Maribora, Ormoža, Murske Sobote in drugih bližnjih in daljnih krajev, da prisostvujejo lepi manifestaciji sokolskega dela.

Z zbirališča v Zabovcih je ob 15. uri krenil mogočen sprevod v vas. Tega so tvorili konjeniki-četaši z državno zastavo na čelu. Za temi so se razvrstili kolesarji, nato starešinstvo, prapori in močni oddelki članov, članic, naraščaja in dece v krojih ter številno članstvo v civilu. Hvalevredno in pomembno pri taj prireditvi je bilo, da se je te sokolske prireditve udeležilo tudi 16 članov Fantovskega odseka iz Markovcev in Ptuja v krojih, ki so strumno korakali v povorki. V teh resnih časih so fantje dali lep zgled tovariške vzajemnosti in narodne sloge.

Sprevod se je ustavil pred novozgrajenim domom, kjer je bila zbrana že številna množica ljudi. Prispel je domači g. župnik, da izvrši obred, nakar je pevski zbor »Železničar« zapel pesem »Sokolski pozdrav«. Uvodne besede je spregovoril funkcionar čete br. Mirko Kostanjevec, ki je lepo orisal pomen tega praznika, obenem pa se je vsem zahvalil za obisk. Po vzklikih Nj. Vel. kralju je godba zaigrala državno himno. V imenu matičnega društva je starosta dr. Šalamun čestital četi k lepemu domu. Poudarjal je iniciativnost, sokolsko požrtvovalnost, marljivost in vztrajnost, ki je omogočila v najtežjih okoliščinah zgraditev ponosnega Sokolskega doma, ki bo nosil ime velikega sokolskega delavca dr. Ljudevita Pivka, ki je bil markovski rojak. Poudarjal je, naj se v tem domu vzgaja mladina, ki bo ponos države in zvesta opora kralju. Zahvalil se je za nesebično delo domačinu br. Primožiču, ki je vodil vsa dela in ki je z velikimi žrtvami pripomogel v največji meri, da danes stoji novi dom v Markovcih. Kot skromno zahvalo mu je izročil v imenu matičnega društva lepo sliko. Nato je g. župnik izvršil blagoslovitev, dr. Šalamun pa slovesno otvoritev doma. Četi so čestitali v kratkih govorih še župni starešina br. dr. Gorišek, predsednik delavskega društva »Vzajemnosti« Janko Šegula in v imenu Sokola I. Maribor br. Mohorko.

Sledil je na letnem telovadišču telovadni nastop, ki mu je prisostvovalo okrog 2000 gledalcev in so izkazovali nastopajočim viharno odobravanje. Po nastopu se je pričela zelo dobro obiskana, prisrčna zabava. Ta slavnost je izpričala, da je sokolstvo zelo važen tvorec vsega narodnega življenja.

Planinski zbor na Uršlji gori

Zbralo se je mnogo planincev in domačinov

Slovenj Gradec, 5. septembra.

Po prvem planinskem taboru, ki je bil lani na Okrešlju, je bil v nedeljo drugi planinski tabor na Plešivcu ali Uršlji gori, krasnem vrhu med Mislinjsko in Mežiško dolino, na koncu verige severnih Karavank. Tabora se niso udeležili samo planinci iz Ljubljane, Maribora, Šoštanja, Guštanja, Slovenjega Gradca in Celja, marveč je prihitelo gori tudi veliko število domačega kmetskega ljudstva hoteč dati s tem poudarka ljubezni do našega planinskega sveta in naše zemlje vobče. Še vse drugačen pa bi bil tabor, če se ne bi bili prav v nedeljo razširili glasovi o nekaterih izrednih ukrepih. Dolžnost je marsikoga zvala drugam, vendar pa so vztrajali drugi, ki so z navdušenjem poslušali besede predsednika Mislinjske podružnice SPD v Slovenjem Gradcu g. nadzornika Miloša Grmovška ob otvoritvi tabora po maši v cerkvici sv. Uršule, pred Turistovskim domom.

Na Plešivcu je bila v nedeljo v razdobju enega meseca že druga večja prireditev. V začetku minulega meseca so zborovali na Uršlji gori člani Legije koroških borcev krajevne organizacije iz Slovenjega Gradca, v nedeljo pa planinci skupno s kmetskim ljudstvom. Predsednik Grmovšek je omenjal, da imajo planinski tabori namen propagirati med širokimi plastmi naroda v prvi vrsti planinsko idejo, ki pa naj tudi pripomore k medsebojnemu spoznavanju in zbliževanju. Hkrati naj bodo tabori močne nacionalne manifestacije zlasti ob naši severni državni meji. Dobro vemo, da je porodila Slovensko planinsko društvo nujna narodna potreba. Ustanovljeno je bilo leta 1893, torej pred 46 leti kot protiutež delovanju nemško avstrijskega planinskega društva, ki je v zvezi z ostalimi napadalnimi društvi pomagalo graditi most do Adrije. V naših planinah je gradilo nemške planinske koče, nameščalo na markiranih potih nemške orientacijske tablice in napise, hoteč tako vtisniti naši pokrajini tuj pečat. Slovensko planinsko društvo je bilo tisto, ki je že pred svetovno vojno otelo naše najlepše planinske predele in ki je prevzelo po prevratu nemške planinske postojanke z nakupom v svojo last. SPD je torej tudi zelo važna narodno obrambna organizacija, ki si je nadela nalogo čuvati naše planine in s tem našo zemljo po geslu: Nočemo tujega, a ne damo svojega! — Govornik je nato s pesniškim zanosom prikazal krasoto razgleda z vrha 1696 m visoke Uršlje gore po slovenski domovini in zlasti po tužni Koroški, tja do Gospe Svete. V nadaljnjem je pozdravil vse goste, zlasti pripadnike kmečkega stanu, ki žive na pobočjih naših planin in črpajo iz domače grude vse ono, kar jih preživlja.

Po tem govoru, ki so ga spremljale gromke ovacije, je povzel besedo predsednik glavnega odbora SPD g. dr. Josip Pretnar, ki je v čuvstvenih besedah opisal ljubezen planinca do rodne zemlje in posebej do našega divnega gorskega sveta. Te svete zemlje ne bomo nikoli pepustili tujcu, ki je nekoč že z grabežljivo roko posegal po njej, hoteč ji dati videz, da tu ne prebiva slovenski rod. Na obrambo te zemlje je pripravljen vsakdo, oni, ki jo obdeluje v potu svojega obraza, in planinec, ki ga zamamljajo vrhovi, ki jih obiskuje z neodoljivim hrepenenjem in ljubeznijo.

Prežeti navdušenja za planinstvo in naš skalnati gorski svet so udeleženci tabora burno pritrjevali navdušujočim besedam. Tabor je bil nato zaključen, v vseh srcih pa je ostalo prepričanje in volja, da dočemo biti in ostati na svoji zemlji gospodarji.

SPORT

Davisov pokal spet v Avstraliji

Avstralija je s 3:2 zmagala nad Ameriko in po 20 letih četrtič osvojila to teniško lavoriko

Kakor smo poročali že v naši včerajšnji II. izdaji, se je zadnji finale za Davisov pokal med Ameriko in Avstralijo v predzadnjem singlu senzacionalno obrnil v korist Avstralije. Avstralec Quist je namreč po silno dramatičnem boju porazil svojega ameriškega nasprotnika Riggsa v petih setih in tako priborili Avstralji izenačujočo drugo točko v tem srečanju.

V zadnjem singlu, ki je bil torej odločilen za letošnji izid tekmovanja za Davisov pokal, je nastopil Avstralec Bromwich proti Američanu Parkerju. Bromwich je zaigral v sijajni formi in že v prvem setu s takim elanom, da se je takoj videlo, da je Parker izgubljen. In res je že prvi set s 6:0 pripadel Avstralcu, prav tako pa je Bromwich tudi drugega in tretjega s 6:1 in 6:3 dobil z največjo lahkoto. S to zmago si je Avstralija priborila odločilno tretjo točko in s skupnim izidom 3:2 zmagala nad Ameriko, ki je letos že tretje leto hranila in branila Davisov pokal.

Svetovno znana teniška lovorika, za katero tekmujejo najboljši teniški igralci sveta že skoraj 40 let, se po letošnji zmagi Avstralije v Forest Hillu spet vrača v Avstralijo, in sicer četrtič, odkar obstoja ta konkurenca. Prvič so Avstralci osvojili ta pokal leta 1907. in ga imeli v posesti dve leti, nato so podoben podvig ponovili leta 1911. in tudi v letu 1914, ko se je začela svetovna vojna, so bili oni zmagovalci, tako da je Davisov pokal ves čas vojne počival v Avstraliji. Tudi leta 1919, ko se je to tekmovanje obnovilo, je bila še enkrat zmagovalka Avstralija, nato pa je morala čakati celih 20 let do letos, da se ji je spet posrečila ta pomembna zmaga.

V Ameriki je poraz ameriških teniških mojstrov v letošnjem zadnjem finalu za ta pokal izzval splošno presenečenje, ker so kljub zmagi Avstralije v doublu še vsi računali s končno zmago ameriških mojstrov.

Sarajevčani v Ljubljani

V nedeljo ligaška tekma SAŠK—Ljubljana

Prihodnjo nedeljo bo spet popolen spored v hrvaško-slovenski ligi. V Ljubljani bo gostoval sarajevski SAŠK, dolgoletni prvak sarajevskega podsaveza. SAŠK ima izvrstno enajstorico, pri kateri igra tudi naš rojak Korošec, in sicer kot srednji napadalec.

Doslej smo gledali v Ljubljani sarajevsko Slavijo, v nedeljo pa bomo videli po res dolgem presledku SAŠK-a To bo vsekakor zanimiv gost, ki ga že dolga leta nismo videli na ljubljanskih tleh.

V nekaj vrstah

Kranj in Disk v prvenstvu

Med nedeljskimi prvenstvenimi tekmami je vzbudila mnogo zanimanja, predvsem seveda med kranjskimi prijatelji nogometa in domžalskimi navijači, ki jih je ta dan precej prišlo v Kranj, tekma za točke med SK Kranjem in novim kandidatom v prvi podsavezni ligi — Diskom iz Domžal. Kranj je v tej tekmi zmagal s 6:2 (2:1). Ves prvi polčas in tudi dve tretjini drugega dela igre je Disk nudil Kranju močan odpor, ker so domačini igrali močno raztrgano. Vodstvo je dosegel Disk, potem pa je Kranj izenačil, nakar je še desni branilec Diska z lastnim golom pomagal Kranju do vodstva. V 18. minuti drugega polčasa so gostje celo izenačili in sedaj šele se je Kranj pričel zavedati, da gre zares. Moštvo je preneslo igro na krila in nato kmalu doseglo po desnem krilu štiri zaporedne uspehe.

Kranjčani so potrebovali zelo dolgo, da so spoznali, da bodo mogli le z dobro tehnično igro po zemlji ukrotiti žilavega nasprotnika.

Mladinski atletski miting v Celju

Ker je bila izvedba mladinskega atletskega troboja ljubljanske Ilirije, mariborskega Železničarja in SK Celja, ki je bil določen za preteklo nedeljo na Glaziji v Celju, iz tehničnih razlogov nemogoča, je bil prirejen samo mladinski atletski miting, ki so se ga udeležili člani omenjenih treh klubov.

Rezultati so bili naslednji: Tek na 100 m: 1. Račič (Ilirija) 11.7; 2. Bratovž (I) 12.1; 3. Horjak (Celje) 12.2 Tek na 1500 m: 1. Glonar (I) 4.25.3; 2. Agreš (C) 4.25.4; 3. Gojkovič (I) 4.48.4. Tek na 3000 m: 1. Steiner (C) 10.01.2; 2. Rožman (C) 10.11; 3. Karlin (Železničar) 10.35.5. Met krogle: 1. Ferenčak (C) 10.61; 2. Katič (C) 9.79; 3. Horjak (C) 9.28. Skok v višino: 1. Milanovič Dušan (I) 1.65; 2. Milanovič Brane (I) 1.60; 3. Ferenčak (C) 1.55.

Številne odpovedi sportnih prireditev

Zaradi izrednih časov in napetih razmer, ki nas obdajajo, je seveda sportno življenje močno zamrlo, predvsem pa so onemogočene razne mednarodne prireditve, ki so bile sklenjene za te dneve.

Tako je nogometni savez prejel včeraj brzojavko poljskega nogometnega saveza, po kateri Poljaki odpovedujejo mednarodno nogometno tekmo z Jugoslavijo, ki bi morala biti danes v Beogradu. Tekma je odložena na boljše dni.

Jugoslovenski plavalni savez je včeraj dopoldne brzojavno odpovedal plavalne dvoboje z Madžarsko, ki so bili določeni za dneva 9. in 10. t. m. in sicer moški dvoboj v Segedinu, ženski pa na Sušaku. Plavalna reprezentanca, ki je trenirala na Sušaku in Bjelovaru, je odšla domov.

★

Zabeležiti je treba, da dozdaj še ni odpovedana mednarodna nogometna tekma med Jugoslavijo in Rumunijo, ki je določena za nedeljo 10. t. m. Prav tako namerava beograjska Jugoslavija to soboto in nedeljo gostovati v Sofiji in odigrati dve tekmi proti tamkajšnji Slaviji. Moštvo bo odpotovalo kompletno, kolikor njegovi igralci morebiti ne bodo določeni v državno reprezentanco. Vse to pa je seveda odvisno od dnevnih dogodkov na drugem polju...

Olimpov sportni dan v Celju. SK Olimp v Celju je priredil v nedeljo svoj 11. sportni dan. Popoldne je bila na Olimpovem igrišču v Gaberju najprej nogometna tekma med SK Borutom iz Gotovelj in mladino Olimpa. Zmagala je mladina Olimpa z 2:0 (0:0). Slediti bi bilo moralo lahkoatletsko tekmovanje, ki ga pa zaradi nepredvidenih zaprek ni bilo. V glavni nogometni tekmi je zmagal HSK Zagorac iz Zagreba nad SK Olimpom z 2:0 (0:0). Gola za goste sta zabila Kolanko in Katinić. Sodil je g. Oberlintner.

SK Ljubljana. Danes ob 16 strogo obvezen trening vseh aktivnih nogometašev.

»Ilustrovane sportske novosti« št. 36 so izšle. Uvodni članek in precej obširna poročila so posvečena II. kolu tekem v hrvatsko-slovenski ligi, dalje čitamo še o mednarodnih avtomobilskih dirkah v Beogradu, o galeriji svetovnih prvakov, o nedavnem nogometnem porazu v Pragi, ki je krivda voditeljev in ne igralcev, o waterpolistih Jadrana, ki so osvojili Splitu edino državno prvenstvo v plavanju itd. Vmes je še mnogo pestrega drobiža in nekaj službenega gradiva. Posamezne številke so po 1 din.

Siegfriedova črta

Dva nemška oklopna stolpa na Siegfriedovi liniji

Belgijski obrambni pas

Devezéjeva črta od francoske meje do Luksemburga

Politika neodvisnosti, piše »Manchester Guardian«, je naložila Belgiji ogromna bremena. Ker nima vojaških pogodb z drugimi državami, mora Belgija sama skrbeti za varnost svojih mej. V primeru vojne lahko postavi Belgija na bojišče 800 tisoč mož.

Belgijska vojska je dobro opremljena in motorizirana. Toda oboroževanje je bilo zelo drago. Dokler je bila v veljavi francosko - belgijska vojaška pogodba, je belgijski generalni štab vztrajal na tem, da se zgradi vzdolž belgijsko-nemške meje trdnjavski pas, ki je v bistvu nekakšen podaljšek Maginotove linije. Po tedanjem ministru, ki je dal pobudo za utrjeni pas bi se morala belgijska obramba imenovati Devezéjeva linija. Ta Devezéjeva obrambna črta se močno razlikuje od Maginotove linije. Predvsem nima tako globokih podzemskih jarkov in tudi ne tako jakih oklopnih stolpov. Navzlic temu se je Belgija do l. 1936. obdala s trdnjavskim pasom, ki obsega kakšnih 300 utrdb. Ta pas sega od francoske meje do meje Luksemburške, prav do tam, kjer se začne holandska meja.

Belgijski stolpi so dobro prikriti. Ceste, ki drže iz Nemčije v Belgijo, so podminirane ter vsebujejo železne ovire in zobe iz armiranega betona. Belgijska vlada je posebno ojačila nekatere odseke med Arlonom in Viséjem. Trdnjavo Liège so modernizirali, takisto trdnjavo Namur, ki je igrala v svetovni vojni veliko vlogo. Med Arlonom in Viséjem je še več vzporednih obrambnih pasov. Druga obrambna črta Belgije sega od Saint Huberta do Neufchateauja in Virtona, nadaljuje pa se vzdolž doline Meuse od Liègea proti Namurju in Dinantu.

Belgijski utrjeni pas ni tako močan kakor Maginotova črta v Franciji., vendar pa dovolj jak, da ustavi sovražniku prehiter pohod na belgijska tla. Da bi se boljzasigurala, je Belgija zgradila vzdolž reke Skalde še niz posebnih obrambnih stolpov. Poleg tega so v novejšem času zgradili Albertov prekop, ki zapira sovražniku pot posebno preko holandskega Maestrichta. Prekop je pri Casteru in Vroenhovenu tako globok, da predstavlja resno nevarnost za vsakogar, ki bi ga skušal prekoračiti. Od Briehdena do Nearharena tvorijo kanali dvojno obrambno črto, ki jo ojačujejo še mnogi oklopni stolpi, utrdbe itd. Belgijska vojska razpolaga tudi s pripravami, ki nasprotnika lahko poženejo v zrak, čim bi hotel izkoristiti ceste na belgijski strani. Mostovi bi bili v tem primeru razstreljeni in voda bi zopet poplavila cela ozemlja kakor v svetovni vojni ter povzročila napadalcu veliko škodo.

Novi ruski diplomati v Nemčiji

Kakor smo že poročali, je bil za ruskega poslanika pri berlinski vladi imenovan Aleksander Škarcev.

Škarcev se je narodil l. 1900 v Rybniku ob Visli ter je velikoruskega pokolenja. Pred začetkom svoje diplomatske kariere je bil na vodilnem mestu v moskovskem zavodu za tekstilne izdelke. V zadnjem času je bil diplomatsko zaposlen v ruskem komisarijatu za zunanje zadeve.

Obenem s Škarcevim je imenovan za poslaniškega svetnika v Berlinu Vladimir Perlov, dosedanji tajnik Molotova.

Kaj je novega?

Pred berlinskimi kioski, kjer prodajajo liste, postajajo radovedni ljudje, ki jih zanimajo novice z bojišča

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Poklici voditeljev Poljske

Današnjo Poljsko vodijo možje, ki so po svojih prvotnih poklicih vse drugo prej kakor vojaki.

Maršal Rydz Smigly je po poklicu umetnostni zgodovinar. Svoj prosti čas porabi za to, da obiskuje muzeje in proučuje stare rokopise. Ministrski predsednik Skladkowski je zdravnik (in general). Za svojo življenjsko nalogo smatra, izboljšati poljsko zdravstvo in higieno od Varšave tja do zadnje vasi. Polkovnik Beck, zunanji minister, je po poklicu eksportni trgovec. Polkovnik Koc je bankir, general Wieniawa Dlugoszowski, eden najvplivnejših vojaških činiteljev v državi, pa literat. Njegovi prevodi Baudelairea so zelo znani.

V ostalem je značilna neka skupna poteza današnjih voditeljev poljske države. Skoro vsi so nadarjeni za književnost in se udejstvujejo v literaturi in umetnosti. Pilsudski n. pr. je bil velik pisatelj in pomemben zgodovinar. Šele pozneje je postal to, kar je bil ob svoji smrti: največji borec za poljsko svobodo.

Strelski jarki v Londonu

Kakor poroča »Politiken« iz Londona, kopljejo tam podnevi in ponoči v parkih ter na cestah v središču mesta in na periferiji strelske jarke, hišne zidove pa oblagajo z vrečami peska. V provinci so mnogoštevilne železniške postaje ponoči zavite v temo, cestne svetilke v provincialnih mestih so zamenjali z rdečimi svetilkami na olje vzdolž pločnikov. Kinematografe in gledališča so doslej v glavnem zaprli samo v Londonu.

Svojo mater išče . . .

V Sao Paolo živi že nad petdeset let 106 let stara Marija de Virgem de Purificacao, ki pravi, da je bila rojena l. 1833. Po tem takem je danes stara 106 let. Ta starka se hoče zdaj spraviti na noge, da bi poiskala svojo mater, o kateri pravi, da mora imeti 142 let. Ima baje živo tudi sestro, ki šteje 120 let.

Otroci zapuščajo Pariz

Pariški otroci v spremstvu roditeljev in sorodnikov pripravljeni na odhod iz prestolnice

Prvi napad iz zraka

„Alahove strelice" bolgarskega letalca

Pariški »Excelsior« se je pozanimal za vprašanje, kdaj je letalo (ne zrakoplov) izvršilo prvi napad iz zraka. List ugotavlja, da se je zgodilo to v turško-bolgarski vojni 1912. in njegov sofijski dopisnik je nato obiskal moža, ki je to bombardiranje iz zraka izvedel.

To je bolgarski častnik Milkov, ki je napravil svoj pilotski izpit v Parizu in je 1912., med balkansko vojno, pilotiral letalo Farmanovega tipa. Takrat je pri letalih šlo še za brzine 100 km na uro.

Milkovu so naročili, naj napravi izvidni polet nad Odrinom. Ugotovi naj položaje turških trdnjavskih baterij in jih zariše v karto bolgarskega generalnega štaba. Če bi bilo mogoče, naj bi pri tem metal nad Odrin letake, ki naj bi prebivalstvo pozivali, naj se vda.

Milkov je naročilo dobro izvršil. Njegov aparat je letel tako nizko, da so ga dosegale celo krogle iz samokresov, s katerimi so streljali nanj turški vojaki. Čeprav dotlej še ni bilo nobenega letalskega napada iz zraka, je prebivalstvo bežalo s cest — letala dotlej še ni bilo nikoli videlo in se je na smrt prestrašilo.

Pravi napad je bil po tem uspelem poskusnem poletu dva dni pozneje. Na letališču, navadnem travniku, ki so mu bili pokosili travo, so se zbrali k startu Milkova francoski, ruski in nemški vojaški atašé, kakor tudi številni vojni poročevalci. »Bombe« sta predstavljali dve granati, ki so jih naložili na letalo v zaboju. Milkov je moral granati odvreči lastnoročno in je to storil v bližini železniške postaje. Slišal je pa samo en razpok, druga granata je odpovedala. Psihološki učinek tega bombardiranja, ki se mu moramo danes naravnost smejati, je bil silovit. Prebivalstvo je zračne bombe nazvalo z imenom »Alahove strelice« in je videlo v njih znamenje neizogibnega poraza.

Nova člana angleške vlade

Winston Churchill, prvi lord admiralitete

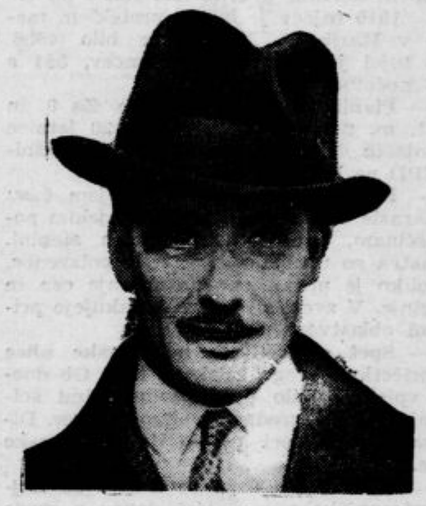

Anthony Eden, drž. tajnik za dominione

Poveljnik angleške suhozemne vojske

Sir Edmund Ironside

Zatemnevanje Pariza

Svetilke na pariških ulicah so ovili s črnim suknom

»We are prepared«

Anglija je pripravljena na vse nevšečnosti plinske vojne

Anglija je danes med državami, ki so izvrstno pripravljene na vsak morebitni napad iz zraka. Protiplinske maske dobiš v vsakem okraju. Na razpolago so moškim, ženskam, domačinom in inozemcem. Kdor se javi v pristojnem uradu, prejme masko v štirih do petih minutah.

V vseh londonskih uradih, pisarnah, skladiščih itd. so imeli prošli teden vajo proti letalskim napadom. Pri tej priliki se je pokazalo, da razpolaga vsaka hiša s strokovnjaki za navodila v primeru bombardementa. Služba, ki šteje dva milijona strežnikov, je popolnoma pripravljena. Še pred nekaj tedni si lahko čital na ulicah plakate z napisi: »We have got to be prepared« — Moramo se pripraviti! Čez noč so te plakate pokrili veliki lepaki z napisom »We are prepared« — Smo pripravljeni! Na nekaterih plakatih je videti tudi majhen črn krog, v njegovi sredi pa eno samo besedo, ki se zdi kakor program: Churchill . . .

Babjeverni Angleži

Številka 13 v Londonu

To spada k angleški tradiciji, da prevzame novo pokolenje tudi praznoverje prejšnjih pokolenj. V nobeni deželi na svetu v toliko hišah ne »straši«, kakor na Angleškem. Zakleti gradovi in podobne stvari spadajo tam med vsakdanjosti. Posebno izrazit pa je na Angleškem strah pred številko 13. Kjer le mogoče, se ji Anglež izogne.

Londonska mestna uprava je pred kratkim na nekem inspekcijskem pohodu skozi mesto ugotovila, da hišnih številk 13 skoraj nikjer ni. Namestu številke 13 je bilo povsod videti številko 12a. Takšne spremembe si hišni lastniki dovoljujejo večinoma na svojo roko, tako da imajo zavoljo tega težave poštni sli. Popolnoma izključeno je, da bi kakšen hotel ali poslovni lokal, restoran itd. dobil številko 13.

Lastniki izjavljajo, da bi ohranitev te številke pomenila zanje uničenje. V neki cesti so mestni uradniki naleteli na hišo, v kateri stanuje več zdravnikov. Hiša bi morala imeti prav za prav številko 13, pa so jo že davno označili z 12a. Zdravniki so to utemeljili s tem, da nočejo izgubiti svojih pacientov. Tudi brodarske družbe so se uklonile splošnemu praznoverju. Na potniških ladjah nimajo kabin s številkami 13, 113 ali 213.

Zadnji kamen Bastilje

V zidu neke stare hiše v Saint Julienu du Sault na Francoskem so našli zadnji kamen pariške Bastilije, ki jo je prevrat leta 1789 porušil. Na kamnu je v francoščini in latinščini napis, da izvira iz bastiljskih razvalin.

Dva dneva po zavzetju Bastilije je revolucionarna skupščina, kakor znano, soglasno sklenila, da se ta zgradba do temeljev poruši. Večino kamnov so porabili za gradnjo Mosta Republike v Parizu, iz več kamnov pa so izklesali miniaturne podobe Bastilije, ki so jih dali raznim francoskim departementom kot znake svobode. Druge kamne so nosile ženske namestu draguljev. Po restavraciji, ko je zasedel prestol Ludovik XVIII., so vsi kamni te vrste izginili, samo zgoraj omenjeni spominski kamen se je ohranil.

Nemci so zapustili Bolgarijo

Iz Sofije poročajo, da so te dni odpotovali iz Bolgarije vsi nemški državljani, ki so zaradi mobilizacije pozvani pod orožje.

Galantna justica

Pravosodno ministrstvo v Nicaragui je izdalo odredbo, ki določa, da ženske priče, ki stoje pred sodnikom, niso primorane glasno povedati, koliko so stare. Te podatke smejo zašepetati v uho sodniku, ki vodi razpravo . . .

„Mehanično uho"

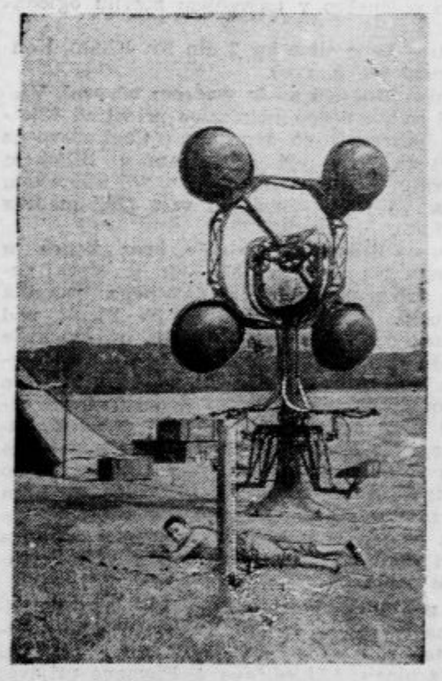

Takole poslušajo v Parizu, ali se morda ne bližajo mestu sovražna letala

Najmočnejša radiooddajna postaja v Evropi

Novozgrajena postaja v Allouisu pri Parizu

Osrednja francoska državna radio postaja je bila doslej radio Pariz, ki je oddajala svoja poročila na valu 1648 m. Ta postaja pa je danes močno zastarela. Njena antenska moč ni posebno jaka, zato je francoska vlada l. 1936. sklenila, da se zgradi povsem nova radio postaja, ki bo imela reprezentativen značaj in bodo preko nje oddajala svoja poročila najboljših francoskih prireditev.

Po treh letih priprav in dela, ki se je zaradi stavk tudi nekajkrat ustavilo, je nova francoska radio postaja zdaj srečno dovršena. To je postaja pri Allouisu, 15 km od Le Bourgeta, torej v osrčju Francije. Pri preizkušnji dosedanjih emisij so strokovnjaki ugotovili, da se postaja Allouis sliši izvrstno na ozemlju vse Francije. Njen smoter je s tem popolnoma dosežen.

Pri tej postaji velja povdariti, da je to skoro najmočnejša radio postaja v Evropi. Njena antenska moč znaša 450 kw. Ta sila zadostuje, da se bodo oddaje te postaje slišale širom Evrope. Ukrenjeno je vse potrebno tudi za to, da se moč nove postaje lahko takoj zviša na 500 kw. Zato je nova francoska radio oddajna postaja poleg znane ruske oddajne postaje v Moskvi najmočnejša na evropski celini.

ANEKDOTA

Liszt ni mogel trpeti, da so ga vabili v zasebne družbe, v katerih naj bi se po jedi produciral kot pianist. Nekega večera, ko so ga postavili spet v takšen položaj, je po jedi vzel klobuk in plašč, vrnil se je, odprl klavir in zaigral z viharno silo tonsko lestvico navzgor in navzdol. Potem je jezno spustil pokrov na klavir in vzkliknil: »Tako — kar sem pojedel, sem sedaj plačal!«

Pes, uradni vremenski prerok

Državni vremenoslovni zavod v Hartfordu v Connecticutu ima psa, ki je kot vremenski prerok, kakor pravi vodja tega zavoda, nepogrešljiv. Več mesecev so opazovali, da se pes kakšni dve uri pred vsako nevihto skrije v svojo hišico. Na dan pride spet šele tedaj, ko je nevihta mimo.

Nekega dne se je pes umaknil, ne da bi najmanjši znaki kazali na nevihto. Ko je nevihta vendarle nastala, so sklenili, da se bodo v bodoče zanašali pred vsem na psa. V Hartfordu izdajajo sedaj v resnici napovedi o nevihtah šele tedaj, če jih potrjuje vedenje zanimivega psa. Do danes se ni niti enkrat zmotil.

Dve sestri — dva brata . . .

Edinstven primer spremembe spola so imeli na Angleškem, kjer sta dve sestri, ki nista bili niti dvojčici, istočasno postali moška.

Pred štirimi leti sta iz Yarmoutha izginili sestri Marjorie in Daisy Feroww. Starejši je bilo tedaj 13 let, mlajši 11. Navzlic vsemu iskanju, ju niso našli. Sedaj sta se vrnili kot — mladeniča domov.

Marjorie je medtem postala Marc, Daisy pa se je spremenila v Davida. Pod moškim imenom sta služili kot mornariška vajenca. Medicinska preiskava je ugotovila, da sta postali v resnici dva popolnoma normalna mladeniča.

VSAK DAN ENA

»Mici, pričakujem, da bo danes kava bolj vroča kakor včeraj . . .«
(»Tidens Tegn«)

Kulturni pregled

»Hej, Slovani!«

O tej pesmi sem pisal pred 21 leti. V »Slovenskem Narodu« z dne 12. avgusta l. 1918 sem priobčil članek pod naslovom, ki je naslov tudi današnjega mojega članka. Bilo je to pač v zvezi s češko-poljsko-jugoslovenskim kongresom, ki se je avgusta omenjenega leta vršil v Ljubljani.

Podal sem takrat zgodovino pesmi »Hej Slovani« in življenjepis njegovega avtorja, Slovaka Sama Tomášika. Dejal sem, da je ta pesem od časa svojega postanka (1834) »na krilih poljsko-mazurske melodije donela sto- in tisočkrat.«

Danes se mi zdi potrebno, da se vrnem k tej pesmi. Dva so mi razloga za to. Katera sta to razloga, boste takoj videli.

I.

Zadnja leta se pri nas pogostoma poje pesem: »Hej Slovenci, naša reč slovenska živo klije«, t. j. kliče se posebe Slovencem, ne Slovanom sploh; seveda, v drugih krogih se pa vendarle poje tudi danes: »Hej Slovani!«

Nedavno se je po časopisih razvila celo polemika o tem, ali ej Slovak Tomášik spesnil pesem: »Hej, Slovani« ali pa: »Hej, Slovaki«. Tisti, ki pojejo »Hej Slovenci«, so zatrjevali, da je Tomášik govoril Slovakom; njegove Slovake so Slovenci nadomestili s Slovenci, Hrvati s Hrvati itd. — paralelizem slovanskih narodov.

Kako je torej s to stvarjo? Na to vprašanje hočem sedaj odgovoriti.

V Tomášikovem rokopisu iz l. 1834 je: «Hej Slované». Ko pa je 4 leta pozneje (1838) pesm prvič bila natisnjena (v kolendarju Fajerpataenkyjevem v Liptavskem Sv. Mikulašu na Slovaškem), se je naslov pesmi glasil: »Na Slovany«, a nje začetek: »Hej, Slováci«.

Kako je prišlo do te dvojnosti (v naslovu: Slovani, v začetku besedila pa: Slovaki)?

S popolno sigurnostjo se na to vprašanje ne da odgovoriti; vsekakor pa je dejstvo, da sta se pred 100 in več leti obliki »Slovak« in »Slovan« pri čeških in slovaških avtorjih rabili v istem pomenu, da je beseda »Slovak« pomenila isto kar »Slovan«; tudi na pr. poljskemu pesniku Trembeckemu (v 18. stoletju) je, kolikor se spominjam, izraz »Slovak« rabil za Slovana sploh.

Ostane pa dejstvo, da so v Tomášikovem rokopisu, torej v prvotnem tekstu pesmi bili »Slovani«, ne »Slovaki«.

Kaj je Tomášik mislil, ko je l. 1834 zapel: »Hej, Slované«, tega ne vemo; ne čudil bi se, če bi bil predvsem mislil na svoj čehoslovaški narod, ali vsekakor je mislil nanj kot slovanski narod.

Pesem je nastala, kakor bomo pozneje slišali, v Pragi in je bila spesnjena v češkem jeziku, ne v slovaškem; to izključuje možnost, da bi Tomášik bil mislil samo na Slovake, da bi hotel naglašati kakšno posebno slovaško individualnost poleg Čehov; pesem pa je nastala tudi pod poljskim vplivom. Smemo torej po pravici trditi, da duhu Tomášikove pesmi, iz katerega je bila spočeta, ustrezajo oni, ki pojejo »Hej Slovani!«

Seveda v tiskanem tekstu l. 1838 stoji: »Slovaci«. Radi tega so drugi Slovani, ki so pesem čitali, mogli v njej videti čisto slovaško pesem (v navadnem pomenu besede »Slovak«), pesem enega izmed slovanskih narodov, ki je takrat nastajal, ter so, hoteč navduševati svoj narod, na mesto »Slovakov« dali enostavno na pr. »Ilire« (Gajer Ilir Rakovec 1838, njegovi »O Iliri itd« so bili natisnjeni 1842, ali v njegovi predelavi Tomášikove pesmi je ostal »duh slovinski«, t. j., slovanski).

V slovaščino je bila predvsem prevedena oziroma predelana pozneje, v času, ko so Slovaki že splošneje pisali slovaški, ne češki; v slovaškem tektu je pesem prvič bila natisnjena l. 1861.

L. 1884 je Tomášik napisal svoj lastni životopis (izšel je v tisku šele 1901) in tu se, kolikor vem, začetek pesmi glasi: »Hej, Slováci«, ali moramo pomisliti, da je Tomášik to pisal petdeset let po nastanku pesmi, ko se pač sam ni mogel več spominjati, kako se je točno glasilo besedilo pesmi, ki ga je zapisal v svojih mladih letih, ko pa so tem bolj mogli nanj delovati poznejši slovaški natiski pesmi.

Avtor pesmi, Samo Tomášik, se je narodil v Jelšavski Teplici na Slovaškem leta 1813 in je umrl l. 1887 kot protestantski pastor v Iližnem. Licej je študiral v Kežmarku, mestu, ki ni daleč od poljskih mej; tu je mladež poleg čeških knjig (na pr. Kollárjevih sonetov, poznejše »Slavine hčere«), čitala tudi poljske pesnike. Ko je Tomášik l. 1831 končal studije v Kežmarku, je odšel na Poljsko, v takratno »Republiko Krakovsko«, »da bi spoznal bratski poljski narod«; bil je to čas baš po poljski vstaji, ki so z njo simpatizirali vsi svobodni ljudje in narodi Evrope.

Kot mlad evangeljski duhovnik je l. 1834 odšel na nadaljnje študije v Nemčijo. Na poti se je ustavil v Pragi; dasi so se Čehi narodno že močno razvijali, je njih prestolnica Praga kazala vendarle še nemško lice; po ulicah je Tomášik slišal nemški jezik, češki so govorili le nižji sloji. To je Tomášika bolelo in vznemirjal se je ob misli, da Čehe zalije nemška poplava, Slovake pa Madžarska. »Ko sem bil globoko v takih mislih, pripoveduje Tomášik sam v svoji avtobiografiji (1884), sem se spomnil znane poljske pesmi: »Jeszcze Polska nie zginęła« (še Poljska ni propadla), »dokler mi živimo«, in po tej melodiji so se mi iz srca skladale kitice moje pesmi: »Hej, Slováci«. Odšel sem z ulice v svojo sobo, prižgal svečo in s švinčnikom v svoj dnevnik zapisal vse tri kitice — pesem je bila gotova«.

Stvar je jasna: v težkem razpoloženju, ko se mu je zdelo, da smrt zagospodari nad Čehi in Slovaki, mu je dala krepilo poljska pesem, polna narodnega življenjskega poguma: Še ni propadla naša domovina, dokler mi živimo . . . in izvil se je tudi njemu iz duše pogumni vzklik: »Hej Slovani . . .«

Pesem: »še Poljska ni propadla« je nastala l. 1797 v poljskih legijah generala Henrika Dombrovskega, ki so se po upadu domovine borile v Italiji v Napoleonovih armadah. Nje avtor je bil Josip Wybicki, rojen nekje tam v poljskem Primorju (ki ga Nemci zovejo »koridor«). Pesem je postala narodna himna.

Po melodiji te poljske himne (to je sploh najstarejša slovanska himna) se poje Tomášikova pesem »Hej Slovani«. Duh in melodija te pesmi in začetek besedila so v tesni zvezi s poljsko narodno himno.

To je zgodovinska stvarnost.

Pozneje so manjši slovanski narodi najmočnejše struje v njih pozabili na to stvarnost. Njih slovanska ideologija je bila nasprotna simbolu te zgodovinske resnice. To je globlji vzrok mnogih današnjih slovanskih nesreč.

Prof. dr. Fr. Ilešič

Zapiski

V včerajšnjem članku »Vojna in kultura« je ostalo več nerodnih tiskovnih napak. Tako je treba čitati: ». . . . . , ki je sredi viharnih razprtij in zasovraženih kulturnih taborov, med katerimi so bili porušeni vsi mostovi, varovala dobrine (ne doba) evropske kulturnosti.« Chateaubriand ni bil prof., marveč grof, v zadnjem odstavku pa čitaj, da bo treba »znova uravnati vse kulturne temelje in izkoristiti izkušenost vojnih let«.

Češki pisatelji za svetovno nagrado. Dve češki založbi (Evropski literarni klub in Fr. Borový v Pragi) sta članici mednarodne združbe založb, ki razpisuje svetovno nagrado za roman. Izmed novih del, ki so bila sprejeta v nacionalnem natečaju, se izbere najboljše delo za internacionalno nagrado. Posebna porota je pravkar zbrala češka dela za internacionalni natečaj. So to: romanizirani življenjepis Dvořáka — Deburana, delo Fr. Kožíka, roman Zdenka Němečka »Satan govori španski« in roman M. Taberja »Nemirna meja«.

Shakespeare v romanu. Londonska založba Collings je objavila roman Johna Broffi »Gentleman iz Strasforda«, čigar junak je Shakespeare. V romanu so skromna dejstva, ki jih poznamo o Shakesperu obdana s fantastičnimi prigodami in se čitatelj vprašuje, kakšen smisel ima prav za prav tako »romaniziranje« življenja slavnih mož. Pisatelj tega romana je sam čutil potrebo, povedati v epilogu, kaj je resnica in kaj fantazija.

Mednarodni kongres slavistov v Beogradu je odpovedan. Spričo spremenjenih razmer v Evropi so prireditelji odpovedali mednarodni kongres slavistov, ki bi se imel vršiti od 18. do 25. t. m. v Beogradu.

Ruske emigrantske revije. V Parizu je izšla dvajseta knjiga »Ruskih Zapiskov«, prvega poskusa emigrantskega »tolstega žurnala« v smislu ruskih tradicij. Ta časopis je poleg »Sovremennih Zapiskov«, ki so bili premeščeni iz Moskve v Pariz, najpomembnejša literatura in kulturna revija ruske emigracije. Vsaka številka časopisa je debela knjiga.

Sokol

Sokol v Žužemberku sporoča članom in javnosti, da je odpovedan njegov javni telovadni nastop, ki je bil napovedan za praznik 8. t. m.

Naše gledališče

Začetek ob 20 uri

D R A M A

Sreda, 6.: Velika skušnjava. Izven. Znižane cene.
Četrtek, 7.: zaprto.
Petek, 8.: Neopravičena ura. Izven. Znižane cene.
Sobota, 9.: zaprto.

O P E R A

Začetek ob 20 uri

Sreda, 6.: zaprto.
Četrtek, 7.: Plesni večer na izvirno simfonično glasbo. Gostovanje gdč. Wisiakove. Izven. Znižane cene.
Petek, 8.: Traviata. Gostovanje ge. Zlate Gjungjenac in g. Josipa Gostiča. Izven.
Sobota, 9.: Trubadur. Gostovanje gdč. Basićeve. Izven. Znižane cene.

★

O P E R A

Jutri bodo ponovili v operi plesni večer na izvirno slovensko simfonično glasbo, katerega premiera je bila konec minule sezone. Naš baletni mojster inž. Peter Golovin je s svojimi solisti in plesalci ilustriral celo vrsto del naše moderne glasbene literature, pa tudi znano Ipavčevo pantomino »Možiček«. Pri večeru bo gostovala kot soloplesalka gd. Lidija Wisiakova. Ostale soloplese bodo izvajali: Moharjeva, Bravničarjeva odnosno nekateri drugi člani našega baleta. Dirigent Žebre, koreograf in režiser inž. Golovin.

Verdijeva opera »Traviata« s tako odličnima gostoma kakor sta ga. Gjungjenac in g. Gostič bo dotovo izredno interesantna in privlačna predstava v naši operi, ki se bo vprizorila na praznik 8. t. m. zvečer.

Mlada pevka gdč. Bašićeva, ki je konec minule sezone uspešno gostovala v naši operi, nastopi ponovno v soboto 9. t. m. in sicer v vlogi Leonore v Verdijevi operi »Trubadur«. Azuceno bo pela ga. Kogejeva, tenorsko vlogo g. Francl, baritonsko g. Janko.

R A D I O

Sreda, 6. septembra

Ljubljana 10: Prenos iz stolnice. — 11: Šolska proslava: Kralju Petru II. za rojstni dan. — 12: Orkestralna glasba s plošč. — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Šramel »Štirje fantje«. — 18: Mladinska ura: Dedinje, Miločer, Bled — z njih mladi naš kralj stopa v svet (g. V. Pirnat). — 18.20: Reproduciran koncert godbe kraljeve garde. — 18.40: Šola v službi narodne vzgoje (prof. E. Bojc). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Poročila o naših izseljencih (g. Joža Premru). — 19.40: Nac. ura. — 20: Koncert pevskega zbora »Ljubljanski zvon«. — 20.50: Plošče. — 21.20: Prenos iz Beograda: Koncert jugoslov. simf. glasbe. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Plošče za oddih.

Beograd 18.30: Narodna glasba. — 20: Zborovsko petje. — 20.30: Zvočna igra. — 21.20: Simfonični koncert. — 22.20: Lahka glasba. — **Zagreb** 20: Koncert iz Beograda. — **Praga** 19.30: Spored po napovedi. — **Varšava** Poljska glasba. — **Sofija** 18: Vesela glasba. — 19: Orkester. — 19.30: Operni prenos. — 22: Plesna muzika. — 22.30: Mali orkester. — **Dunaj** in druge nemške postaje: spored po napovedi. — **Pariz** 19.50: Plošče. — 20: Simfonični koncert. — 22.40: Lahka glasba.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Diplomatski slovar

Z vedno bolj zapletenim mednarodnim razvojem ter s posegom oborožene sile v ta razvoj se množe tudi vedno bolj zapleteni mednarodni pojmi s področja mednarodnega prava. Da olajšamo svojim čitateljem zasledovanje dogodkov in njih pravilno razumevanje, smo se odločili za razlago nekaterih najbolj pogostih izrazov in pojmov, ki jih sedaj dnevno zasledujemo v poročilih. Upoštevali bomo pri tem tudi posebne želje čitateljev. Danes hočemo prikazati pojm

nevtralnosti.

Nevtralnost predstavlja zunanjepolitično opredelitev države, ki se ne udeležuje sovražnosti, nastalih med drugimi državami. Nevtralnost izvira lahko iz dejanskega položaja, kadar se država, ki hoče ostati nevtralna, vzdržuje slehernega vmešavanja v konflikt, strogo varujoč pri tem svojo popolno nepristranost. Lahko pa izhaja tudi iz formalne izjave, s katero izraža država svojo voljo, da se ne želi vmešavati v nasprotja drugih, predvsem pa, da ne želi sodelovati v oboroženem spopadu, ki izbruhne med drugimi državami.

Nevtralnost je lahko pogodbena, kadar je določena po sporazumu dveh ali več interesiranih držav, lahko pa je tudi prostovoljna ali svobodna od prizadete države izbrana. Nevtralnost je nadalje lahko oboročena, ako se država, ki hoče ostati nevtralna, sama zavaruje za vsak primer s primernimi oboroženimi silami, ki skrbe za spoštovanje te nevtralnosti. V sleherni svoji obliki je nevtralnost pravno stanje, ki je urejeno z določbami mednarodnega prava.

Nevtralnost je lahko trajna ali samo začasna. Trajna nevtralnost zahteva splošno in popolno spoštovanje vseh držav ter izhaja običajno iz sporazuma med več državami, ki vsebuje omejitve za tako nevtralizirano državo, spremljajo ga pa mednarodna jamstva. Tak primer nevtralnosti sta nam pred vojno nudila Belgija in Luksemburg. Po vojni sta bili obe državi osvobojeni trajne nevtralnosti, sta se pa sami ponovno odločili za tako zvano prostovoljno nevtralnost in sta to svojo voljo sporočili vsem drugim prizadetim državam. Do leta 1936 je bila belgijska nevtralnost zajamčena z lokarnsko pogodbo iz leta 1925; od enostranske kršitve te pogodbe dalje pa ji jo jamčita Anglija in Francija, dočim jo želi Nemčija spoštovati, kakor je pred kratkim ponovno sporočila belgijski vladi v posebni noti. Trenutno je edina »trajno nevtralna« država — Švica, ki je osvobojena od lanskega leta dalje tudi vseh obveznosti, izvirajočih iz določb o sankcijah v paktu DN. V nasprotju z dosedanjim položajem lahko štejemo odslej tudi Švico med države z »oboroženo nevtralnostjo«.

Začasna nevtralnost opredeljuje položaj države, ki se prostovoljno odreče vmešavanju v določeno vojno. Primerov take začasne nevtralnosti je prav sedaj vse polno, ko se je ogromna večina evropskih in izvenevropskih držav izrekla za nevmešavanje v vojno, ki je nastala zaradi nemško-poljskega konflikta.

Med te države lahko štejemo tudi našo državo. Posebno nevtralnost so doslej kazale skandinavske države. Njih položaj se je dal označiti z označbo švedskega zunanjega ministra Sandlerja, po kateri je »nevtralna ona država, ki nima nobenih zvez (aljans) z drugimi državami«. Zaradi takšnega tolmačenja svoje nevtralnosti so na primer letos vse skandinavske države odbile nemško ponudbo o sklenitvi nenapadalnih pogodb. V sedanjem vojnem stanju pa lahko smatramo nevtralnost skandinavskih držav za prostovoljno začasno nevtralnost, odgovarjajočo dejanske mu položaju teh držav.

O pravicah in dolžnostih nevtralnih držav, zlasti pa o dolžnostih njih državljanov, bomo še posebej spregovorili.

Scrutator

Iz življenja na deželi

Iz Litije

j— **Glavna skupščina litijskih skavtov bo na kraljev rojstni dan.** Danes po maši bodo priredili litijski skavtje pred skavtskim domom poleg sodišča kratko slovesnost z nagovorom in dviganjem državne zastave na jambor, ki bo odslej stalno pred skavtskim domom. Po slovesnosti na prostem bo v VI. razredu ljudske šole glavna skupščina stega skavtov kralja Matjaža. Na dnevnem redu so tudi volitve novega upravnega odbora in stegovega sveta. Kot uvod v pripravo za občni zbor je bil lepo obiskan sestanek sveta stega skavtov v skavtskem domu, ki ga je vodil g. Župančič. Svet staršev je razpravljal o letošnjih taborih, ki sta bila v Džungli na litijskem polju. Prihodnje leto bodo odšli naši skavtje taborit v idilično Medijsko dolino. Stegov svet je nato spet izvolil za starešino g. Frana Pleničarja in za predsednika nadzornega odbora g. Ferda Ludvika.

Iz Ptuja

j— **The English Club-Ptuj**, osnovan šele lani, je pričel spet delovati kot samostojen odsek v okviru kulturnega prizadevanja tukajšnjega trgovskega gremija. Vse leto so se vršili konverzacijski sestanki pod vodstvom gospodične Gomanskyjeve v prostorih Trgovskega gremija in izjemoma tudi v prijaznih gostilniških prostorih Čitalnice. Klub ima namen skrbeti za vežbanje svojih članov v angleškem jeziku, za vežbanje v učnih in konverzacijskih tečajih, ter s prirejanjem predavanj in zabav. Članom kluba so na razpolago angleški dnevni časopisi in pa pestre revije. Vsakomur je možno, da postane član angleškega kluba, da tako stopi v stike z anglosaksonskim kulturnim svetom in obratno, da seznanja anglosaksonski svet s slovenskimi in jugoslovenskimi kulturnimi in gospodarskimi težnjami.

KOLESA

kupite dobro in poceni tudi na obroke pri

H. SUTTNER, Ljubljana

Brezobvezen ogled! Aleksandrova 6.

I. mednarodne motociklistične dirke v Beogradu.

Zmagovalec Janez Šiška na NSU 350 ccm

Najhitrejši čas dneva enega kroga dosegel Janez Šiška na

NSU

Sledite tudi Vi znamenitim dirkačem in vozite NSU motorno kolo.

Veletrgovina z motornimi koleši in nadomestnimi deli

IGN. VOK

LJUBLJANA Tavčarjeva ul. 7.

Polepšala se je v enem tednu

GUBE SO IZGINILE

MEHKA GLADKA KOŽA - DIVNA POLT

Gospodična Drouet je preizkusila tako presenetljivo izpremembo svoje zunanjosti v 8 dneh. Čitajte spodaj njeno lastno pismo, v katerem je točno pojasnjeno, kako je to dosegla in kako lahko to doseže tudi vsaka druga žena.

»Komaj lahko sama sebi verjamem«, piše gdčna Drouet, »ko gledam svoje fotografije, stare 8 in 10 dni. Imela sem brazde iz gube na čelu ter okrog oči in ust. Polt je bila vela in bleda. Danes me vse prijateljice občudujejo ter zavidajo zaradi gladke čiste kože, na kateri ni niti ene gube. Vsem povem, naj vporabljajo hrano za kožo Tokalon — rožnato za noč, belo pa za dan. Nekatere so se mi posmehovale, ker niso same poizkusile, zdaj so pa prav tako navdušene kakor jaz.«

Rožnata hrana za kožo Tokalon vsebuje Biocel, presenetljivi vitalni element mladosti, ki ga je odkril znameniti dunajski vseučiliški profesor. Vporabljajte rožnato hrano Tokalon za noč. Ona hrani in olepšava kožo med Vašim spanjem. Koža postane čvrsta in rešena gub. Čez dan vporabljajte belo kremo Tokalon, ki napravi kožo svežo in jasno, razkroji zajedalce in zoži razširjene znojnice.

ZAJAMČENA VRNITEV DENARJA.

Vsaka žena, ki se posveti tej enostavni negi treh minut dnevno, lahko dobi gladko dekliško kožo ter svežo, krasno polt. Rezultati so v tisočih primerih bili tako presenetljivi, da lahko damo to brezpogojno jamstvo vrnitve denarja. Nabavite si še danes po eno tubo obeh krem Tokalon za hrano kože. Vporabljajte jih 10 dni po navodilu. Če niste navdušeni od sijajnega, uspešnega rezultata, vrnite nam kremo, čeprav ste že polovico porabili, in mi Vam v celoti nadoknadimo Vaš izdatek.

†

Dotrpela je naša zlata mati in teta, gospa

MARIJA SMOLNIKAR roj. Venišnikar

soproga šolskega upravitelja v pokoju,

ki je preminila danes ob 5.30 zjutraj, previdena s tolažili svete vere v 84. letu starosti.

Pogreb blage pokojnice bo v petek 8. septembra ob 14.30 iz hiše žalosti Sokolska 5, do župne cerkve sv. Mihaela, odkoder bodo zemski ostanki prepeljani na okoliško pokopališče v Celju, kjer jo bomo ob 17. uri položili k večnemu počitku.

Sv. maša zadušnica se bo brala v soboto 9. septembra ob 7. uri v farni cerkvi v Šoštanju.

ŠOSTANJ, dne 5. septembra 1939. Žalujoče rodbine:

SMOLNIKAR, NOVAK, VENIŠNIKAR, TISCHLER

Šest zlatih angelov

M. BRAND

Roman 20

»Tu stojimo ob ladji, ki se pripravlja, da odplove na oni breg sveta, in se poslavljamo od Johna Leggetta v trdni zavesti, da se mu bo, v kateri koli luki bi pristal, povsod dobro godilo, kajti Bog je veliko predober, da ne bi bil milostljiv možu, kakršen je bil John Leggett. — Z Bogom, John!«

Po teh besedah se je odmaknil, krsta je počasi zdrčala nizdol, in ponor se je spet zaprl.

Ravenna je segel Ryderju pod pazduho ter ga odvedel.

»Videti vam je, Charles, da vas je močno prevzelo — ali hočete biti sami?«

»Ne, ni potreba«, je Ryder odvrnil.

»Tedaj pojdite, prosim, z menoj.«

»Hvala — tega vendarle ne bi rad storil.«

»Razumem vas, a bolje bo, da se ne zabubite v svoje trenutno razpoloženje. — Stric vam je bil očividno bolj pri srcu, nego smo vedeli mi, njegovi najbližji prijatelji?«

Ryder se je nekoliko obotavljal, preden je odgovoril:

»Da, res je bilo tako, čeprav sem ga le redko videval in mi je pisal le največ po enkrat v letu dni. — A ko je takrat, po nenadni smrti mojih roditeljev, prišel k meni, me odvedel iz zapuščene hiše in mi rekel, da bo poslej on skrbel zame, sem se začutil varnega in sem vedel, da ne bom sam v življenjskem boju.«

Ravenna mu je vidno ganjen gledal v oči.

»Lepo nagrobno besedo ste mu s tem izpregovorili«, je rekel; »pojdiva, da se pomeniva še kaj več o njem.«

Chester A. Chisholm je naglo pristopil k njima.

»Še neki nárok imam zdajle«, je hlastno dejal, »a potem moram brezpogojno govoriti z vama obema.«

»Prav — počakava vas pri meni doma«, je odvrnil Ravenna, preden je utegnil Ryder predložiti kaj boljšega, in v naslednjem trenutku je odvetnik oddirjal.

Charles torej ni mogel storiti drugega kakor sprejeti Italijanovo vabilo. Peljala sta se na vzhodno stran mesta v majhno, komaj dva bloka dolgo ulico, ki so imele njene rjave zidane hiše vse enake štiriogelne stebre ob vhodnih vratih in enake stopnice pred njimi. Zbujale so zelo ugleden, meščansko spodoben vtis, čeprav jim je bil čas že močno oglodal lica.

Razcapani otroci so se igrali sredi ulice — kar čudil se jim je človek, kako spretno so se znali na svojih kotalicah ogibati avtomobilov. Ko je avto obstal in so spoznali Ravenno, so kakor jata galebov vrešče planili nadenj. Segel je v žep ter izvlekel prgišče zavitih sladkorčkov, ki jih je vrgel visoko v zrak — večino slaščic so prestregli, še preden so padli na tla. Ravenna je porabil to motnjo, da je z Ryderjem naglo izginil v stranski vhod.

»Ako bi me namreč dobili«, je smejé se dejal, »bi se s svojimi umazanimi šapicami obešali name — pa bi si moral oprati lase z bencinom in dati obleko čistilcu... Zdaj pa: kaj bova jedla, Charlie?... Hej, Lodovico!... Lodovico!«

Bila sta v dvorani, ki je bila nastala tako, da so bili združili štiri kleti in hodnik med njimi v en sam prostor. Stene so bile popleskane s sočnozeleno barvo, ki so jo pa povsod prekinjale rdeče in rumene barvne lise. Okrog in okrog je tekel slikan okrasni pas, na katerem so se pasli tolsti jarci in nežna jagneta pod šibečimi se jablanami in pomorančevci, gosi, race in labodi so se podili po kristalno čistem ribnjaku, med tem ko so se drugod kokoši v strahu pred kraguljem stiskale v gručo. Lososi so se metali kvišku ob kipečih jezovih, v veliki mreži so vlekli na suho izbrane zastopnice vseh vrst rib, ki so kdaj ščegetale nebo razvajenih sladokuscev, in na suhem je že vse mrgolelo mogočnih jastogov in nežnih rakov. V solnčnih oblakih so fofotale jate tostoprsih golobov in neštevila malih ptic, ki jih v Italiji čislajo kot peečnko. Potem so se spet vrstili sadovnjaki, vozovi, natovorjeni z zelenjavo, tropska krajina s kruhovci in bananovci, vinogradi, v katerih je zorelo škrlatno grozdje, in kupi mnogobarvnih dinj.

»Tule je hladilna omara — ali hočete pogledati vanjo?« je vprašal Ravenna.

Odprl jo je, ne da bi počakal odgovora.

»Kako bi bilo s temile racami? Vam je morda bistek ljubši? — Kako vam ugaja tale kos mesa — ali ni žiličast kakor marmor? — In ti beluši? Lomijo se kakor steklo. — Tak povejte vendar, kaj želite jesti! — Ali pa, dajte, da vidiva, kaj je gotovega.«

S temi besedami je stopil v sosednjo kuhinjo, kjer je Lodovico, italijanski kuhar, brozgal po velikem loncu, ne da bi se dal motiti.

»Kaj imate tu notri?« je vprašal Ravenna.

Lodovico je z velikansko žlico vzdignil mlado kokoš, ki je bila že tako mehka, da ji je meso odstopalo od kosti. Slasten vonj se je širil po vsem prostoru.

»Nu dobro«, je zadovoljno dejal Ravenna, »vzemiva torej kurjo juho, potem pa špagete z maslom in nastrganim parmskim sirom — to je bila tudi najljubša jed vašega strica, in takšnih, kakršne pripravlja moj Lodovico, ne najdete na vsem svetu. K temu bova pila starega bordojca — ta je prikladnejši od vsakega italijanskega vina. Naj bom drugače še tako navdušen domoljub, z vini nas Francozi odločno prekašajo — izvzel bi kvečjemu svojega valpolicellca s črno nalepko. — Ali naj dam pogrniti tu notri?... Ne, rajši ne, s tem sladokusniškim rajem se spaja zame preveč spominov, in danes bi bil rad z vami sam. — Jedla bova zunaj — z razgledom na reko.«

Skozi zadnja kletna vrata sta stopila na vrt, kjer so že cvele cvetlice, odgojene v rastlinjaku. Sedla sta nedaleč od majhnega vodometa, kjer so po kotanji švigale japonske zlate ribice s prozornimi plavutmi. Za nizko sečjo je šumel mimo njiju East-River, in mogočni lok Devetinpetdesetega cestnega mostu se je vzpenjal čez tretjino vidnega neba.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo služb. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 12.—. Dopisi in ženitve se zaračunajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—. Vsi ostali oglasi se zaračunajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17.—.

Kam pa, kam?

Obiskovalcem velesejma
se priporočam za obisk. — Nizke cene, jedači in pijači, prepričajte se Stražiščar Ela, paviljon pri »Zlahtni trtie«. 24814-19

Službo dobi

Več prodajalk
in prodajalcev za prodajo knjižice, katero potrebuje vsaka gospodinja sprejmemo. Vprašati »Moj dom«, Ljubljana Dvorakova 8. 266-1

Pošteno dekle
pridno in simpatično, za vsa hišna dela in z veseljem do gostilne, sprejmem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24956-1

Natakarico
pridno in pošteno, za dobro idočo gostilno, sprejmem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24957-1

Postrežnico
iščem, ki samostojno gospodinji. Vprašati Medvedova 19a, II. n. levo. 24941-1

Postrežnico
srednjih let iščem za dopoldan. Poizve se v vseh poslovalnicah Jutra. 24946-1

Frizerko
sprejmem. Nastop takoj. Zavrl Milan, frizer, Št. Vid nad Ljubljano. 24944-1

Magistra(-o) pharm.
ali stažista(ko) iščem za svojo lekarno. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Pharmacija«. 24930-1

Mlinarja
dobrega, poštenega, trezega, vojaščino prostega, za mlin na turbinski pogon, iščem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24932-1

Dekle
čisto, zdravo, pošteno in marljivo, dobi službo kot gospodinjska pomočnica. — Šola Goriče, pošta Golnik. 24931-1

Dobro frizerko
sprejmem takoj proti dobri plači. Podbevšek, Dev. M. v Polju. 24924-1

Brivska pomočnika
dobra, dobita takoj stalno službo. — Ana Hauptman, Kralja Petra trg 24. 24972-1

Mesarski pomočnik
izurjen v sekanju, dobi takoj mesto. Plača po dogovoru. Mesarija Lang, Slovenska Bistrica. 24973-1

Postrežnico
pošteno in spretno, iščem. Gledališka 14-V., vrata 18. 24967-1

Službe išče

Brivski pomočnik
dober delavec, išče stalno službo, oproščen vojaščine, govori tudi perfektno nemški jezik, nastopi lahko 11. sept. Vprašati na naslov Arndt Heinrich, pri g. Regovič, brivec, Ormož. 24963-2

Gospodična
z dovršeno srednjo šolo, znanjem klavirja, išče mesta pri boljši družini kot vzgojiteljica. Ponudbe na podružnico Jutra Maribor pod »Vestna«. 24970-2

Kuharica
samostojna, išče mesto pri samostojnem gospodu ali manjši družini. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24975-2

Vajenci(ke)

Vajenko
za trgovino s čevlji, sprejmem takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24952-44

Pouk

Nemščino, francoščino
poučujem otroke in dijake po zmerni ceni. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24934-4

Zaslužek

Tovore prevaža
v kranjskem in radovljiškem srezu in po vsej banovini, z lastnim tovornim avtom, šofer Lukanc Albert Doslovče 26 pošta Žirovnica pri Kranju. 24472-3

Dober zaslužek
nudimo vsaki osebi v metu in na deželi. Pišite na »Moj dom«, Ljubljana, Dvorakova 8. 261-3

Potniki

Zastopnike(ce)
v vseh krezih iščemo. — Majhna kavcija — velik zaslužek. Jugopatent, — Ljubljana, Dvorakova 8. 263-5

Trgovskim potnikom
dobro vpeljanim, nudimo nekaj dobrih predmetov proti proviziji. Dober postranski ali glavni zaslužek. Jugopatent, Ljubljana, Dvorakova 8. 265-5

Pridelki

Orehova jedrca, med in vosek
dobite najceneje: Medarna, Ljubljana, Židovska ul. 6. 254-33

Kislo zelje novo
prvovrstno po brezkonkurenčni ceni vsako množino dobavlja Homan, Sv. Petra 81, Ljubljana, telefon 35-39 23330-33

Sadje

Slive za žganjekuho
vsako množino, vagone kakor z avtom lahko dobavi po najnižji dnevni ceni Franc Mastnak, trgovec, Sv. Jurij j. ž. 23706-34

Radio

Modele l. 1940.
radioaparatov Blaupunkt, Mediator, Lorenz prispeli. Velika izbira! »Tehnika«, BANJAI, Ljubljana, Miklošičeva 20. 24943-9

Glasbila

Klavir
dobro ohranjen, poceni takoj naprodaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24938-26

Prodam

Otroški voziček
globok, moderen, dobro ohranjen, naprodaj. Hotimirova ul. št. 8, Šiška. 24958-6

Usnje
znamke »INDUS« po izredno nizkih tovarniških cenah prodajamo trgovcem in čevljarjem samo v Ljubljani Flignerjeva ulica 3, — prej Škofja ulica. 23666-6

Vinske sode
prazne cca 300 hl iz kla nega hrastovega lesa, — rabljene, v prvovrstnem stanju prodam ali zamenjam za grozdje. Sodi drže od 350 do 600 litr. Cenj. ponudbe na nasl. Ivan Škrlj, trgovina vina, Logatec. 24470-6

Ugodna prilika
Vsak obiskovalec ljubljanskega velesejma naj ne zamudi obiskati tudi veliko razstavo otroških vozičkov vseh najnovejših modelov po izjemnih cenah ter lanskoletnih modelov po znižanih cenah, kakor tudi dvokoles, motorjev, šivalnih strojev, pneumatike itd. pri tvrdki »TRIBUNA«, Ljubljana, Karlovška c. 4. 24665-6

Avto, moto

Avtomobile
tovorne, osebne in avto buse, dobro ohranjene, vseh jakosti, kupite naj ceneje pri O. ŽUŽKU zastopstvo Krupp Ljubljana, Tavčarjeva 11 24955-10

Stroji

Prodamo
trifazni generator tipe AEG Union, 27 kw, 380 V, 38-65 amperov. Dopisi na Tekstilna družba Košaki pri Mariboru. 24885-29

Kapital

Vaši prihranki
so varno in plodonosno naloženi v domačem zavodu »Moj dom« Ljubljana, Dvorakova 8. Pišite ali pridite osebno. 267-16

Posojila
iščite samo pri domačem solidnem zavodu. — Pišite ali pridite osebno. Moj Dom. Ljubljana, Dvorakova 8. 262-16

100—200.000 din
za zelo donosno podjetje, iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Enkratna prilika«. 24935-16

Lokali

Trgovske lokale in skladišče
takoj oddam na Tyrševi cesti 47b. Vse informacije daje vsak čas istotam hišnik. 24530-19

Mlekarno
oddam radi odpotovanja. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24948-19

Posest

Hiše, posestva, vile
stavbne parcele, gostilne prodaja in kupuje širom Slovenije Realitetna pisarna, Ljubljana, Gosposvetska cesta 3. 24966-20

Lepo posestvo z vinogradom
eno uro oddaljeno od Celja na krasni, zdravi legi se ugodno proda. Ponudbe na podružnico Jutra v Celju pod »Krasna lega«. 24876-20

Nova hiša
enonadstropna, z 543 kv. m sadonosnika naprodaj za din 115.000. Ipavčeva ulica 22 pri Tržaški. 24974-20

Če kupite
ali prodaste hišo, parcelo, posestvo, obrnite se na priznano, solidno in kulantno realitetno pisarno Franjo Pristavec, Ljubljana, Erjavčeva cesta 4a Vse informacije so brezplačne. 248-20

Stanovanje odda

Dvosob. stanovanje
z zaprto verando oddam s 1. novembrom mirni stranki. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24664-21

Trisobno stanovanje
komfortno, v novi vili, v mirnem kraju, blizu centra oddam 15. septembra ali 1. oktobra. Na koncu Trstenjakove, Sv. Krištof. 24965-21

Stanovanje 2 sob
in kuhinje (plin) pripravno za eno ali dve osebi, oddam takoj ali 15. sept. Gjud, Kongresni trg 6. 24953-21

Stanovanje
5-sobno s kabinetom in vsemi pritiklinami v centru oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24950-21

Krasno stanovanje
oddam takoj boljši družini v Ljubljani, 2 sobi, kabinet, kuhinja, kopalnica, pralnica, vrt in garaža. — Po dogovoru plačljivo za nekaj let naprej. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24927-21

Dvosob. stanovanje
lepo, solnčno, parket, oddam 1. oktobra. Močnikova ulica 4. 24928-21

Dijaške sobe

Visokošolki
oddam sončno, zračno opremljeno sobo z zajtrkom. Ogled med 2. in 4. uro. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24667-22

2 dijaka(inji)
sprejmem na stanovanje in hrano k boljši družini, s souporabo kopalnice. Cena 500 din mesečno. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24945-22

Dijakinjo
sprejmem z vso oskrbo. — Dobra domača hrana, kopalnica, klavir. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24937-22

Dve dijakinji
nižje gimnazije, sprejmem v vso oskrbo. Uporaba kopalnice in klavirja. Verstovškova ul. 18, Mirje. 24936-22

Dijaka nižješolca
sprejme boljša rodbina z vso oskrbo. — Soba lepa, zračna, v novi zgradbi nasproti realne gimnazije v Mariboru. Dobro nadzorstvo. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24971-22

Sobo odda

Sostanovalko
priprosto, sprejmem. Sv. Petra nasip 41. 24964-23

Opremljeno sobo
za dve osebi oddam. Na željo z vso oskrbo. Jurčičev trg 2-III., I. vrata, desno. 24960-23

Čedno sobico
s prostim vhodom, oddam takoj solidnemu gospodu. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24951-23

Solidno gospodično
ali gospoda sprejmem v lepo zračno sobo. Schrener Mestni trg 19-I. 24954-23

Dve gospodični
ali dijakinji, sprejmem z vso oskrbo v lepo svetlo zračno sobo s kopalnico. Strossmajerjeva 4-I., desno nasproti poljanske gimnazije. 24959-23

Prazno sobo
solnčno, novo, dam v najem mirni stranki. Valjavčeva 15, Kolezija, Trnovo. 24940-23

Lepo sobo
s posebnim vhodom, oddam gospodični. — Cena nizka. Miklošičeva 6-II., levo stop., desno. 24947-23

Lepo sobo
s strogo separiranim vhodom s hodnika, oddam dvema gospodičnama ali zakonskemu paru na Kongresnem trgu. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 24942-23

Opremljeno sobo
v vili, oddam solidnemu boljšemu gospodu. Škrabčeva ulica 13. 24926-23

Izgubljeno

Izgubila sem uro
krom, ročno okroglo po Miklošičevi cesti do frančiškanske cerkve. Pošten najditelj naj jo odda proti nagradi v ogl. odd. Jutra. 24949-28

Ženitve

Ljubezen
moža si zagotovi ako mu postrežeš z dobro okusno hrano. Zato kuhaj po preizkušenih receptih, zbranih v knjigi poklicne kuharice Knjigo dobavlja Mizerit Dezderij. Zidani most. Cena v predplačilu 10 din. 264 24

Iskreno prijateljico
mlado, majhno, želi radi duševnega razvedrila poročen, 30 leten državni uslužbenec izven Ljubljane. Neanonimne ponudbe (pogoj slika, katero takoj vrnem) na ogl. odd. Jutra pod »Zajamčena tajnost«. 24961-24

CELULOIDNE ŠČITE ZA VRATA

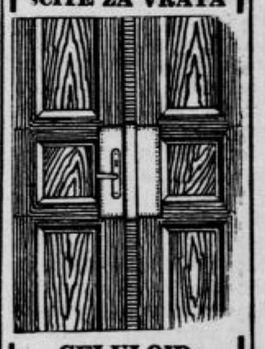

CELULOID V PLOŠČAH naročajte pri F. Zrnec Ljubljana, Kopitarjeva ul. 1

Po priznano nizkih cenah si nabavite najboljše moške obleke, perilo in vsa praktična oblačila pri Preskerju LJUBLJANA Sv. Petra cesta 4

LJUBLJANSKI VELESEJEM »Ljubljana v jeseni«
od 2. do 11. septembra

Veliko nagradno žrebanje

BREZPLAČNO ZA OBISKOVALCE VELESEJMA IZ TUZEMSTVA
DARILA (Izvzeti so imetniki permanentnih legitimacij za Ljubljano):
Motorno kolo »Ardie« (Praprotnik, Domžale), motorno kolo DKW »RP Luxus« (Klemenčič, Ljubljana), radio aparat »Körting« (Birke, Ljubljana), šivalni stroj »Pfaff« (Vok, Ljubljana), 15 damskih in moških koles (dobavile tvrdke: Banjai, Batjel, Rebolj, Splošna trgovska družba, Vok vsi iz Ljubljane), jedilni pribor (Stupica, Ljubljana), 10 zapestnih ur (Suttner, Ljubljana).
Darila so razstavljena v novi palači banke „SLAVIJE“.
Odtrgaj kupon od vstopnice, napiši nanj svoje ime in ga vrzi v zapečateno žaro, ki stoji ob glavnem vhodu. — Dan obiska poljuben med 2. in 11. septembrom 1939.
KOMISIJSKO ŽREBANJE BO 11. SEPTEMBRA OB 5. URI POPOLDNE NA VELESEJMU.

Skrbi?
obrnite se na grafologa
Karmaha,
ki se odlikuje posebno z analizo človeškega značaja, dela na strogo znanstveni bazi grafologije, in daje vsekemu za nastopajoče dogodke pismene nasvete, ki Vam bodo koristili vse Vaše bodoče življenje. Obiske sprejema v Ljubljani hotel »SOČA«, Sv. Petra cesta, vsak dan od 9.—12. in od 15.—19. Odgovarja tudi na došlo korespondenco. V Ljubljani ostane do 20. septembra.

CONTINENTAL

na ugodne mesečne obroke
Ivan Legat
LJUBLJANA Prešernova ulica 44
MARIBOR Vetrinjska ulica 30

Specialna delavnica za previjanje, popravljanje elektromotorjev in dinam. Izvršujem instalacije na pogon in luč. na skladišču ves elektromaterial ter motorji za pogon in diname za luč
Fr. Perčinlić
elektropodjetje Ljubljana Gosposvetska cesta 16 telefon 23-71.

Mestna elektrarna ljubljanska

Obrtnikom
priporočamo našo stopnjevalno **obrtno tarifo** z zniževanjem cene od din 2.50 do din 1.25 za kilovatno uro, odvisno od porabe toka in od uporabe motorjev.

Gospodinjam
nudimo **električni tok za kuhanje po 90 para za kilovatno uro** že pri porabi 60 kWh mesečno pri trisobnem stanovanju.

Nudimo
posebno tarifo za **električne peči** s ceno toka 90 par za kilovatno uro na poseben števec, ne glede na porabo. Števnina samo din 4 mesečno.

Nudimo
izredno nizko **tarifo za nočni tok v ogrevalne svrhe,** posebno pripravno za električno opremljene kopalnice in pralnice. Cena toku samo 60 par za kilovatno uro. Priklapljanje z avtomatično stikalno uro.

Vsa pojasnila dobite pri
Ravnateljstvu mestne elektrarne, Krekov trg 10-II

Manufakturna trgovina
NOVO OTVORJENA NA GOSPOSVETSKI CESTI 3
FRAN MEDICA
se priporoča p. n. občinstvu za obilen obisk.
Postrežba točna in solidna.

KOLESA NAJNOVEJŠI OTROŠKI VOZIČKI
MOTORJI
TRICIKLI
ŠIV. STROJI

IGRAČNI VOZIČKI, SKIROJI, AVTOMOBILČKI, KOLES DELI
TRIBUNA F. B. L. LJUBLJANA
PODRUŽNICA: MARIBOR CENIKI FRANKO!

Naznanjamo, da je nenadoma preminul naš uradnik, gospod

Stanislav Palouc

KORESPONDENT IN REZ. KAPETAN II. KLASE

Pogreb bo v sredo, dne 6. septembra 1939 ob 3. uri pop. izpred mrliške veže splošne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

Zvestega uradnika hočemo obdržati v trajnem spominu.

LJUBLJANA, dne 5. septembra 1939.

OBNOVA, d. d. — Evidenčna pisarna Ljubljana

Umrl nam je naš predragi brat, svak in stric, gospod

Stane Palouc

zasebni uradnik in rez. kapetan II. klase

Pogreb bo v sredo, dne 6. septembra 1939, ob 3. uri popoldne izpred mrliške veže splošne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

LJUBLJANA, dne 5. septembra 1939.

Mestni pogrebni zavod Občina Ljubljana

ŽALUJOČI OSTALI

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.

Naša nevtralnost

Včeraj smo prinesli uradno objavo kraljevske vlade o stališču Jugoslavije v sedanjem mednarodnem položaju. Izjava poudarja, da bo ostala naša država dosledna svoji dosedanji politiki nevmešavanja v spore drugih, pri katerih nista ogrožena neodvisnost in nedotakljivost Jugoslavije, in da bo zato **tudi v sedanji vojni strogo nevtralna in nepristranska. Gotovo soglaša s tem sklepom prav vse prebivalstvo države, ne glede na svojo politično ali drugačno vsmerjenost. Ako bi izvedli o njem plebiscit, bi brez dvoma prinesel soglasno odobritev, tako soglasno, kakor redkokateri ukrep državnega vodstva.**

To soglasno odobravanje odločitve, ki so jo najvišjim državnim činiteljem narekovali bitni interesi našega naroda, pa nalaga nam vsem brez izjeme tudi velike in resne dolžnosti. **Vsi državljani se moramo prilagoditi v današnji dobi težkih mednarodnih potresov stališču in smernicam državnega vodstva ter po njih urediti svoje zasebno in javno življenje.** Nevtralnost nas varuje nesreče vojnega meteža, zato pa od nas zahteva, da smo res nevtralni in da sledimo usodnim svetovnim dogodkom z mirom in nepristranostjo. Nihče noče nikomur zapovedovati ali prepovedovati njegovih zasebnih simpatij ali antipatij, od **vsakogar pa se sme in mora zahtevati, da opusti vsako javno izražanje simpatij ali antipatij do katerekoli tuje države.** Povsod po svetu je tako in nekatere nevtralne države so izdale celo posebne zakone, ki pod strogimi kaznimi prepovedujejo javno izražanje simpatij ali antipatij do vojujočih se držav ter vsako propagando za to ali ono teh držav ali proti njej.

Nevtralnost nam bo omogočila, da bomo lahko tudi v teh težkih časih nadaljevali v glavnem svoje dosedanje življenje ter svoje delo za napredek in okrepitev naše države, vsega njenega prebivalstva vseh nas. Zlasti se bo tudi naše gospodarsko življenje lahko zdravo razvijalo, in to ne le pri nas doma, temveč tudi v zvezah z ostalim svetom. **Zato pa moramo opustiti vse, kar bi motilo običajno gospodarsko življenje.** Ne mislimo pri tem samo na brezvestno spekulacijo, ki se tako rada pojavi v težkih časih in ki **jo bo treba, če bi se začela kje kazati, za vsako ceno zadušiti, čeprav bi bili potrebni najostrejši ukrepi.** V mislih nam je pošteno prebivalstvo, ki se mnogokrat da zbegati brez vzroka in potrebe. Zbeganost pa nikomur ne koristi, temveč prinaša samo zmedo in nesrečo. Prav nobenega povoda n. pr. **ni za bojazen, da bi nam zmanjkalo te ali one življenjske potrebščine. Zato tudi ni nobenega razloga za prekomerno zalaganje z njimi.**

Resna doba, ki jo preživlja človeštvo, stavlja na vsakega državljana nove dolžnosti. **Prva je ta, da ohrani hladno kri in razsodnost ter mirno in vestno nadaljuje svoje poklicno delo. V viharjih, ki so se razbesneli okrog nas, se vsi še bolj strnimo v odločni slogi in medsebojnem zaupanju okrog našega ljubljenega kralja in naše narodne vladarske dinastije.** Delajmo z vnemo in požrtvovanjem za okrepitev in napredek naše drage Jugoslavije, ki bo lahko potem brez zlih zosledic izšla iz sedanjih preizkušenj.

Proslava kraljevega rojstnega dne v Beogradu

Beograd, 5 sept p Beograd se je pripravil, da slovesno proslavi, kolikor dopuščajo dogodki, rojstni dan našega mladega kralja. Mesto se je okrasilo zelo svečano z mnogo okusa. Posebno lepo so okrašene glavne ulice, zlasti Kneza Mihajla, Kralja Milana in Terazije, ki so dobile povsem drug videz. Med »Moskvo« in hotelom »Balkanom« so v malem parku postavljeni visoki stebri, ki so zelo okusno zgrajeni in s katerih vihrajo dolge državne zastave. Med stebri so razobešene električne žarnice, razen tega pa jih razsvetljujejo reflektorji. Iz morja barv naših državnih zastav se visoko dvigajo začetne črke imena našega mladega kralja »P II.« Tudi ob kraju Terazij so postavljeni visoki stebri, ki nosijo velike krone, razkošno okrašene z zastavami. Prav tako so postavljeni na obeh straneh glavnih ulic visoki stebri z 20 m dolgimi zastavami. Javna poslopja so bogato okrašena z zelenjem in razsvetljena z žarnicami in reflektorji. Na mnogih zasebnih zgradbah se vidijo okrašene inicialke našega mladega kralja, sestavljene iz žarnic. Posebno lepo je okrašeno poslopje PAB, kjer se vidijo začetne črke našega kralja, kakor da bi bile sestavljene iz žitnega klasja. Tudi veliki most preko Save je bogato razsvetljen. Čeprav je odpadla za jutri napovedana velika parada naše vojske na Banjici, nocojšnja baklada po mestu in sprevod razsvetljenih čolnov in ladij po Dunavu, se vendar prebivalstvo veseli iz vsega srca rojstnega dne našega kralja ter je že danes zavladalo po mestu svečano razpoloženje. Ob pol 18. je bila v slavnostni dvorani beograjske občine slavnostna seja mestnega sveta, na kateri so počastili rojstni dan našega kralja in ki so ji prisostvovali tudi zastopniki nacionalnih in rodoljubnih udruženj. Zvečer so zavalovile po mestu velike množice, ki so občudovale razkošno razsvetljavo.

Lov na trgovske ladje

Po vseh morjih živahen lov na zakasnele ladje — Razen „Athenie" je bilo potopljenih še več drugih ladij

London, 5. sept. c. Danes se je zvedelo za tri nadaljnje potopitve trgovskih ladij. Nemci so potopili angleško ladjo »Basnia« (2400 ton), last Cunard-White-Star-družbe. Razen enega mornarja se je rešila vsa posadka na neki norveški parnik. Angleži so potopili nemško ladjo »Olindo« (4576) ton), ki je bila na potu iz Buenos Airesa v Hamburg ter parnik »Karl Fritzen« (6593 ton) na poti iz Holandske v Ameriko. Angleška admiraliteta o potopitvah zaenkrat ni izdala informacij o kraju, času in drugih okoliščinah.

Glasgow, 5. sept. c. Okoli 400 potnikov s potopljene angleške ladje »Athenia« je davi dospelo v zaliv Firth of Clyde. Zaradi megle parniki niso nadaljevali vožnje v Glasgow, temveč so izkrcali potnike v Greenocku. Tam so že čakali rešilni avtomobili, ki so ranjence takoj prepeljali v bolnico v Glasgow. Ostali potniki so nadaljevali vožnjo v Glasgow s posebnimi avtobusi. Med njimi je mnogo žen in otrok. V Glasgowu je pričakovala rešence velika množica ljudi. Rešenci pripovedujejo o potopitvi »Athenie« pretresljive podrobnosti. Vsi, ki so se mogli rešiti, so morali žrtvovati vse, razen oblek, ki so jih imeli na sebi. Mnogi so več kot uro z rešilnimi pasovi plavali v vodi, preden so jih mogli sprejeti v rešilne čolne. Pri eksploziji torpeda je bilo ubitih in ranjenih zelo veliko število potnikov. Nadaljnje žrtve je povzročilo dejstvo, da je prišel eden izmed rešilnih čolnov pod vijak potapljajoče se ladje. Mnogo potnikov je tudi utonilo. Število žrtev pa še vedno ni točno ugotovljeno. **Mnogi potniki na »Athenii« so takoj po eksploziji torpeda opazili, da se je pojavila na morski površini podmornica, ki je plula v razdalji 100 do 500 m**

London, 5. sept. c. V parlamentu je izjavil danes lord Stanhope v imenu vlade, da je s pričami popolnoma nedvoumno ugotovljeno, **da je bila ladja »Athenia« potopljena od sovražne podmornice.** Izjavil je še, da je nesmiselna trditev, da bi bila Anglija pustila položiti na kraju, kjer je prišlo do katastrofe, mine, ker Anglija sama hoče imeti to pot prosto za svoje trgovske ladje.

Druga skupina rešencev z ladje »Athenia« je dospela v irsko luko Galway. Med njimi je kapetan ladje, ki tudi potrjuje, da je potopitev povzročila podmornica. Torpedo je bil izstreljen z daljave približno 500 m in je zadel naravnost v strojni prostor. Z ladje so opazili rahel dim na morski površini, ko se je torpedo bližal ladji.

Kapetan je tudi izjavil, da je podmornica, ko se je pojavila po torpediranju nad morsko gladino, ustrelila tudi še s topom proti »Athenii«.

Sto smrtnih žrtev

New York, 5. sept. c. Agencija United Press poroča, da cenijo število žrtev pri potopitvi parnika »Athenia« na približno **sto.**

Zaplenjen nemški parnik

London, 5. sept. AA. (Reuter). Nemški trgovski parnik »Kristof Durnum« je bil po poročilu iz Halifaxa zaplenjen v Botwoodu v Novi Fudlandiji. Posadko so zaprli v Saint Johnu v Novi Fundlandiji.

Zaščita ameriških ladij

Washington, 5. sept. AA. Po seji vlade, ki je trajala dve uri, je državni tajnik za mornarico Edison izjavil predstavnikom tiska, da je vlada razpravljala o sredstvih za zavarovanje parnikov, ki prevažajo ameriške begunce iz Evrope. Obstoja namen, da se ob rednih atlantskih progah postavijo ameriške vojne ladje, ki bi ščitile ameriške in tuje parnike, ki vozijo ameriške državljane v domovino.

Obrambni ukrepi Španije

Madrid, 5. septembra. AA. (DNB). Španija je podvzela na mejah v Pirenejih in v Maroku daljnosežne obrambne ukrepe. Vsi vojaki, ki so na dopustu, so dobili poziv, da se takoj javijo svojim poveljstvom. Vrše se obsežni transporti čet in materiala predvsem v smeri proti severni meji. V španskem Maroku so garnizije znatno okrepljene. Tam je zdaj skupno okoli 100.000 ljudi.

Varnostni ukrepi v New Yorku

New York, 5. sept. AA. Po objavi vojne v Evropi se nahajajo vse javne ustanove v New Yorku pod nadzorstvom policije, da bi se onemogočila sabotaža. V ta namen je zvišano število stražnikov. Policija varuje konzulate in doke ter mostove in tunele. Pomorsko oporišče v Brooklinu javnosti ni več pristopno. Važnejše tovarne, posebno letal varujejo privatni detektivi.

Aretacije Nemcev v Tanganiki

Pariz, 5. septembra. b. Guverner Tanganike je po semkaj dospelih poročilih odredil aretacijo vseh Nemcev na ozemlju Tanganike.

Na Madžarskem ne bo obsednega stanja

Budimpešta, 5. sept. AA. Madžarski merodajni krogi kategorično demantirajo, da bi imela vlada namen proglasiti na Madžarskem obsedno stanje.

Skrčen obseg bolgarskih listov

Sofija, 5. sept. AA. Začenši od jutri bodo bolgarski časopisi izhajali v skrčenem obsegu in sicer jutranjiki na šestih, večerniki pa na štirih straneh.

Ugoden odmev naše nevtralnosti

Rim, 5. sept. o. Tukajšnji listi objavljajo v poročilih iz Beograda besedilo sklepa jugoslovenske vlade o ohranitvi nevtralnosti. »Giornale d' Italia« poudarja, da Jugoslavija pozdravlja miroljubno zadržanje Italije in da odobrava italijanski postopek. »Piccolo« piše, da je našlo italijansko zadržanje veliko razumevanje v Jugoslaviji. Smatra se, da bo to znatno vplivalo na ureditev položaja na Balkanu in da se bodo tudi ostale balkanske države orientirale prav tako kakor Italija in Jugoslavija.

Budimpešta, 5. sept. o. V tukajšnji politični javnosti spremljajo z veliko pozornostjo zadržanje malih držav in razvoj njihovih odnosov napram Italiji. V Budimpešti smatrajo, da je na strani Italije odločitev, ali se bodo male države zapletle v sedanjo vojno. V Jugoslaviji, Rumuniji, Bolgariji in Grčiji žele očitno mir in je njihovo bodoče zadržanje odvisno v glavnem od stališča Italije.

Odložena reška svečanost

Rim, 5. septembra. b. Po današnjem uradnem sporočilu, ki so ga objavile tudi vse italijanske radijske postaje, je bila svečanost o priliki dvajsetletnice zavzetja Reke odložena na nedoločen čas.

Roosevelt podpisal nevtralnost

Washington, 5. sept. c. **Predsednik Roosevelt je danes podpisal proklamacijo, s katero proglaša nevtralnost Zedinjenih držav ameriških v sedanji vojni.**

Kralj Leopold o položaju Belgije

Bruselj, 5. sept. AA. (Havas). Kralj Leopold je imel snoči govor po radiu, v katerem je med drugim dejal: Ob naših mejah se je začela vojna. Belgija se nahaja pred gospodarskimi, moralnimi in človečanskimi preizkušnjami. Varnost države je zavarovana. Naša vojska, ki je močna in disciplinirana, pozorno stoji ob mejah. Želim, da tudi nadalje vsakdo vrši svojo vsakdanjo dolžnost in dela kakor doslej. Položaj Belgije kot nevtralne zemlje bo težak, toda z božjo pomočjo bo Belgija prestala to preizkušnjo.

Kralj Jurij v vojaški uniformi

London, 5. sept. c. Kralj Jurij VI. nosi od vojne napovedi dalje vojaško uniformo. Na njegovo povelje bo odslej tudi vse uradništvo na dvoru do nadaljnjega v vojaških uniformah.

Londonska borza spet odprta

London, 5. sept. c. Londonska borza bo od četrtka dalje zopet odprta.

Promet med Tunisom in Italijo normalen

Tunis, 5. sept. AA. (Havas). Promet na pomorskih in letalskih progah med Tunisom in Italijo je normalen.

Dnevniki v Italiji samo na 4 straneh

Rim, 5. sept. AA. (Stefani). Da se omeji potrošnja celuloze v papirnican bodo od 9. septembra dnevniki izhajali samo na 4 straneh.

Bombe na dansko ozemlje

Kodanj, 5. sept. AA. (Havas). V zvezi z bombardiranjem Esbjerga s strani neznanega letala ugotavlja agencija Ricau, da je neznano letalo vrglo štiri bombe, od katerih je samo ena eksplodirala. Dozdaj je bilo ugotovljeno, da je bilo 10 oseb ranjenih, od teh 4 težje.

Kršitev nizozemske nevtralnosti

Berlin, 5. sept. AA. (DNB). Nemško poslaništvo v Haagu sporoča: Holandske radiopostaje so sporočile v ponedeljek vest, da so nemška letala letela v ponedeljek zvečer preko nizozemske meje. Ta vest ni resnična. Ugotovljeno je, da gre za angleške bombnike, ki so se po brezuspešnem napadu na Wilhelmshaven rešili s tem, da so leteli preko nizozemskega ozemlja.

Poostritev tiskovnega zakona v Franciji

Pariz, 5. sept. AA. Da bi se izpopolnile nekatere praznine v tiskovnem zakonu, je vlada v uradnem listu objavila nov zakonski dekret, ki prepoveduje objavljanje vseh vesti, ki bi mogle biti v korist tujim državam ali ki bi utegnile slabo vplivati na prebivalstvo. Prestopki tega zakonskega odloka se kaznujejo z robijo od 1 do 10 let in z denarno kaznijo od 1.000 do 10.000 frankov.

Poslanci-vojaki v Franciji ne izgube mandata

Pariz, 5. septembra. AA. Uradni list objavlja zakon z dne 11. julija 1939 o organizaciji naroda za časa vojne. Zakon vsebuje odredbo, da je narodnim poslancem, ki so ali niso vojaški obvezniki in ne pripadajo prvemu rezervnemu pozivu dovoljeno poseti za sprejem v vojsko ter podpisati izjavo o vstopu v vojaške edinice. Narodni poslanci se s tem ne odrekajo poslanskim dolžnostim in se ne smatra, da so dali ostavko na svoje mandate.

Sprejemi v Vatikanu

Vatikan, 5. septembra. AA. (Stefani) Veleposlanika Italije in Francije ter poslanik Portugalske so obiskali danes državno tajništvo v Vatikanu, kjer so imeli konferenco z msgr. Montinijem. Kardinal Maglione je odpotoval v Casorio, kjer bo nadaljeval svoje počitnice, ki jih je prekinil zaradi mednarodne napetosti.

Seja DN preložena

Ženeva, 5. sept. AA. Generalni tajnik Društva narodov je prejel brzojavko od angleške vlade, ki predlaga, da se preloži seja Društva narodov, ki bi morala biti prihodnji ponedeljek.

Nevtralnostne izjave

Burgos, 5. septembra. AA. General Franco je podpisal dekret o strogi nevtralnosti Španije.

Teheran, 5. septembra. AA. Vlada je izdala sledeče obvestilo: V času, ko je na žalost izbruhnila vojna v Evropi, sporoča iranska vlada svoj sklep, da ostane nevtralna.

Buenos Aires, 5. septembra. AA. Ministrski svet je sprejel sklep o nevtralnosti Argentine. Ministrstvo za zunanje zadeve je sklenilo ukiniti vse častne konzulate Argentine v državah, ki se vojskujejo.

Rio de Janeiro, 5. septembra. AA. Zunanje ministrstvo je izročilo snoči nemškemu veleposlaniku verbalno noto da bo Brazilija ohranila nevtralnost v sedanjem spopadu Nemčije z Veliko Britanijo, Francijo in Poljsko.

Santiago de Chile, 5. septembra. AA. Predsednik republike Aguire Cerda je objavil uradno izjavo, da bo republika Chile ostala strogo nevtralna.

Mexico, 5. septembra. AA. Predsednik Cardenas je proglasil nevtralnost Mehike ter izjavil: Mehika bo sodelovala pri vseh prizadevanjih, da se omeje sovražnosti in vzpostavi mir.

Prvi zobobol
naj bo pri Tvojem
otroku tudi zadnji!
SARGOV
KALODONT
PROTI ZOBNEMU KAMNU

Naša poročila po polnoči

Berlin, Aachen in Hamburg bombardirani

30 poljskih letal nad nemško prestolnico — Francozi in Angleži bombardirali Aachen in Hamburg

Varšava, 5. sept. AA. (Pat.) 30 poljskih letal je danes bombardiralo Berlin. Vsa letala so se nepoškodovana vrnila v svoja oporišča.

Bruselj, 5. sept. AA. (Stefani.) Eskadrila, v kateri so bila francoska in angleška letala, je danes dopoldne bombardirala okolico Aachena. Eksplozija bomb se je slišala prav do Eupena.

Berlin, 5. sept. br. DNB poroča, da so se danes dopoldne pojavila nad Hamburgom štiri angleška vojna letala. Protiletalsko topništvo jih je takoj pričelo obstreljevati in uspelo jim je dve letali sestreliti.

Evakuacija Varšave

Varšava, 5. sept. o. Kasno snoči je bila Varšava dvakrat hudo bombardirana iz zraka. Nemška letala so se nenadoma pojavila nad mestom ter odvrgla ogromno število bomb v razne okraje, kjer so porušile mnogo ulic in povzročile požare. Poljskim letalom, ki so se dvignila v zrak, se je posrečilo preprečiti nadaljnje bombardiranje.

Zaradi neprestanih letalskih napadov so oblasti odredile evakuacijo Varšave. Z avtomobili, vozovi in vlaki odvažajo žene, otroke in starce proti jugu in vzhodu. Prebivalstvo je povsem mirno. Nikjer ni opaziti nobene panike. Evakuacija se razvija mirno in brez incidentov.

Prostovoljske legije

London, 5. sept. br. V bojih severno od Visoke Tatre je bil angažiran dunajski armijski zbor. Boji so bili vse dni zelo hudi in so imeli Avstrijci velike izgube.

Kljub zasedbi Slovaške po nemških četah je več tisoč Čehov in Slovakov zbežalo na Poljsko in se prijavilo poveljstvom čeških in slovaških legij. Tudi iz Madžarske je prišlo večje število prostovoljcev, ki so se prijavili poljskemu vrhovnemu poveljstvu.

Poslanik Coulondre prispel v Pariz

Pariz, 5. sept. AA. Francoski veleposlanik v Berlinu Coulondre je skupaj z osobjem poslaništva in francoskih konzulatov v Nemčiji prispel iz Bruslja ob 17.15 v Pariz.

Haag, 5. sept. c. Angleški poslanik v Berlinu Henderson je dospel v Rotterdam.

Dve francoski letali v Belgiji prisiljeni k pristanku

Bruselj, 5. sept. p. Agencija Belga poroča, da sta se danes dve francoski lovski letali pojavili nad belgijskim ozemljem. Belgijsko protiletalsko topništvo ju je prisililo, da sta pristali na belgijskih tleh. Francoski letalci so bili internirani.

Devet nemških ladij v Urugvaju torpediranih

Montevideo, 5. sept. o. Angleške križarke so doslej potopile ob urugvajski obali devet manjših nemških trgovskih ladij.

Kaj vsebuje ameriška nevtralnostna izjava

London, 5. sept. c. V nasprotju z napovedmi obsega proklamacija o nevtralnosti Zedinjenih držav samo izjavo, da ostanejo Zedinjene države v smislu mednarodnih zakonov v sedanji vojni nevtralne, ne pa tudi določbe, da stopi s tem v veljavo tudi ameriški nevtralnostni zakon, ki določa prepoved izvoza orožja v primeru vojne.

Washington, 5. sept. br. Danes popoldne ob 14. sta prezident Roosevelt in državni tajnik za zunanje zadeve Cordel Hull podpisala proklamacijo o nevtralnosti Zedinjenih držav. O njej so bili takoj nato obveščeni poslaniki vojskujočih se držav. Za nocoj je napovedan še podpis dekreta, s katerim se bo uveljavil nevtralnostni zakon. Tedaj bo dokončno prepovedan vsak izvoz v posebnem seznamu naštetih vojnih potrebščin v vojskujoče se države. Ameriškim državljanom bo nadalje prepovedano potovati z ladjami teh držav.

Indijske čete za evropsko bojišče

London, 5. sept. z. »Exchange Telegraph« poroča, da je v vseh angleških kolonijah izvršena splošna mobilizacija. Indijski maharadže so poslali angleški vladi ponudbo, da organizirajo posebno indijsko ekspedicijsko armado, ki bi odšla na evropsko bojišče. Pripravljeni so to armado na svoje stroške opremiti in vzdrževati.

Kdo je kriv vojne?

Bern, 5. sept. z. Nemško poslaništvo je danes objavilo komunike, v katerem pravi med drugim: V tujem tisku se je začelo razpravljati o krivdi za izbruh vojne. Pri tem pa tuji tisk ne upošteva važnih momentov. Brez dvoma je, da bi Mussolinijev posredovalni predlog lahko preprečil izbruh vojne. Nemška in francoska vlada sta ta predlog tudi sprejeli, toda angleška vlada je vztrajala na svojih ultimativnih zahtevah, ki so bile za Nemčijo nesprejemljive. To je onemogočilo Mussolinijevo posredovanje.

Drač in Valona zaprta za trgovske ladje

Rim, 5. sept. br. Vrhovno poveljstvo vojne mornarice je danes prepovedalo vsem italijanskim in drugim trgovskim ladjam pristanek v albanskih lukah Draču in Valoni. Obe luki sta rezervirani za vojaške transporte.

Avstralska živila za Anglijo

Sidney, 5. sept. br. Avstralska vlada je pripravila ogromne zaloge žita, drobnice, masti in drugih življenjskih potrebščin, ki bodo poslane v Anglijo. Danes so bili izdani ukrepi o kontroli vseh tovornih ladij, ki bodo te dni odplule v Evropo. Kolikor ne bodo ladje natovorjene z drugim blagom, bodo morale prevzeti ta živila in jih odpeljati v Anglijo.

Konferenca Kjoseivanova z našim poslanikom

Sofija, 5. sept. p. Bolgarski ministrski predsednik dr. Kjoseivanov je imel včeraj in danes razgovor z jugoslovenskim poslanikom v Sofiji Momčilom Jurišićem.

Begunski naval v Švici

Bern, 5. sept. br. Zaradi vedno večjega dotoka beguncev je zvezna vlada danes izdala oblastem posebna navodila, v katerih odreja, da morajo begunce brez izjeme sprejeti in jih odpremiti v posebej določena taborišča, odkoder bodo čimprej morali odpovati v poljubno tujo državo. V svrho kontrole tujcev so izdani strogi predpisi. Vsi tujci se morajo v roku 24 ur prijaviti pristojnim oblastem v svrho kontrole in dovoljenja za prebivanje v Švici. Tujci, ki bi se kakorkoli pregrešili zoper švicarsko gostoljubnost in kršili švicarsko nevtralnost, bodo strogo kaznovani in po prestani kazni brez izjeme izgnani.

Prodaja alkoholnih pijač in tobaka v Nemčiji prepovedana

Berlin, 5. sept. o. Nemški minister za gospodarstvo Walter Funk je izdal odredbo, po kateri morajo vse trgovine, ki prodajajo tobak ali alkoholne pijače, napraviti inventar. Nadaljnja prodaja omenjenih predmetov je prepovedana.

Bolgarska vlada proti vojnim spekulantom

Sofija, 5. sept. AA. Vlada je sprejela vrsto sklepov za ureditev prehrane prebivalstva in onemogočenje špekulantstva. Proti špekulantom so bili sprejeti preventivni ukrepi, v primeru kršitve predpisov pa so določene stroge kazni.

Nadzorstvo nad živili v Angliji

London, 5. sept. br. V Londonu in po drugih mestih so bili danes ustanovljeni posebni odbori za nadzorstvo nad živili in drugimi potrebščinami, ki so podrejeni novemu ministrstvu za novo gospodarstvo. Vsak odbor šteje po 15 članov. Od teh je po 5 zastopnikov trgovcev. Odbori so že pričeli delovati v vseh angleških in severnih irskih mestih.

Razveljavljene vozne olajšave

Beograd, 5. sept. AA. Ker je beograjski velesejem odložen, je generalno ravnateljstvo državnih železnic razveljavilo odobreno vozno olajšavo na železnicah za obiskalce tega sejma.

Beležke

Seja vodstva JNS

Včeraj dopoldne in popoldne je bila v Beogradu seja predsedstva JNS. Sejo je vodil strankin predsednik Peter Živković, posvečena pa je bila razpravi o notranjem položaju, ki je bil ustvarjen z imenovanjem vlade Cvetković-Maček. Razprav se udeležuje tudi glavni tajnik stranke dr. Albert Kramer.

Glasilo dr. Mačka o naši nevtralnosti

Glasilo podpredsednika vlade dr. Mačka »Hrvatski dnevnik« piše, da je vlada v svoji včerajšnji izjavi naglasila, da računa v svoji politiki nevtralnosti s podporo vseh državljanov. Zares more v tem pogledu vlada računati enako s Hrvati kakor s Srbi in Slovenci. Tako smo se v sedanjem času znašli vsi skupaj. Skušali bomo nadalje ohraniti dobre odnose z vsemi državami. Kar se tiče nas Hrvatov, smo demokratsko razpoloženi in želimo imeti demokratske ustanove, vendar pa hočemo ostati zvesti ideji miru in se nočemo mešati v spore velikih. Vlada narodnega sporazuma je čvrsto odločena, da vodi politiko nevtralnosti, s čimer se je pokazala obenem kot tolmač volje in razpoloženja Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Hrvatske množice pozdravljajo sporazum

»Hrvatski dnevnik« poroča v uvodniku o številnih skupščinah Hrvatske seljačke stranke, ki so bile preteklo nedeljo širom banovine Hrvatske. Na skupščinah so poročali člani strankinega vodstva o sklenjenem srbsko-hrvatskem sporazumu in o ustanovitvi avtonomne banovine Hrvatske. Glasilo dr. Mačka pravi, da so na teh skupščinah stotisoči Hrvatov odobrili sporazum in izrekli svoje zadovoljstvo zaradi obnovitve »naše drage Hrvatske. Istočasno pa so tudi slovesno izrekli svoje polno zaupanje našemu narodnemu voditelju, predsedniku dr. Mačku. Videli smo v očeh številnih govornikov solze radosti, ko so govorili ljudstvu o doseženem uspehu. Z njimi pa so bili globoko ganjeni tudi vsi nešteti poslušalci, ki so občutili veličino doseženega uspeha. Saj so pristopili danes, ko morajo drugi narodi prelivati kri za svoje pravice, Hrvati mirno k organiziranju svoje hrvatske domovine vznikle na osnovi medsebojnega sporazuma Srbov in Hrvatov.«

»Ponekod so poskušali — pravi dalje »Hrvatski dnevnik« — temni elementi s hujskanjem in raznimi očitki zmanjšati vrednost doseženega sporazuma. Narod je prešel preko teh hujskačev, ker se instinktivno zaveda, da je s sporazumom dosežena velika stvar. Sicer pa lahko govoriči in hujska, kdor hoče. Hrvatski narod je pravilno ocenil stvarni položaj in ga nihče ne bo mogel speljati na kriva pota. Nobeni dogodki nas danes ne morejo več iznenaditi ter odvrniti z naše poti, ki je pot naše narodne svobode, naše narodne samobitnosti in take organizacije državne skupnosti, v kateri bodo imeli Hrvati položaj, dostojen svobodnega hrvatskega naroda.«

Organiziranje banovine Hrvatske

Podpredsednik vlade dr. Maček je prebil ponedeljek v krogu svoje družine v Kupincu, kjer je konferiral cel dan s podpredsednikom HSS inž. Košutićem ter glavnim tajnikom HSS dr. Krnjevićem, ki se je v soboto vrnil iz desetletne prostovoljne emigracije.

Popoldne je obiskal dr. Mačka novi podban banovine Hrvatske dr. Krbek ter ga je informiral o organiziranju uprave nove banovine in o prenosu kompetenc. Po informacijah beograjske »Politike« so že na delu posebne komisije, ki pripravljajo uredbe o raznih upravnih institucijah, predvidenih po uredbi o ustanovitvi banovine Hrvatske. Poslovanje teh komisij vodi podban dr. Ivo Krbek.

Ministrski podpredsednik dr. Maček je v družbi dr. Krnjevića včeraj opoldne obiskal hrvatskega bana dr. Šubašiča. Oba sta ostala pri banu na obedu. Zvečer se je dr. Maček nato odpeljal v Beograd.

Sporazum in Vojvodina

Novosadski »Dan« posveča v nedeljski številki uvodnik sporazumu med dr. Mačkom in predsednikom vlade Cvetkovićem. »Dan« pravi v uvodu, da odgovarja čuvstvovanju in tradiciji našega naroda demokratski režim, prežet svobodoljubnih idej: »Ljudstvo pri nas hoče svobode, zraka, pravice, poštenja in samouprave. Jugoslovenski narod stremi za popolno demokracijo. V sporazumu med dr. Mačkom in g. Cvetkovićem gleda naš narod najboljšo garancijo za uvedbo političnih svoboščin in demokracije.«

Dalje pravi »Dan«, da bo sporazum popoln, če bo prešel preko okvira rešitve hrvatskega vprašanja in postal nosilec zavesti, da je naša Jugoslavija plod naporov in skupnih žrtev nas vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov: »Vojvodina vidi v sklenjenem sporazumu pričetek novega obdobja složnega dela med Slovenci, Hrvati in Srbi v pravcu skupnega napora za gospodarski, socialni in prosvetni napredek vseh delov našega naroda in države. Sedaj prihaja tudi čas, ko bodo Srbi in Hrvati zopet skupno nastopali v vseh predelih naše Vojvodine ter ji ponovno udarili pečat izključno jugoslovenske pokrajine.«

Nova telovadna organizacija na Hrvatskem

Novosadski »Deutsches Volksblatt« poroča iz Zagreba, da pripravljajo v banovini Hrvatski ustanovitev posebne hrvatske telovadne organizacije po vzorcu telovadne organizacije »Slovenskih fantov«. Merodajni krogi v Zagrebu že izdelujejo pravila in program, ki bosta v kratkem objavljena v hrvatskih listih s pozivom za vstop v novo telovadno organizacijo.

Pričakovanja in zahteve krščanskih socialistov

»Delavska pravica«, organ krščanskih socialistov, pozdravlja v uvodniku srbsko-hrvatski sporazum ter pravi, da pričakujejo krščanski socialisti uvedbo novega duha v našem javnem življenju po sklenitvi sporazuma.

Nato nadaljuje: «Pravica zahteva, da se storjene krivice popravijo. Zakon se ne sme izigravati, ampak se mora izvajati v tistem smislu, katerega mu je hotel dati zakonodajalec. Tudi takrat, ko gre za delavca! Pravica zahteva, da se uvede v vse delavske ustanove red in zakonitost. Pravica zahteva, da pride v delavskih ustanovah do besede delavstvo po svojih izvoljenih zastopnikih. Zaradi tega zahtevamo volitve v vse delavske ustanove. Le na ta način bodo likvidirani razni nepoklicani, ki ne spadajo niti po svojem čuvstvovanju, niti po svojem delovanju v delavske vrste. V te so se vrinili le po sili obstoječih okoliščin.«

Zveza združenih delavcev in narodni sporazum

Zeleni »Slovenski delavec« pripoveduje, da je dal sporazum med dr. Mačkom in ministrskim predsednikom Cvetkovićem mnogim delavcem, ki niso organizirani v Jugorasu, novega poguma. Med drugim piše glasilo slovenskega dela Jugorasa:

»Sedaj besedičijo okoli in pripovedujejo, da bosta Jugoras in z njim Zveza združenih delavcev šla po gobe. Vse to je pa račun brez krčmarja in smo mi trdno uverjeni, da jih bodo bližnji dogodki prepričali, kako napačno so poučeni. Naša organizacija ne pozna korakov nazaj, ampak samo naprej, ne oziraje se, kaj se okrog nas dogaja. Ti naivneži pozabljajo, da je predsednik vlade istočasno tudi predsednik Jugorasa.«

Gospodarstvo

Pred uvedbo splošne kontrole uvoza

Že včeraj smo prinesli po beograjskih informacijah vest, da pripravljajo v Beogradu popolno kontrolo uvoza in izvoza. Te vesti se sedaj potrjujejo. Po mnenju, ki vlada na merodajnih mestih, so glede na mednarodno situacijo in vojno v Evropi potrebni ukrepi, da se zavaruje naše gospodarstvo in da se zavarujejo nacionalni interesi za primer eventualnih iznenadenj.

Najprej bo uvedena splošna kontrola uvoza iz neklirinških držav. Uvedba te splošne kontrole ima predvsem namen, zaščititi našo nacionalno valuto in preprečiti odtok deviz. Opozorili smo že, da je naš izvoz docela prenehal, ker je v najvažnejših smereh ustavljen mednarodni železniški promet in ker je tudi pomorski promet začasno prenehal odnosno je zelo riskanten. Toda to stanje ne more biti trajno. Če ne bomo uvedli splošne kontrole uvoza iz neklirinških držav se izpostavljamo nevarnosti, da bo nekontroliran uvoz povzročil v prometu s posameznimi državami pasivno trgovinsko bilanco odnosno da bo odtok deviz v te države večji, nego dotok deviz od izvoza. Sicer že obstoja kontrola uvoza iz neklirinških držav, toda le za določene izvozne predmete. Zaenkrat, kakor rečeno, ni nevarnosti večjega uvoza, ker je mednarodni železniški promet onemogočen, toda po informacijah s Sušaka obstojajo nadaljne možnosti prevoza po morju, zlasti v nevtralne države, dokler zavarovalnice zavarujejo prevozno blago. V pomorskih krogih zatrjujejo, da je prevoz po morju še vedno lažji, nego prevoz po suhem, ki je izpostavljen velikemu riziku. Zavarovalnice v nevtralnih državah še niso docela ustavile zavarovanja prevozov, temveč so zaradi vojnega rizika le znatno povišale zavarovalne premije. Seveda pa se ta položaj lahko vsak dan spremeni.

Kontrola uvoza pa ima tudi ta namen, da se uvozne možnosti rezervirajo predvsem za uvoz surovin, ki so nam nujno potrebne za redno poslovanje v naših industrijskih podjetjih.

Kar se tiče kontrole izvoza, obstoja namen, že obstoječi sistem kontrole znatno razširiti. Predvsem je pričakovati, da bo prepovedan izvoz onih surovin, ki so neobhodno potrebne naši industriji in da bo uvedena stroga kontrola izvoza živil, ki jih potrebujemo sami za prehrano. V ostalem, pa gre tendenca za tem, čim bolj olajšati izvoz, zlasti v neklirinške države, ki nam plačajo v devizah, in v one države, od koder lahko dobimo surovine. Treba je tudi ustvariti garancije za to, da zaradi prevzema izvoznega blaga v inozemstvu ne bo naš izvoznik izpostavljen večjemu riziku.

Naše gospodarstvo v juniju

Narodna banka je izdala svoje poročilo o razvoju gospodarstva Jugoslavije za mesec junij in za prvo letošnje polletje. Iz objavljenih podatkov posnemamo naslednje podrobnosti.

Gibanje cen. V juniju se je naš indeks cen v trgovini na debelo (1926=100) povečal za 0.4 na 77.7 (lani 79.4). Od posameznih delnih indeksov je indeks cen rastlinskih proizvodov popustil za 2.1 na 81.2 (88.7), indeks cen živine in živinskih proizvodov se je dvignil za 2.4 na 68.1 (64.2), indeks cen industrijskih proizvodov za 0.6 na 77.2 (80.3), indeks cen mineralnih proizvodov pa za 1.4 na 93.7 (89.9).

Gibanje hranilnih vlog. Hranilne vloge pri bankah in hranilnicah, ki so letos dosegle najvišje stanje v začetku marca, ko so znašale 11.809 milijonov din, so se do 1. maja skrčile na 10.958 milijonov din, do 1. junija pa so se zopet dvignile na 11.112 milijonov din. Pri državnih denarnih zavodih so znašale 1. marca t. l. 2887 milijonov, 1. maja so padle na 2.631 milijonov, 1. junija pa so se zopet dvignile na 2.669 milijonov. Pri samoupravnih hranilnicah so znašale 1. marca 2.540 milijonov, v začetku maja 2416 milijonov, v začetku junija pa 2449 milijonov. Pri privatnih denarnih zavodih pa so znašale 1. maja 6382 milijonov, v začetku maja 5921 milijonov, v začetku junija pa 5.994 milijonov.

Borze. Promet na naših borzah se je v juniju precej povečal. Celotni promet se je dvignil na 454 milijonov din (lani 287), od tega v Ljubljani na 56 milijonov (lani 25). Predvsem je narasel devizni promet, ki je dosegel na vseh treh borzah 419 milijonov (lani 248), promet z vrednostnimi papirji pa je bil razmeroma slab in je znašal le 35 milijonov (lani 38).

Indeks cen v trgovini na drobno (1930=100) v 10 glavnih mestih Jugoslavije je od maja do julija za malenkost nazadoval, in sicer od 0.3 na 92.6, (lani 92.8). Od posameznih mest je indeks cen na drobno v Beogradu popustil za 0.8 na 98.7, v Zagrebu za 0.6 na 90.3 v Ljubljani pa se je dvignil za 0.2 na 91.3.

Promet. Kakor smo že prejšnje mesece poročali je bil naš železniški tovorni promet v prvih petih mesecih letošnjega leta nekoliko manjši nego lani v ustrezajočih mesecih. V juniju pa se je nekoliko dvignil v primeri z lanskim junijem. V tem mesecu je bilo natovorjenih 147.470 vagonov nasproti 140.605, 136.302, 116.058 in 110.470 vagonom v istih mesecih prejšnjih štirih let. Državna rečna plovba je prevozila 60.4 milijona tonskih kilometrov (lani 59.0), tonaža v naše morske luke došlih ladij pa je znašala 2.05 milijona bruto registrskih ton (1.94).

Revizija uredbe o sladkorni centrali

Pred 14 dnevi je izšla uredba o spremembi in dopolnitvi uredbe o sladkorni pesi ter zakon o državni trošarini, ki predpisuje, da se mora v enem mesecu ustanoviti posebna prodajna centrala za sladkor, ki bo vodila vse sladkorno gospodarstvo. Proti določbam te uredbe pa so se sedaj pritožile kmetijske zbornice, ki so poslale pristojnim ministrstvom obširno spomenico. V tej spomenici zahtevajo kmetijske zbornice, da se nujno izvrši revizija uredbe. Na merodajnih mestih so to spomenico upoštevali in je že sestavljena posebna komisija, ki bo sestavila besedilo za spremembo uredbe.

Spomenica kmetijskih zbornic pravi med drugim naslednje: Z novo uredbo ni rešeno vprašanje našega sladkornega gospodarstva, temveč se je stanje še poslabšalo, kajti oni, ki so zakrivili sedanje stanje, imajo po uredbi celo moč, da diktirajo vsemu sladkornemu gospodarstvu. Uredba predpisuje obvezno ustavitev prodajne centrale za sladkor, v upravi te centrale pa so poleg državnih zastopnikov le zastopniki sladkornih tvornic in ni nobenega zastopnika pridelovalcev sladkorne pese. Določbe uredbe pomenijo, da se sladkorni kartel uzakoni in da se temu kartelu daje pravica, voditi vse naše sladkorno gospodarstvo. Prodajna centrala za sladkor namreč nima samo naloge, da vrši prodajo sladkorja, temveč ima nalogo, da proučuje vse činitelje sladkornega gospodarstva, da dirigira vso proizvodnjo sladkorne pese in proizvodnjo sladkorja. Tako je dana sladkornim tvornicam možnost, da one same predlagajo vse ukrepe; jasno pa je, da bodo predlagale le take ukrepe, ki so v njihovem interesu.

Taka ureditev ne more koristiti našemu sladkornemu gospodarstvu, še manj pa potrošnikom sladkorja, za kar imamo v zadnjih letih dovolj dokazov, saj so sladkorne tvornice v prvi vrsti krive vseh neredov v preskrbi prebivalstva s sladkorjem. Dejstvo, da so v upravi prodajne centrale za sladkor zastopana tudi nekatera ministrstva, ne daje prav nobenega jamstva, da se bo v bodoče vodilo naše sladkorno gospodarstvo pravilno. Zlasti proizvajalci sladkorne pese in potrošniki nikakor ne morejo upati, da bodo njihove interese pravilno zastopali zastopniki ministrstev. Če se bodo v bodoče tudi cene sladkorni pesi določale v sporazumu s sladkorno centralo, bo to na škodo proizvajalcev, kajti nikjer uredba ne predpisuje, da bi bilo treba v tem pogledu zaslišati proizvajalce.

Končno spomenica ugotavlja, da načrt uredbe ni bil predložen kmetijskim zbornicam v izjavo, kakor to predpisuje točka 2. § 4. uredbe o kmetijskih zbornicah, temveč so bile vprašane za svet le sladkorne tvornice, čeprav takega postopanja s svojim dosedanjim delom prav gotovo niso zaslužile. Zato zahtevajo kmetijske zbornice, da se uredba takoj razveljavi in se izda nova, ki se pa mora prej predložiti kmetijskim zbornicam v izjavo in se mora potem tudi upoštevati mnenje teh zbornic.

Gibanje klirinških računov z inozemstvom

Izkaz Narodne banke o stanju klirinških računov na dan 31. avgusta zaznamuje med aktivnimi kliringi znatno povečanje salda naših klirinških terjatev v Češko-Moravski, in sicer kar za 8.7 na 21.5 milijona Kč. V enem tednu so torej naše klirinške terjatve v protektoratu narasle za 12.8 milijona Kč, odnosno za 19.2 milijona din.

Tudi saldo naših klirinških terjatev v Madžarski se je ponovno povečal za 1.9 na 35.4 milijona din. Zmanjšal pa se je saldo naših terjatev v Nemčiji za 0.56 na 11.82 milijona mark. V rednem kliringu z Bolgarijo so se naše terjatve skrčile za 0.23 na 1.28 milijona din in v kliringu s Turčijo za 0.02 na 17.75 milijona din.

Med pasivnimi kliringi izkazuje klirinški račun ponovno povečanje salda našega dolga v kliringu z Italijo, in sicer za 7.0 na 129.2 milijona din. Zmanjšal pa se je saldo našega klirinškega dolga v Poljski za 0.9 na 26.3 milijona din, v Rumuniji za 1.0 na 4.0 milijona din, medtem ko se je naš turistični kliring z Bolgarijo le nebistveno zmanjšal in znaša 1.43 milijona din.

Poslovanje na inozemskih borzah

Na curiški borzi je včeraj poleg Pariza, Londona in New Yorka pričela znova notirati deviza Bruselj. Deviza Pariz, ki je v v ponedeljek popustila od 10.68 na 10.50, je včeraj nadalje nazadovala na 10.25; deviza London, ki je v ponedeljek padla od 18.75 na 18.35 pa je včeraj nadalje popustila na 18.12.

Na londonskem trgu se je včeraj cena zlatu dvignila na 168 šilingov za unčo in se je s tem že zelo približala dvojni ceni, ki je veljala do leta 1931 (stara pariteta: 84 šil. 11 p. za unčo), kar pomeni, da se obseg devalvacije angleškega funta od prejšnjih 43% poveča na približno 50%. Tečaj funta v dolarjih je znašal včeraj 4.02 dolarja za funt. Borze so bile tudi včeraj v Londonu zaprte, v petek pa bo zopet pričela poslovati londonska efektna borza.

Borze

5. septembra

Jugoslovenske borze tudi včeraj v smislu uredbe o izjemnih praznikih za denarne zavode in borze niso poslovale. Ker je danes narodni praznik se bo pričelo normalno poslovanje borz zopet jutri.

DEVIZE

Curih. Pariz 10.25, London 18.12, New York 445.50, Bruselj 76.

Blagovna tržišča

ŽITO

Chicago, 5. septembra. Začetni tečaji: pšenica: za sept. 81.375, za dec. 81.875, za maj 82.62625; koruza: za sept. 53.75, za dec. 54.625, za marc 57.125.

Nemško-poljska fronta po položaju 5. septembra

Že pet dni traja vojna med Nemčijo in Poljsko in boji postajajo vedno bolj srditi. Nemci napadajo z veliko premočjo in z najmodernejšim vojaškim orožjem. Prodrli so že na več krajih po silnih bojih na poljsko ozemlje in zasedli med drugim Sucho, Katovice (važno industrijsko področje), Lublinec, Čenstohovo (znamenito božjo pot), Vieluw in Krotošin ter tudi odrezali koridor, kjer pa Poljaki še vedno krepko drže Gdynio in Westerplatte v Gdansku. Južno od Vzhodne Prusije so Nemci prodrli preko Grudzidža in Mlave.

Po najnovejših vesteh so Poljaki že pričeli s protiofenzivo, zavzeli zopet Čenstohovo, vdrli v poznanjski pokrajini pri Zbošinu v Nemčijo, iz Kovaleva pa v Vzhodno Prusijo.

Ljubljanski jesenski velesejem zasluži največjo pozornost

Ker je prvo vznemirjenje zaradi vojne v Evropi več ali manj popustilo, je pričakovati, da bo jutri na državni praznik zopet običajno živahno zanimanje za našo velesejmsko razstavo, ki v resnici zasluži največjo pozornost v vseh slojih prebivalstva. Zato opozarjamo naše občinstvo, da si velesejem odnosno kmetijsko razstavo ogleda zlasti na današnji državni praznik in v petek na Mali šmaren.

•

Ocenitev razstavljenega sadja in sadnih sokov

Včeraj je končala svoje delo komisija za ocenitev razstavljenega sadja in sadnih sokov na veliki kmetijski razstavi.

Ocenjevalna komisija je bila sestavljena po odredbi inž. Podgornika, načelnika kmetijskega oddelka kr. banske uprave v Ljubljani. Tvorili so jo naslednji gospodje: Priol Josip, ravnatelj vinarske in sadjarske šole v Mariboru; Kuret Vladimir, kmetijski svetnik v Ljubljani; Skulj Andrej, sres. šol. nadzornik v p. v Ljubljani.

Komisija je ugotovila, da je ves aranžma zelo lep, razstava prirejena smotrno, vzorno in primerno času in našim gospodarskim prilikam. Po pregledu in presoji je komisija podelila naslednje nagrade:

Sveže sadje:

1) Dolinšek Ivan, drevesnica Kamnica pri Mariboru (I. nagr.); 2) Kartuzija, Pleterje - Št. Jernej (I. nagr.); 3) Mestna občina, Ljubljana (II. nagr.); 4) Stojan Joško Dravlje (II. nagr.); 5) Tanko Erna (I. nagr.); 6) Pirc Alojz, Ravne-Krško (II. nagr.); 7) Sadjarska podružnica Rašica (II. nagr.); 8) Sadjarska podružnica Šiška (II. nagr.); 9) Červan Peter, Vič-Rožna dolina (II. nagrada); 10) Mihevc Anton, Vič (I. nagr.); 11) Sadjarska podružnica Brusnice (II. nagr.); 12) Sreski kmetijski odbor, Črnomelj (II. nagr.); 13) Špringer Jakob, Petrova vas - Črnomelj (II. nagr.); 14) Ban. kmetijska šola, Rakičan (I. nagr.); 15) Inž. Rataj, Sv. Peter pri Novem mestu (II. nagrada); 16) Zavadlav Josip, Podsused (I. nagr.); 17) Kmetijska šola, Grm (I. nagr.).

Suho sadje:

1) Sadjarska podružnica Brusnice (II. nagr.); 2) Jelen Anton, Št. Ilj pri Velenju (II. nagr.); 3) Vinarska in sadjarska šola, Maribor (I. nagr.).

Sadni soki:

1) Gusel Adalbert, Maribor (Reneta — I. nagr.); 2) Vinarska in sadjarska šola v Mariboru (I. nagr.).

•

Nagradno tekmovanje jugoslovenskih harmonikarjev na ljubljanskem velesejmu bo letos v nedeljo 10. septembra. Tekmovalo se bo v šestih skupinah: diatonična harmonika; kromatična harmonika; mladinsko tekmovanje za tekmovalce do 10. leta na diatonični ali kromatični harmoniki; profesionalI; proizvajalci in trgovci harmonik; ansambli. Tekmovanje bo za prehodni pokal na diatonični in kromatični harmoniki in za naslov jugoslovanskega prvaka za leto 1939/40.

GLAVNA KOLEKTURA DRŽAVNE RAZREDNE LOTERIJE

A. REIN IN DRUG
Zagreb,
GAJEVA 7. ILICA 16.

obvešča neobvezno:

Pri današnjem žrebanju V. razreda 38. kola državne razredne loterije so bili izžrebani sledeči dobitki:

DIN 80.000.— št. 29501 43053 78310
DIN 60.000.— št. 29259 57332
DIN 50.000.— št. 49535 72166
DIN 20.000.— št. 61760 81434
DIN 16.000.— št. 52904
DIN 12.000.— št. 81053

PO DIN 10.000.—
8214 8560 13032 15220 16525 25576 40308 55941 56249 58657 99676

PO DIN 8.000.—
18053 29179 31260 43576 78389 93017 93375 96966 98076

PO DIN 6.000.—
7152 20189 25201 27212 29644 30123 35920 57160 58179 67396 71837 77021 81293 82161 92648 95370 98847

PO DIN 5.000.—
4396 4940 17716 20573 25130 26540 52672 55100 59992 64387 71381 71537 78791 81234 81346 91357 95641

PO DIN 4.000.—
5082 6305 10434 11267 12734 14768 17789 20959 22475 29887 32627 35538 36799 37099 42531 52561 53662 61566 65636 67000 69030 70141 70559 76026 88379 91943 94700 98492

Poleg tega je bilo izžrebanih 1300 številk po Din 1.000.—.

Prihodnje žrebanje bo 7. septembra 1939.

Popolno uradno listo dobitkov, izdano in kontrolirano od same državne razredne loterije, torej brez vsakih pogreškov, pošljemo vsakomur na zahtevo.

Za pravilnost številk, zaradi telefonskega prenosa tvrdka A. Rein in drug ne nosi odgovornosti.

Naši kraji in ljudje

Spoznajmo dobre in užitne gobe!

O njih nam govori sam organizator razstave

Čeprav nerad govorim o sebi, sem se kot disciplíniran novinar odzval želji uredništva, da napišem nekaj besed o razstavi gob na velesejmu.

Uprava ljubljanskega velesejma me je povabila, naj organiziram razstavo gob. Težavna je bila ta zadeva, saj slične razstave gob na na vsem našem jugu sploh še nikoli nisem videl. Tudi mi ni mogel nihče pomagati pri pripravah in pri delu samem. Nekako boječe sem šel na delo. Nasprotovale so mi povrhu vremenske neprilike, ker v trajni suši ni bilo pričakovati kaj prida gob v naravi. Ker pa je uprava velesejma naročila res umetniško izdelane modele, ki so popolnoma slični naravnim eksemplarom, sem šel na delo. Pa tudi v naravi sem iztaknil do 15 vrst gob, ki so par dni razstavljene pred modeli (v vročem in suhem vremenu se drže sveže gobe najdalje 2 dni). Po deževju, bo za prihodnje dni najbrže bolje, ker v hladnem in deževnem vremenu se drže sveže gobe 5—6 dni.

Tolažilno zadoščenje je za organizatorja splošno zanimanje obiskovalcev za to panogo razstave. Dasi razburljivi časi **močno vplivajo na obisk velesejma, vendar razstava gob ni nikoli brez obiska. Za gobe se zanimajo prav vsi sloji obiskovalcev od najvišjega uradništva do preprostega delavca.** Zanimivo je poslušati ocene in kritike. Ljudem ne gre v glavo, da je več užitnih kakor neužitnih in strupenih gob. Ker se ljudje (tudi inteligenca) še vedno oklepajo popolnoma zastarelega in napačnega nauka, da so strupene vse gobe, ki prerezane ali pretrgane spremenijo barvo (potemnijo, pordečijo, porumenijo), kakor tudi vse gobe, ki izcejajo sok (mleko), se slišijo opazke: »Te gobe bi že ne jedel, saj počrni.« Pouk! Saj tudi krvava klobasa počrni, ako je spečena, a jo kljub temu radi jemo.

Gledalci smejo zaupati organizatorju, da so vse gobe dobre, ki imajo napis »užitna«. Pri vsaki razstavljeni gobi je tudi zapisano, kdaj je užitna (le mlada, le dokler je znotraj bela, le brez vrhnje kožice, le prekuhana, le brez vršičkov in podobno). Na površni pogled slične, a po vrednosti različne vrste gob so razstavljene skupaj, da si obiskovalci ogledajo razlike. Velik napis obiskovalce poziva, naj si dobro ogledajo gobe od vseh strani: po vrhu klobuka, pod klobukom in po kocenu. Pri treh strupenih gobanih, ki so pod klobukom, po kocenu in deloma tudi po vrhu klobuka rdeči, je četrta (noroglavka, lat. boletus luridus) užitna, toda organizator je namenoma dal zapisati »sumljiva«, da se ne zgodi pomota.

Ako si vsak obiskovalec dobro zapomni le tretjino razstavljenih užitnih gob, je že ogromno pridobil. Seveda je dobro, da se opetovano povrne k ogledovanju. Potrebno pa je tudi, da si vsakdo, ki se resno zanima za spoznavnje gob, nabavi istotam knjigo **»Naše gobe«**, ki ima 78 barvnih slik in velja **samo 20 din** (prvotno je veljala 100 din, do otvoritve velesejma pa 50 din). Na podlagi slik in opisov si bo oživel spomin na vse gobe, ki jih je videl na razstavi.

Nadalje se obiskovalci opozarjajo, da dobe (ako so resni interesenti) pri sosednji razstavi tvrdke **Sever & Komp. brezplačno** knjižico **Praktični gobar**, kjer se pouče, kako je treba gobe pravilno rezati in sušiti, kako se vlagajo gobe v kis ali v slanico, kako se dela gobji prašek in ekstrakt, gobe v gospodarstvu in več receptov za gobja jedila. Sploh je razstava tvrdke Sever & Komp. zelo zanimiva in poučna.

Na praznik 8. t. m. bom ob 17. govoril v radiu o zgodovin gob in gobarstvu.

Ante Beg.

Smrtna nesreča pri podiranju drevja

Debela veja je ubila Julko Jelenčevo

Dražgoše, 5. septembra

Vso sosesko je presenetila huda nesreča, ki se je primerila včeraj dopoldne užitkarici Julijani Jelenčevi iz Dražgoš. S svojim bratom Tomažem je šla Jelenčeva v gozd. Pomagala mu je pri podiranju drevja. Do nesreče je prišlo v grapi, znani domačinom pod imenom Slap. Brat Tomaž je posekal veliko bukev, ki se je padanju zagozdila v veje sosednjih dreves. Da jo spravita na tla, sta pričela brat in sestra vleči za veje. Medtem, ko sta potezala, se je drevo iznenada zrušilo na tla.

Tomaž je imel še toliko časa, da je odskočil v hribovitem svetu. Ne pa njegova sestra. Nenadejano se je odlomila velika veja, ki je padla Jelenčevi naravnost na vrat. Reva je od bolečine zakričala, a tedaj jo je že stisnilo ob tla in ji zlomilo vrat. Jelenčeva je obležala na mestu mrtva. Brat je bil v prvem hipu preveč iz sebe, da bi se bil zavedal hude resnice. Čez čas šele, ko ni dajala sestra nikakih znakov življenja, se je zavedel krute resnice. O nesreči je šel obvestit ljudi, nakar so prenesli pokojnico na dom, kjer so jo položili na mrtvaški oder.

Štirikrat v eni noči pregnan vlomilec

Za osumljenim delavcem je izdana tiralica

Zagorje, 6. septembra

Zagorsko dolino je v noči od sobote na nedeljo obiskal vsiljiv vlomilec, ki je budil z vlomljanjem oken in vrat mirno prebivalstvo. Okrog polnoči je prišel do Sršenove trgovine na Lokah ter pričel odpirati zunanja vrata. Ker ima trgovec zaradi takih obiskov posebno signalno napravo, se je naenkrat začul iz prvega nadstropja strog glas, ki je že pognal nepovabljenega nočnega obiskovalca preko rudniškega tira Loškega rova. Ta praktična naprava je trgovcu že v drugič omogočila, da je pregnal vlomilce.

Že po eni uri so na Lokah okrog Ašiča in Robavsa lajali psi, da so mnoge prebudili iz spanja. Ko pa je lajež prenehal, je čez kake pol ure začul mesarski mojster Vinko Robavs, da nekdo nalahko vlamlja v mesnico. Hitro je vstal in stopil k oknu. Že ga je opazil vlomilec in zbežal preko ceste proti Kisovcu. Robavs je v svetli noči mogel le opaziti, da je bil begunc majhne postave in v svetli obleki. Vlomilcu pa je vsekako moral kraj biti dobro poznan, da se je po stranski cesti vračal proti Zagorju. Nekako ob 3. zjutraj je bil na dvorišču pri Weinbergerju, kjer se je po tihem približeval vratom. Najbrže je hotel prej vse dobro ogledati zaradi varnosti in gotovega uspeha, zato je z vžigalnikom ogledoval, kje naj prične svoj posel. Toda prav ta čas se je zbudila poslovodkinja gostilne gospa Saksova. Opazila je vlomilca, ko je z vžigalnikom svetil naokrog. Ko je zakričala, kaj išče, je jadrno skočil preko ograje na cesto. Ker od vsega nočnega pohoda ni imel uspeha, je poskusil srečo ob 3.30 še pri lekarnarju dr. Scheichenbauru, ki biva le nekaj korakov od Weinbergerjeve hiše ob glavni cesti. Tu pa ni vlomil pri vratih, ampak je utrl dve šipi in pričel odpirati okna. Že je menda bil zadovoljen, da bo končno le prišel do svojega načrta, pa se oglasi g. doktor z okna spalnice, s takim glasom, da se je vlomilec kar sesedel, nato pa zbežal proti Trbovljam.

Kakor Robavs in Saksova, je tudi lekarnar opazil, da je imel vlomilec na sebi svetlo obleko, kar je orožnikom, ki so takoj bili od vseh obveščeni, močno olajšalo delo. Ugotovili so, da je vlomilec že večkrat kaznovani Janko J. iz Trbovelj, ki je izvršil že več enakih vlomov tudi v Hrastniku. Ker so našli pri Weinbergerju tudi dolgo dleto, katero je bil vlomilec pustil, so ugotovili, da je bilo dleto ukradeno iz Dukičeve barake na Lokah. Janko je bil tamkaj zaposljen dva meseca, nato je pustil delo, in zadnje dni živel od tatvine. Za njim je izdana tiralica.

Kaj vse ima Hace na vesti?

Po raznih zločinih se je izgubil neznano kam

Ljubljana, 6. septembra

Pred pičlim mesecem je ponedeljsko »Jutro« poročalo o strahotni najdbi, ki se je primerila domačinom v Spodnjih Gameljnah pod Šmarno goro. Na nekem kozolcu so našli v seno zakopano truplo neznanca, že precej razpadlo. Sodna komisija, ki je prihitela v Gomeljne, je ugotovila, da ima neznanec dve hudi rani na temenu glave, prizadejani od krogel samokresa velikega kalibra. Po vsej priliki je truplo ležalo kakšen meter na debelo zasuto s suho deteljo, kakšen mesec dni. Truplo je bilo oblečeno le v spodnje hlače, srajco in gumijast pas, v neposredni bližini pa se je nahajal klobuk, v katerega je bila stlačena svilena srajca. Med drugim je pokazala obdukcija, da je bil neznanec okrog 35 let star, 170 cm visok in je imel kostanjeve lase. Z vso vnemo so v senu iskali revolver, a ga niso našli — dovolj prepričevalno znamenje, da je bil pokojni umorjen. Orožniki in policija so skrbno poizvedovali na vse strani, a niso mogli na sled. Edino upanje, na katero je lahko preiskava gradila, je bilo dejstvo, da je bila v klobuku označena tvrdka: Bregar, Sv. Lovrenc.

V Bregarjevo trgovino pri St. Lovrencu na Dolenjskem so malo poprej neznani storilci vlomili in odnesli za celo majhno zalogo blaga. Pred nekaj tedni je policija v Šiški aretirala znanega vlomilca Štefana Verleta, in ko so si moža malo pobliže ogledali, so dognali, da nosi na sebi perilo iste tvrdke, kakor so ga bili našli na mrtvem neznancu v Spodnjih Gameljnah: torej je moral biti Verle v kakršnikoli zvezi z gameljskim umorjencem. Vsa znamenja kažejo, da je bil mož član Verletove skupine ali je bil vsaj v kakršnikoli zvezi z njo, pa se je pajdašem zameril in zamero plačal z glavo. Ljubljanska policija je z vnemo sledila nitkam, ki so se motale iz gameljske zagonetke in aretacije Štefana Verleta, in sum se je polagoma zgostil okrog Antona Haceta, ki je poprej stalno delal v Verletovi družbi a je po njega aretaciji pobegnil in je zadnji čas na delu po Gorenjskem. Ni izključeno, da bo, kakor hitro bo orožnikom in policiji uspelo aretirati Antona Haceta, pojasnjen tudi dvojni umor v škofjeloških hribih, katerega žrtvi sta pred mesecem dni postala zakonca Janez in Marjana Hribernik. Tudi po škofjeloški okolici je mnogo delal Hace.

Če bo preiskavi uspelo da v tej smeri pojasni troje tako zagonetnih umorov bomo imeli pred sabo nadvse zanimiv primer, kako se majhen, priložnosten tat polagoma razvija v zločinca najtežjega kalibra. Pred nekaj tedni je Antonu Hacetu uspelo, da se umakne roki pravice, ko sta ga skušala dva stražnika obenem z Verletom aretirati v neki šišenski gostilni. Verleta sta ujela samo zato, ker je bil tako pijan, da ni mogel misliti na beg. Malo prej sta Hace in Verle vlomila v stanovanje nekega učitelja v Rožni dolini in mu odnesla cel kup obleke, zraven pa odpeljala še dve kolesi. Še isto noč — komaj nekaj ur po izvršenem vlomu — ju je stražnik zasačil v neki hiši na Vodnikovi cesti a ker je bil sam, sta mu srečno ušla in stražnik je lahko aretiral samo krošnjarja, pri katerem sta svoj plen skušala spravljati v denar. Takrat se je ponovno izkazalo, kako nujno je, da se v Šiški izpopolni varnostna služba.

Nedavno se je neka družba z avtomobilom vračala iz Kranja proti Ljubljani. Mimogrede se je v Prašah ustavila na dvorišču neke hiše. Prav tedaj sta od zidu odskočili dve senci in zbežali čez polje v gozd. Ljudje iz družbe, med katerimi sta bila tudi dva detektiva, so takoj ugotovili, da so čisto slučajno pregnali dva vlomilca. Detektiva sta takoj preiskala okolico in sta kmalu našla dve kolesi, ki sta ju tatova pustila za sabo. Bili sta kolesi, ukradeni takrat učitelju v Rožni dolini, ko sta bila na nočnem obisku Hace in Verle. Tako ni bilo nobenega dvoma, da je v Prašah svojo srečo poizkušal Hace s svojim neznanim pajdašem. Po tistem sta se razbojnika zatekla v škofjeloške hribe, kjer je bil nedavno oropan 81 letni posestnik Jakob Božnar, ki se je vračal iz Škofje Loke proti Sv. Ožboltu. Božnarja sta napadla na cesti ter mu odvzela staro srebrno uro in verižico, ko nista drugega našla pri njem.

Pred kratkim so medvoški orožniki aretirali tudi Hacetovo pajdašinjo Rozmanovo, ločeno ženo mesarskega pomočnika iz Ljubljane, ko je pravkar nesla nekaj nakradene robe iz okolice Kranja proti Ljubljani. Po aretaciji je Rozmanova povedala, da ima s Hacetom in njegovim tovarišem sestanek na Ježici. Orožniki so ju poskušali zajeti tam, a lopova sta očitno zaslutila nevarnost in ju ni bilo na dogovorjeni kraj.

Variete na velesejmu

Kar v uvodu vam brez ovinkov povemo: takega varieteja Ljubljana še ni imela, takšnih umetnikov, ekscentrikov, akrobatov, žonglerjev, duhovitih paroderjev in ekvibrilistov še nismo videli. Res čudno je, da Ljubljančani, ki imajo za dober program izredno občutljiv nos, ne kažejo pravega razumevanja za sedanji spored. Umljivo je, da je splošna vojna psihoza ljudi spravila iz ravnotežja, a prav v teh tegobnih in tragičnih časih nam je vesela ura zabave in razvedrila več ko potrebna.

Spored velesejmskega varieteja je izredno pester in bogat. Za uvod zapleše ljubka mulatka Lili, ki zna izvrstno stepati, ne dosti manj kakor kaka slavna filmska diva. Prisrčen smeh vam bo izvabil originalni zamorec Sambo, ki parodira razne havajske in zamorske plese. Občudovanje vzbuja s svojo parterno akrobatiko dvojica Lamberts Woonder. Woonder je po angleško čudež in kar ta dva izvajata, je res včasi več ko čudež. Je to res prvorazredna točka, vredna tudi najbolj elitnega varieteja. Boris Borutta in Ilo Fay sta mojstra moderne parodije — tako se glasi reklama. Pa to res ni pretirano, saj je Borutta neprekosljiv kozer, konferansje in imitator, ki zna duhovito zabavati občinstvo, saj brblja, čveka in poje najmanj v šestih jezikih. On in njegova partnerica izvajata tudi razne parodije tanga. Tango excentrique, tango idiotique — tako jih je krstil Borutta in skoraj ste mnenja, da ni streljal mimo. Poglavje zase je tudi muzikalni klovn Quack, pravi in originalni praški Pepik, ki virtuozno obvlada celo vrsto najtežjih instrumentov in hkrati s svojim neprisiljenim humorjem izvrstno zabava občinstvo. Čudovite žonglerske spretnosti nam kaže mala Japonka Rassy, a višek sporeda je Leo, neprekosljivo zdresirani morski tjulenj. Človek strmi in ne veruje svojim očem. Ta čudovita morska žival je tako razumna, da reagira na vsako kretnjo in nehote imaš vtis, da ji manjka samo še dar govora. Žonglira, balansira po stopnicah in po jekleni vrvi z žogo, lovi žogo, ki jo mečejo iz publike, na svoj gobec in balancira z njo. A višek vsega je, da po vsaki točki leže na stran in sama sebi s plavutmi krepko ploska. Ta točka je nedvomno mojstrovina zase in je že zaradi nje posebe vredno ogledati si ves spored.

Opozarjamo, da sta po dve predstavi: ob 16. in ob 20.30 zvečer.

Diplomatski slovar

Ob izbruhu vojne je vselej predmet polemike in razprav vprašanje o njenem krivcu. Znano je, kako dolgo se je vlekla polemika o vojni krivdi v zvezi z vojno 1914—1918. Tudi ob izbruhu sedanje vojne je to vprašanje že izzvalo polemiko, o kateri smo v »Jutru« obširno poročali. Zato se hočemo danes pogovoriti o vprašanju, ki je bilo tudi po svetovni vojni predmet neprestanih razprav:

Kdo je napadalec?

Pakt DN, katerega besedilo in duh sta naperjena proti morebitnemu napadalcu, ne vsebuje nobene označbe, po kateri bi lahko z gotovostjo ugotovili, kdo je v določenem konfliktu napadalec. Samo v enem primeru je napadalec jasno in točno določen: ko država, ki je članica DN, noče podvreči kakega spora ureditvi po katerem izmed predvidenih postopkov za mirno ureditev konfliktov (čl. 12, 13 in 15 pakta DN); tedaj se »ipso facto« ali po samem obnašanju te države smatra, da je izvršila vojno dejanje proti vsem ostalim članicam DN (čl. 16 pakta DN).

Iz zgodovine nam je znano, da je vprašanje določitve napadalca eno izmed najtežjih mednarodnih vprašanj, saj skušajo vsi napadalci brez izjeme vedno vzbuditi vsaj **videz**, da je pravica na njihovi strani. Po vojni je bilo to vprašanje predmet temeljitih proučevanj leta 1933 na zasedanju posebne komisije na konferenci za omejitev oboroževanja, na kateri so zlasti ruski zastopniki igrali pomembno vlogo. Sklepi te komisije so bili prenešeni **v tri konvencije**, podpisane 3., 4. in 5. julija 1933 v Londonu med nekaterimi državami vzhodne Evrope in Rusijo, ki je tedaj podpisala tri take dogovore o napadalcu.

Po besedilu teh dogovorov se smatra za napadalko sleherna država, ki je kriva enega izmed naslednjih pet dejanj (zadostuje torej eno samo izmed navedenih dejanj): 1. objava vojne drugi državi; 2. zasedba (invazija) ozemlja druge države, tudi brez formalne napovedi vojne; 3. napad s suhozemnimi, pomorskimi ali letalskimi silami na ozemlje, brodovje ali letalske sile druge države, tudi brez formalne vojne napovedi; 4. pomorska blokada obal ali luk druge države; 5. podpora oboroženim četnikom, ki so se zbrali na ozemlju ene države in naskočili ozemlje druge države, ali odklonitev — navzlic zahtevi napadene države — da bi na svojem ozemlju podvzela vse ukrepe, ki naj navedenim četniškim formacijam odbijejo sleherno pomoč ali zaščito.

Scrutator

Gospodarstvo

Izjemni gospodarski ukrepi v inozemstvu

= **Londonska borza se bo selila.** Po londonskih vesteh obstoja verjetnost, da se bo londonska borza v zvezi z izpraznitvijo Londona preselila, in sicer v 30 km oddaljeno predmestje Dagenham, kjer so veliki filmski ateljeji. V enem delu teh prostorov nameravajo namestiti borzo. V zadnjih dneh so tudi velike angleške banke prenesle svoje centrale iz Londona v okolico. Na razpolago so dobile na deželi razna šolska poslopja. Tako so tudi velike londonske banke prenesle svoje centrale v šole v Sandroydu. Po večini so londonske banke tudi svoje vrednostne papirje prenesle v tresorje svojih provinčnih podružnic.

= **Veliki vojni izdatki v Franciji in Angliji.** Francoska zbornica je odobrila izredne vojne kredite, in sicer 24 milijard za narodno obrambo, 17.5 milijarde frankov k rednemu proračunu in 27.5 milijarde frankov za obrambne investicije. Angleški zakladni urad zaznamuje v izkazu za pretekli teden, da so se v tem tednu izdatki povečali na 16 milijonov funtov nasproti 11 milijonom v istem tednu lanskega leta. Leteči dolg se je dvignil za 11 milijonov funtov in je dosegel višino 1138 milijonov funtov. Povečanje letečega dolga je v zvezi z izdajo zakladnih bonov. Izkaz Angleške banke od 30. avgusta zaznamuje povečanje obtoka bankovcev od 508 na 529.5 milijona funtov.

= **Valutni ukrepi v Franciji.** Francoska vlada je odredila, da se vzame iz prometa srebrni denar po 10 in 20 frankov in denar iz niklja po 5 frankov. Na podlagi posebnega dogovora z državo bo Francoska banka izdala bankovce po 5, 10 in 20 frankov.

= **Nove izvozne prepovedi v Italiji.** Italijanska vlada je v torek poostrila režim izvoznih prepovedi, ki ga je razširila na nove izvozne predmete. Prepoved izvoza se nanaša na razne kmetijske pridelke, na olje, mast, bombaž, razne tkanine, odpadke od svile in umetnih vlaken, na kovine (zlasti železo in jeklo, bakrene zlitine, aluminij in svinec), nadalje na žveplo, surove kože, celulozo itd. Izvoz teh predmetov bo le od primera do primera izjemno dovolilo ministrstvo za devizno gospodarstvo ali pa bodo izdajala izjemna dovoljenja carinska oblastva.

= **Izvozne prepovedi v Bolgariji.** Iz Sofije poročajo, da je vlada izdala prepoved izvoza za 60 vrst blaga, predvsem surovin za domačo industrijo in važnih živil. Prepoved se med drugim nanaša na premog, riž, konzerve sočivja, mast, meso, sladkor itd.

Da bo prijetno in lahko

ZA SIGURNO IN DOBRO HOJO, SAMO

PALMA

PODPETNIKI

Denarni zavodi ostanejo še danes zaprti

Beograd, 6. septembra. AA. Ministrski svet je na predlog ministra za trgovino in industrijo ter ministra za finance predpisal uredbo o podaljšanju veljavnosti uredbe o praznikih za denarne zavode in borze z dne 2. septembra 1939, ki se glasi:

Čl. 1. Veljavnost uredbe o praznikih za denarne zavode in borze z dne 2. septembra 1939 leta se podaljša tudi na 7. september 1939.

Čl. 2. Ta uredba stopi takoj v veljavo.

*

Iz besedila gornje uredbe, ki podaljšuje izredne praznike za banke in borze le za en dan, se da sklepati, da bodo v soboto že izšli končni ukrepi za zopetno vzpostavitev normalnega poslovanja bank in borz. V torek je bila v Beogradu konferenca predstavnikov denarnih zavodov iz vse naše države. Tej konferenci so prisostvovali tudi predstavniki Narodne banke ter državnih in samoupravnih denarnih zavodov. Razpravljali so predvsem o ponovni vzpostavitvi poslovanja na našem denarnem in kreditnem trgu. Predlagani ukrepi gredo za tem, da se denarni zavodi obvarujejo pred naglim dviganjem hranilnih vlog. Ti ukrepi naj obenem preprečijo, da bi vlagatelji iz same nervoznosti in brez stvarne potrebe dvigali svoje vloge. Pričakovati je, da bo Narodna banka dala denarnim zavodom na razpolago znatna sredstva, tako da bodo denarni zavodi, ki so že prej držali v svojih blagajnah izredne zneske likvidnih sredstev, lahko vzdržali tudi večji naval. Izkušnje v drugih državah so pokazale, da nastopi kmalu pomirjenje, čim vlagatelji vidijo, da lahko svoje vloge v primeru resnične potrebe dvignejo.

Promet z inozemstvom

Iz Splita poročajo, da se bo v prihodnjih dneh znova vzpostavil paroplovni promet z inozemstvom, in sicer glede na proglasitev nevtralnosti Italije in balkanskih držav. Zaenkrat se obnavlja pomorski promet med državami vzhodnega dela Sredozemskega morja. Tako se je zopet pričel redni paroplovni promet na progi med Italijo, Turčijo in Aleksandrijo, ki ga vršijo italijanske ladje. **V torek je bil ponovno vzpostavljen promet med italijanskimi in jugoslovenskimi lukami** in so v Split znova prispele italijanske ladje, ki vzdržujejo ta promet. V pomorskih krogih računajo s tem, da se bo tudi v bodoče mednarodni pomorski promet na Jadranu vršil nemoteno in normalno.

Znatno povečanje zavarovalnih premij za pomorske prevoze

Iz Amsterdama poročajo, da so angleške zavarovalnice ponovno znatno povišale zavarovalne premije za pomorski prevoz. Tako je ponovno povišana premija pri vožnjah v Sredozemskem morju od 35 na 60 šilingov, pri vožnjah do Črnega morja pa od 40 na 80 šilingov. Transportov v Baltsko morje zavarovalnice ne zavarujejo več po enotni tarifi, temveč je vsaki prepuščeno, da po svoji uvidevnosti določi premijo. Zavarovanje prevozov na nemških ladjah in za prevoz v nemške luke ni več mogoče. Za prevoz v Ameriko je zavarovalna premija povišana pri vožnjah v smeri proti Ameriki od 10 na 20 šilingov, pri vožnjah v smeri proti Evropi od 10 na 30 šilingov. Tudi premije za prevoze v prometu z Južno Ameriko so povečane za 100%. Nizozemske zavarovalnice še vedno zavarujejo nemške prevoze proti vojnemu riziku, vendar zahtevajo 20 kratno premijo, kar pa praktično onemogoča prevoz.

Prometne omejitve v Češko-Moravski

V Češko-moravskem protektoratu so uvedene zaradi sedanje situacije znatne omejitve železniškega blagovnega prometa. Blago, ki prispe, se mora takoj iztovoriti, sicer se vagoni uradno izpraznijo in blago proda na licitaciji. Zavod za pospeševanje zunanje trgovine v Beogradu opozarja izvoznike, da upoštevajo te uvozne težkoče. Če se odločijo za izvoz v Češko-Moravsko, morajo skrbeti tudi za to, da se blago takoj prevzame in morajo računati s tem, da blago ne bo prispelo pravočasno do namembne postaje.

Pošiljanje blagovnih paketov iz Nemčije v inozemstvo

Iz Berlina poročajo, da je odslej dovoljeno pošiljati izvozne pakete samo še v naslednje države: v Albanijo, Belgijo, Bolgarijo, Dansko, Estonsko, Finsko, Grčijo, Irak (preko Rusije), Italijo, **Jugoslavijo**, Letonsko, Litvo, Luksemburg, Nizozemsko, Norveško, Švico, Švedsko, Turčijo, Madžarsko in Rusijo.

Gospodarske vesti

= **Izvoz živine v Italijo funkcionira normalno.** S Sušaka poročajo, da gre izvoz živine v Italijo na podlagi novega sporazuma navzlic težkočam v mednarodnem prometu nemoteno dalje. V ponedeljek je bilo preko Reke izvoženih v Italijo 7 vagonov živine.

= **Hmeljski trg v Nemčiji.** Glavna zveza nemškega pivovarniškega gospodarstva je predpisala okvirne cene za odkup letošnjega hmelja. Hmelj iz okolišev Tettnang, Splat, Halletau, Jura in iz nemškega dela žateškega okoliša se sme prodajati po 160 do 240 mark za 50 kg, hmelj iz ostalih okolišev pa po 136 do 240 mark. Iz Žatca poročajo, da so ob koncu avgusta obrali eno tretjino nasadov. Po količini je pridelek prav obilen. Kupčije se vršijo po najvišjih predpisanih cenah. — Iz Lounya, kjer je sedež češkega dela žateškega okoliša, poročajo, da se letošnji hmelj prodaja po 1500 do 1800 K za 50 kg (45 do 54 din za kg).

= *Licitacije.* Dne 12. septembra se bo sklepala pri štabu za utrjevanje v Ljubljani pismena pogodba za dobavo pribora in rezervnih delov za motorne vozove, konzol, raznih vijakov, žičnikov i. dr.; 14. in 15. sept. za dobavo raznih olj za avtomobile in pocinkane železne žice, 18. sept. za dobavo držal za lopate in krampe, 19. sept. za dobavo ročnih lesenih vozičkov, 20. sept. za dobavo držal za lopate, 1. oktobra pa za dobavo naprave za filtriranje.

= *Licitacije.* Vršile se bodo naslednje ustmene licitacije za dobavo mesa za potrebe vojaštva za čas od 1. oktobra 1939 do 31. marca 1940: 7. septembra v Celju, Škofji Loki in Cerknici, 9. sept. v Murski Soboti, Ljubljani in Slov Bistrici, 12. sept. v Dolnji Lendavi, Mariboru, Ribnici in Boh. Beli, 14. sept. v Ptuju, Novem mestu, Vel. Blokah, Mojstrani in Železnikih. Dne 11. septembra bo v pisarni inženjerije štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani pismena pogodba za dobavo lesenih okvirjev za okna in drugih del za popravilo vojnega objekta v Slov. Bistrici, 21. sept. pa za barvanje fasade, oken in vrat voj. objekta vojašnice »Kralja Petra I« v Ljubljani.

Borze

6. septembra

Na curiški borzi je včeraj le malo popustila deviza London, in sicer od 18.12 na 18.10. V primeri s stanjem v četrtek 24. avgusta, ko je zadnjikrat interveniral angleški valutni intervencijski fond in je deviza London v Curihu notirala 20.76, znaša v celoti oslabitev angleškega funta 12.8%. Deviza Pariz pa je včeraj v Curihu nadalje popuščala od 10.25 na 10 in znaša sedaj celotna oslabitev francoskega franka v primeri s stanjem dne 24. avgusta 14.8%.

DEVIZE

Curih. Pariz 10, London 18.10, New York 445, Bruselj 76.25.

Domače vesti

* **Odlikovanja.** Na predlog finančnega ministra so odlikovani: z redom Jugoslovenske krone IV. stopnje Ivan Dic, višji finančni svetnik dravske finančne direkcije v pokoju; z redom sv. Save 5. stopnje dr. Miha Gaberšek, svetnik finančnega ministrstva; z redom sv. Save 5. stopnje pa Valter Samide, računski inspektor finančnega ministrstva; z redom sv. Save 3. stopnje je odlikovan inž. Gvido Gulič, načelnik elektrostrojnega oddelka pri banski upravi v Ljubljani; z Jugoslovansko krono 4. stopnje inž. Ubald Nasimbeni, pooblaščeni inženjer v Mariboru, in dr. Josip Tomšič, sreski načelnik v Krškem; z redom Jugoslovenske krone 5. stopnje pa med drugimi Ferdo Hartner, župan v Murski Soboti.

Ljubavnik: Veš li Zdenka, kaj more dva človeka osrečiti?

Deklica: Vem, NOVI

Ki-Ki

z okusom marelice

Proizvodi UNION, Zagreb

* **Smrt generala Klobučarja.** V Varaždinu je umrl po kratki bolezni v starosti 58 let upokojeni brigadni general Viljem Klobučar. Izhajal je iz stare hrvatske rodovine. V vojni je bil generalštabni častnik. V Jugoslaviji je potem bil poveljnik letalstva v Zemunu in načelnik štaba IV. armijske oblasti. Vojni ataše je bil v Bukarešti, Varšavi in Ankari ter je bil znan z vrsto vodilnih osebnosti po svetu. Upokojen je bil iz zdravstvenih razlogov na lastno prošnjo. Kot pravi gentleman je imel mnogo prijateljev. Zapustil je vdovo go. Melo. Pokopali so ga včeraj dopoldne.

* **Mednarodni arheološki kongres** je bil letos v Berlinu od 21. do 26. avgusta in je na njem sodelovalo okrog 800 arheologov iz kakih 30 držav Evrope in Amerike. Pričakovali so 1200 gostov. Iz Jugoslavije je bilo na kongresu 8 arheologov, med njimi univ. prof. dr. Balduin Saria in kustos dr. Rajko Ložar iz Ljubljane. Zadnje dni kongresa je bilo delo zelo pospešeno. Na sporedu je bilo, da si arheologi ogledajo tudi izkopanine na Renu in Mozeli. Ali nenadno jim je bilo sporočeno, da izleta ne bo in da je kongres definitivno zaključen. Kongresisti so se nato brž odpravili vsak v svojo domovino. Prihodnji, sedmi mednarodni arheološki kongres je napovedan za leto 1942, v Rimu.

Trgovsko učilišče Robida

s pravico javnosti

Ljubljana, Trnovska ulica 15

vsposablja mlade ljudi po sodobnih metodah in individualnem pouku za samostojne trgovce in prvovrstne pisarniške moči. — **Zavod sprejme samo določeno število učencev.**

Vpisovanje vsak dan dopoldne in popoldne Trnovska ulica 15

* **Poroka.** Na Brezjah sta se preteklo nedeljo poročila g. Anton Pregelj, sreski kmetijski referent v Šmarju pri Jelšah, in gospodična Anica Mikičeva, hčerka g. Kamila Mikiča, prokurista zavarovalnice »Croatie« v pokoju. Mlademu paru želimo obilo sreče!

* **Zagrebški sodniki na razpoloženju.** Z ukazom kraljevskih namestnikov in na predlog ministra za pravosodje, je pri okrožnem sodišču v Zagrebu stavljenih na razpoloženje 52 sodnikov. Med njimi je tudi predsednik okrožnega sodišča Mato Malinar.

* **Rektorat visoke šole za trgovino in promet ter ekonomsko komercialne visoke šole v Zagrebu** opozarja bivše slušatelje, ki so položili diplomski izpit in jim pritiče pravica na akademski naslov inženjerja ekonomije, da bo profesorski svet te visoke šole v pričetku učnega leta 1939/40 zaključil in razglasil podrobnosti o zadevnih prošnjah, o uradnem potrdilu in pripadajočih stroških. Prošnje se morajo vložiti najkasneje do 3. januarja 1940. Zaenkrat se uradna potrdila še ne bodo izdajala, zato naj se diplomirani ekonomisti in komercialisti v tej zadevi ne obračajo na rektorat.

— **Pri korpulentnih ljudeh** se izkaže naravna **»Franz-Josefova«** grenka voda kot zanesljivo in prijetno delujoče sredstvo proti zaprtju, katera se uporablja brez posebne diete. **»Franz-Josefova«** grenka voda se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in trgovinah z mineralnimi vodami.

Ozn. reg. S. Br. 30474/35.

* **Igra narave.** V Mokronogu na Dolenjskem imajo izredno priiko, da opazujejo v mesecu septembru divji kostanj v lepem cvetju. Med tem, ko je na nekaterih vejah že odpadlo suho listje, je na drugi strani pognalo drevo mlado, sveže zelenje in mnogo cvetov, ki so deloma že razcveteni, deloma se še razcvitajo. Da jablane in drugo sadno drevje v pričetku jeseni ponovno cveto, se pač večkrat pripeti, a da bi divji kostanj v tako poznem času pognal mlado zelenje in tako obilno cvetje kakor na dvorišču tovarniške shrambe kož usnjarne g. Kalina, je pač posebna redkost.

* **Sejem na Veseli gori pri Št. Rupertu na Dolenjskem** je bil preteklo soboto precej živahen, ker pripeljali lepo število goveje živine in tudi konj. Sejmi na Veseli gori so že od nekdaj zelo dobro obiskani in so med najboljšimi na Dolenjskem. Ker so zaradi parkljevke in slinavke po večjih krajih, zlasti v novomeškem srezu še vedno prepovedani za živino, je ta sejem privabil obiskovalce tudi iz oddaljenejših krajev.

* **Izlet v Južno Srbijo** z minimalnimi stroški priredi Tujskoprometna zveza v Ljubljani v dneh od 16. do 25. septembra letos. Prijave v vseh biljetarnicah Putnika do 10. t. m. (—)

Pri zaprtju in motnjah v prebavi vzemite zjutraj na prazen želodec kozarec navadne Franc Jožefove grenčice.

* **V Zagrebu gradijo zavetišče pred napadi iz zraka.** V »Hrvatskem dnevniku« čitamo, da se pri zagrebškem mestnem poglavarstvu vršijo posvetovanja o naglih pripravah za civilno zaščito prebivalstva v primeru napada iz zraka. Ta problem modernih dni se je stalno zanemarjal. Denar se je v glavnem trošil za gradnjo šole za civilno zaščito in za njeno notranjo ureditev, na ostale potrebe se ni mnogo mislilo. Poslej pa bo treba v vsaki zagrebški hiši urediti po eno zavetišče. Z mestnim poglavarstvom sodelujejo zdravstveni in upravni strokovnjaki ter predstavniki javne uprave. Naredba o zidanju zavetišč bo izšla te dni.

* **Dve bolnišnici v stiski.** Ne samo v Ljubljani, tudi drugod imajo težave z bolnišnicami. Tako poročajo »Novosti« o šibeniški bolnišnici, da ji je zmanjkalo hrane, ker je prezadolžena in brez kredita. O varaždinski bolnišnici pa navaja isti list, da je prepolna in da bi bilo nujno treba zgraditi vsaj paviljon za bolne na pljučih. Banovinska bolnišnica v Šibeniku dolguje mesarjem 320.000 din, za moko 300.000 din, za riž, kavo in sladkor pa 150.000 din. Obveznosti bolnišnice znašajo skupno nad poldrugi milijon dinarjev. Za dobavo jajc in mleka dolguje bolnišnica samim malim ljudem nad 45.000 din. Uprava bolnišnice se dnevno trudi, da bi dobila one vsote, ki ji gredo po banovinskem proračunu, toda vsa dosedanja moledovanja so bila zaman. Mesto Šibenik in okoliške občine ji dolgujejo za zdravljenje siromakov več milijonov dinarjev. — Z varaždinsko bolnišnico je pa stvar ta, da ne dobiva nobene podpore ne od države, ne od banovine, ne od mesta in se vzdržuje zgolj z lastnim gospodarstvom in z bolniščinami. Ima 20 sob s 180 posteljami. Vse to je za prostrano okolico premalo in je zatorej treba varaždinsko bolnišnico povečati.

CIMEAN

ZOBNA KREMA

* **Strašna smrt dveh otrok pri kuhanju žganja.** Otroška radovednost je zahtevala smrt dveh otrok. Pri Milanu Jambrešiću v Krpincu blizu Varaždina so kuhali žganje. Okrog ognja sta se venomer sukala posestnikova sinčka petletni Ivo in triletni Matija. Gospodar ju je nagnal od peči, nakar se je odpravil k sosedu, a žena je bila ta čas v kuhinji. Fantka sta se vtihotapila nazaj h kotlu in začela nalagati na ogenj. Naenkrat se je mlajšemu Matiji vnela oblekca, fantiča sta mahoma bila živi bakli. Mati je prihitela na njuno vpitje, strgala je z obeh obleko in ju prinesla v sobo. Zgodilo se je to okrog devetih zvečer. Ponoči je izdihnil Matija, naslednji dan pa Ivo.

Dr. MIRA FINK

ZOPET REDNO ORDINIRA.

* **Že tri dni spi** sreski zdravnik dr. Radoje Lakić v Budvi. Zadnji čas je dr. Lakić močno trpel zaradi živcev. Da bi zaspal, je vzel sredstvo sedonal. Čeprav mu je bilo dovoljeno vzeti dve ali tri tablete, je dr. Lakić vzel eno samo, nato pa je zaspal in ga doslej še niso mogli prebuditi.

* **Na cesti je zgorel.** Kovaški mojster Ivan Blucki, star 32 let, se je peljal na kolesu iz Medincev na hrvat. Podravju v Vočin obiskat prijatelja. V Vočinu se je zadržal več dni in si je kupil motorno kolo. Po kratkem preizkušanju se je odpeljal proti domu. Komaj pa je prevozil nekaj kilometrov, je začutil, da ima srajco in hlače mokre. Ko je ustavil motor, je opazil, da je na vožnji izgubil zaklopnico od bencinskega rezervoarja. Ker je bila že tema, je neprevidni vozač prižgal žveplenko.. Tisti mah je nastala silna eksplozija in z motorjem vred je bil tudi Blucki takoj v plamenih. Ker je bil siromak sam na cesti, ni bilo od nikoder pomoči in je dobesedno zgorel. Zapustil je ženo s tremi otročički.

* **Z otrokom je skočila v Savo.** V spominu je še velika žaloigra živčno razrvane matere, ki je pretekli teden v Dravogradu skočila s sinkom v Dravo. Slična tragedija se je ponovila preteklo nedeljo zvečer v Zagrebu, vendar so mater in otroka rešili. Hišnica Ana Mišulinova je s 4 mesečno hčerkico v naročju skočila v Savo v bližini mestnega kopališča. Ljudje, ki so bili priče razburljivega dogodka, so poklicali upravitelja kopališča, Frana Gospodarića, ki je rešil že mnogo utopljencev in je tudi nesrečno mater otel iz valov. Izpovedala je, da se je odločila za smrt, ker jo je mož zapustil.

Iz Ljubljane

u— **Poročila sta se** včeraj v cerkvi Sv Petra v Ljubljani g. inž Jana Bleiweis-Trsteniški in gdč. Marja Dečmanova. Čestitamo!

u— **Učinkovita svetlobna reklama.** Za časa velesejma je prvič zažarela v svetlomodri barvi popolna neonska razsvetljava na palači zavarovalne družbe Jugoslavije na Aleksandrovi cesti. Priznati moramo da je ta reklama, ki je za Ljubljano nekaj čisto novega, zelo okusna. Čeprav je po svojih dimenzijah impozantna, vendar ni kričava pač pa je zelo dekorativna in učinkovita. Na strehi se blesti velenapis »Jugoslavija« z znakom družbe (orel s tremi orliči), na pročelju palače pa so razvrščene neonske cevi v harmonično celoto. Je to razsvetljava, ki nas spominja na neonske reklame v velemestih. Na najbolj vidni točki Aleksandrove ceste, nasproti opere in na naši glavni promenadi, smo s to poživljajočo reklamo res veliko pridobili, saj je to tudi s turističnega sta-

Vsi, ki so prisostvovali včerajšnji PREMIERI, so si edini, da je glasbeni film o JOHANNU STRAUSSU

VELIKI VALČEK

najstajnejši muzikalni in pevski film sezone!

Luise Rainer, Fernand Gravet in koloraturna pevka Poljakinja Milica Korjus.

Režiser Julien Duvivier.

Danes si nabavite takoj vstopnice za predstave ob 16., 19. in 21. uri

KINO UNION — Tel. 22-21

lišča važna naprava, ki bi jo lahko posnemala tudi druga podjetja, da tako tudi ponoči obraz našega mesta polepšajo in povzdignejo. Kakor smo izvedeli, bo celotna reklama žarela samo ob svečanih in drugih posebnih prilikah, sicer pa bodo žareli samo napisi.

Državno priznani

Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti

pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2

vpisuje

vsak delavnik med običajnimi uradnimi urami. — Tečaj je organiziran kot redna Enoletna trgovska šola in nudi učencem vse ugodnosti, kot jih imajo učenci trgovskih šol. Šolnina je dostopna vsakomur. Pojasnila in prospekti brezplačno na razpolago

u— **Sokol Zalog odpoveduje** zaradi nastalih razmer tombolo, ki bi se morala vršiti 8. t. m. Denar vrača uprava Sokola proti predložitvi tablic do 30. septembra v lokalu br. Cirila Požarja, Zalog 42.

u— **Spet prometna nesreča.** Včeraj so na kirurški oddelek pripeljali 27letnega kovaškega pomočnika Janeza Blatnika z Jernejeve ceste v Šiški. Na Bleiweisovi cesti ga je podrl neki avtomobilist, da si je zlomil roko in dobil pretres možganov.

u— **Mestno zdravniško dežurno službo** bo opravljala danes od 20. do petka do 8. ure zjutraj mestna zdravnica dr. Žitko Jožica, Pleteršnikova ulica št. 13/I, telefon št. 47-64.

Iz Celja

e— **Slavnostna sokolska akademija.** Sokolsko društvo Celje I je priredilo v torek na predvečer rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II., slavnostno akademijo v Mestnem gledališču. Akademija je bila dobro obiskana. Po pozdravu državni zastavi ob igranju državne himne je spregovoril br inž. Borut Marinček tehtne besede o kraljevem rojstnem dnevu. Sledile so ljubko izvedene proste vaje ženske dece. Nato je vojaška godba zaigrala Kubištov »Venček slovenskih pesmi«. Ženski naraščaj je izvajal prosto vajo »Na Adriju« premalo skladno. Strumno in učinkovito je izvedla moška deca vaje s puškami. Burnega odobravanja so bili deležni člani pri telovadbi na bradlji in drogu. Moški naraščaj je izvedel »Petorico« v splošnem zadovoljivo. Vojaška godba je zaigrala Brodihov »Srbinov dan i san«. Po efektnih preskokih moške dece preko mize so člani skladno in eksaktno izvajali prosto vajo »Hej, Slovani«. Akademijo je zaključila živa slika »Sokolstvo kralju Petru II.« Vojaška godba je zaigrala himno »Hej, Slovani!« in Pesem sokolskih legij. Akademija je dosegla lep uspeh, za katerega gre požrtvovalnim vaditeljem vse priznanje.

50% popust uživajo od 1. IX. do 30. VI. vsi obiskovalci v jodnem kopališču LIPIK 50%

e— **Rekordno število učencev na celjski gimnaziji.** Na drž. realni gimnaziji s klasičnimi vzporednicami v Celju se je doslej vpisalo 887 učencev in 427 učenk, skupaj 1314 učencev in učenk ali 60 več nego lani. Ker pa traja naknadno vpisovanje še dalje, utegne to število še narasti. Število učencev je nekoliko padlo samo v I. razredu, kjer se jih je vpisalo 27 manj nego v prejšnjem šolskem letu. V I. razred klasičnih vzporednic se je vpisalo 46, v II. razred, ki bo letos na novo otvorjen, pa 49 učencev in učenk. Zavod bo imel 32 oddelkov in sicer I. do III. razred po pet, IV. in V. razred po štiri, VI. do VIII. razred pa po tri oddelke. Zaradi občutnega pomanjkanja šolskih prostorov bo imelo 17 oddelkov dopoldanski, 15 oddelkov pa popoldanski pouk. Učiteljski zbor šteje v novem šolskem letu 55 učnih moči, med temi 13 nastavnic.

e— **Zdravniško dežurno službo za člane OUZD** bo imel na praznik 8. t. m. zdravnik dr. [illegible] na Cankarjevi cesti.

Iz Maribora

a— **Iz gledališke pisarne.** Razpisan je abonma ob 20letnem jubileju Narodnega gledališča v Mariboru s pestrim repertoarjem in ob lanskih ugodnih pogojih. Prijatelji gledališča so vabljeni, da se čim prej priglasijo pri gledališki blagajni.

a— **Obrtna nadaljevalna šola v Mariboru** poziva vse vpisane vajence in vajenke, naj se javijo v nedeljo dne 10. t. m. ob 10. uri zaradi nadaljnjih navodil v tistem šolskem poslopju, ki je zabeležno na dodelilnem listku, katerega lahko dvignejo še ta teden ob dopoldnevnih na mestnem poglavarstvu.

a— **Ukrepi proti navijanju cen.** V mariborski okolici so nekateri trgovci pričeli navijati cene raznim življenjskim potrebščinam. Zaradi tega so bili takoj ovadeni oblastvom.

a— **Smrtna kosa.** Preminila je v 62 letu posestnica gospa Rozalija Homerjeva. Rajnka je bila blaga, plemenita žena, katere spomin bomo ohranili v trajnem spominu. Njen pogreb bo danes, v četrtek, ob pol 16. uri. Žalujočim naše globoko sožalje!

a— **Brez sledu** sta izginila od doma 15 letni Marija Čretnikova iz Černelovca in 10letni Jakob Muhič iz Medvedove ulice 12 na Pobrežju. Policija skuša pojasniti usodo obeh mladih begunov.

e— **Umrla je včeraj zjutraj v celjski bolnišnici** v starosti 33 let ga. Minka Trampuževa, roj. Gantarjeva, soproga g. Slavka Trampuža, strojnika v Mohorjevi tiskarni, in blagajničarka tv. R. Stermecki v Celju. Pokojna je bila vzorna žena in izredno skrbna mati. Zapušča soproga in dva sinčka. Pogreb splošno priljubljene mlade gospe bo v petek ob 16. iz mrtvašnice na mestnem pokopališču. Pokojni bodi ohranjen lep spomin, kruto prizadeti rodbini naše iskreno sožalje!

a— **Ni umrl zaradi poškodb.** Na tako zvanem »Turnu« nad Pako sta navalila 16 letni Ludvik Pogladič in 18letni Anton Vrhovnik na 17letnega Franca Jamnikarja, od katerega sta zahtevala, da jima izroči večjo količino nabranih malin. Ker pa se je Jamnikar branil, sta ga pretepla in poškodovala. Naslednji dan so našli Franca Jamnikarja v postelji mrtvega. Orožniki so zajeli oba napadalca, ki sta pa izpovedala, da nista hotela storiti umrlemu Jamnikarju nič hudega. Pri sodni obdukciji se je ugotovilo, da je Jamnikar podlegel zaradi zagnojenih ledvic in slabega srca, ne pa zaradi dobljenih poškodb.

a— **Individualni psiholog in grafolog g. Vladimir Winterry** je prispel v Maribor in se nastanil v hotelu »Pri zamorcu«. V Mariboru se bo mudil nekaj dni. (—)

Vardarski ban umorjen

Ustrelil ga je iz službe odpuščeni policijski nadzornik Morilec je bil aretiran

Skoplje, 6. sept. AA. Ob 12.30 je bil danes v Skoplju ubit ban vardarske banovine g. Vladimir Hajduk-Veljković. Morilec je odpuščeni podnadzornik policijske straže Ljubomir Ivanišević iz Mostarja.

Po sprejemu v banski palači ob rojstnem dnevu Nj. Vel. kralja je odšel ban Hajduk-Veljković pred oficirski dom s svojo soprogo, s svakom Jovanom Jovanovićem, ravnateljem trgovske akademije, in njegovo soprogo dr. Saro Jovanovićevo. Ban se je vsedel za mizo pred vhodom v oficirski dom. Pred domom je igrala vojaška godba. Ob 12.30 je pristopil k banu Ivanišević in iz neposredne bližine izstrelil vanj dva strela, enega v glavo, drugega pa v levo stran prsi. Ban je takoj omahnil, morilec pa je skušal izvršiti samomor, kar pa so mu prisotni preprečili. Ogorčeni ljudje so ga hoteli linčati, vendar pa je policija to preprečila in ga aretirala.

Prvo pomoč je banu nudila dr. Sara Jovanović, nato pa so ga takoj prepeljali v sanatorij Balkan. Vsi poskusi zdravnikov, da bi ga ohranili pri življenju, so žal ostali brezuspešni. Ban je kmalu izdihnil.

Izve se, da je bil Ljubomir Ivanišević z odlokom bana Hajduk-Veljkovića odpuščen iz službe zaradi tega, ker je pred nekaj dnevi na ulici dejansko napadel policijskega pisarja Slobodana Popovića, ki je imel službo v železniškem komisariatu skopljanske postaje. Odlok o odpustitvi je bil Ivaniševiću sporočen danes zjutraj. Nekateri očividci pravijo, da je Ivanišević zjutraj mnogo pil in tudi sicer se zanj trdi, da je bil nagnjen k pijančevanju. Opoldne je kupil Ivanišević list »Pravdo« in skril samokres v časopis. Ko je držal tako samokres v časopisu je pristopil k banu in iz bližine 1 m ustrelil nanj. Dogodek je izzval sočustvovanje v Skoplju in žalost v vsej vardarski banovini.

Pogreb bo v Beogradu

Skoplje, 6. sept. p. Truplo pokojnega bana Hajduk-Veljkovića bodo jutri položili v banski palači na mrtvaški oder, nakar ga bodo prepeljali v Beograd, kjer bo pogreb.

Vodstvo Jugoslovenske nacionalne stranke o sporazumu s Hrvati

Beograd, 5. sept. p. Izvršni odbor JNS je imel (kakor smo poročali že včeraj) 5. t. m. v Beogradu sejo pod predsedstvom g. Petra Živkovića. O seji je bil izdan naslednji komunike:

»Glavni odbor Jugoslovenske nacionalne stranke je na svoji seji 25. marca t. l. poleg ostalega izjavil, da je JNS pripravljena, dosledno svojim visokim težnjam in idealom, tudi po volitvah sodelovati pri izvajanju sporazuma in da je prva naloga tega sporazuma, da se čim prej najde rešitev hrvatskega vprašanja, ki bo enako pravična in sprejemljiva za Hrvate, Srbe in Slovence.

V pogajanjih, ki jih je vodil predsednik vlade Dragiša Cvetković z dr. Mačkom, JNS ni sodelovala. Vendar stranka tudi v tem času ni opustila svojega stališča, da je treba hrvatsko vprašanje reševati kot sestavni del splošne ureditve države in da je s tem v najožji zvezi tudi obnova političnih svoboščin.

Z uredbami in ukazi od 26. avgusta t. l. se hrvatsko vprašanje rešuje na podlagi čl. 116 ustave. Ta člen ustave odreja tudi to, da se imajo na njegovi osnovi izdani ukrepi naknadno predložiti narodnemu predstavništvu v odobritev. Ker je bilo narodno predstavništvo na osnovi istega člena ustave razpuščeno, smatra izvršni odbor JNS, da bi se dobil pristanek pravih prestavnikov volje naroda, za potrebno, da se bodoče volitve v narodno predstavništvo izvršijo po novem zakonu, ki bo zajamčil tajno glasovanje, zastopstvo manjšine in svobodo glasovanja. Samo na ta način se more dobiti prava odobritev naroda.

Po besedilu sporazuma, sklenjenega med predsednikom vlade Dragišo Cvetkovićem in dr. Vl. Mačkom, in po izjavah g. dr. Mačka z uredbami od 26. avgusta t. l. ni bilo definitivno rešeno niti vprašanje splošnega hrvatskega ozemlja niti vprašanje pristojnosti banovine Hrvatske. »Izvršni odbor JNS smatra, da bi bilo potrebno vprašanje hrvatskega ozemlja, če se je že pristopilo k določitvi mej banovine Hrvatske, definitivno dokončati, ker bi lahko ponovna pogajanja v zvezi s to zadevo izzvala težke posledice ne samo za sporazum nego tudi za narod in državo.«

Izvršni odbor JNS smatra, ko ima v vidu nevarnosti, s katerimi je danes obkrožena naša domovina, ker se vodi v Evropi usodna vojna, da si moramo z vsemi silami prizadevati, da očuvamo našo skupno domovino in da moramo vse notranje neprilike obvladati edinole v smeri ojačenja s krvjo pridobljene Jugoslavije.

Končno stališče bo stranka zavzela na seji glavnega odbora, ki se bo sestal 17. t. m.«

Beležke

Glasilo dr. Mačka o kraljevem rojstnem dnevu

Glavno glasilo dr. Mačka, »Hrvatski dnevnik«, objavlja v včerajšnji številki uvodnik za kraljev rojstni dan in prinaša tudi sliko mladega vladarja. Uvodnik opozarja najprej na resno dobo, v katero pada ta praznik letos, ter govori nato o šolanju in vzgoji kralja Petra II. Dalje opozarja, kako so bili v senci usodnih dogodkov, ki se odigravajo okoli nas pospešeni in srečno zaključeni razgovori za sporazum. Hrvatski narod, pravi uvodnik, je s sporazumom prinesel v naše državno življenje velike pozitivne vrednote. Storil bo vse, da bo postal sporazum popoln in trajen. Hrvatski narod globoko veruje v zmago pravičnosti in trdno upa, da bo lahko tudi v teh težkih časih živel v miru. Naša državna zajednica je v najnovejšem času prožila svetu nove dokaze o svoji vdanosti ideji miru.

„Sokolska volja" o novi vladi

»Sokolska volja« objavlja članek o srbko-hrvatskem sporazumu in pravi med drugim:

»Kolikor poznamo poedine člane vlade sporazuma, pojde njihovo delo v smeri prizadevanja, da se odpravi grenek občutek državljanstva nižje in višje stopnje in neenakosti pred zakonom. Ne enemu vse in preko potreb, drugemu pa kamen in nagajko. Ako se bo delo novih mož, ki so sedaj prevzeli usodo Jugoslavije v svoje roke, kretalo v okviru objektivne tvornosti in konstruktivne aktivnosti in ako ostanejo vrata kabineta sporazuma trdno zaprta političnim spekulantom, denunciantom, ovaduhom in korupcionistom, potem bomo kmalu občutili blagodati sporazuma. Nove volitve bodo dale narodnemu predstavništvu Jugoslavije čisto drugo lice, kakor ga je imelo doslej. Na površje bodo prišli možje narodovega zaupanja. Ne bosta se pričela že jutri cediti po Jugoslaviji med in mleko. Treba bo še vedno trdo in resno delati. Upamo samo, da pošten delavec zaradi svojega poštenega dela ne bo več kaznovan in preganjan.«

Akcija socialistov na Hrvatskem

Na poziv g. Vladimirja Pfeiferja, predsednika »akcijskega odbora za obnovo jugoslovenske socialistične stranke« je bil v Zagrebu sestanek socialističnih zaupnikov iz banovine Hrvatske. Po sestanku je bila objavljena resolucija, v kateri pozdravljajo socialisti sporazum med dr. Mačkom in predsednikom Cvetkovićem ter izrekajo svoje zadovoljstvo zaradi razpusta obeh zbornic narodnega predstavništva. Resolucija dalje izreka nado, da bo sporedno z izvajanjem sporazuma uveden demokratski politični režim z uzakonitvijo bolj svobodnih političnih zakonov. Končno poziva resolucija voditelje bivše socialistične stranke, naj čim preje skličejo v Zagrebu banovinsko konferenco pristašev iz banovine Hrvatske in obnovijo strankino delovanje.

Slovaška vojska se bori proti Poljakom

Nemški listi poročajo, da je vrhovni komandant slovaške vojske general Katlos po naročilu ministrskega predsednika msgr. dr. Tise zapovedal slovaškim četam, naj se pridružijo nemškim kolonam, ki prodirajo preko Zapadnih Beskidov proti Krakovu. Pred to zapovedjo je še imenoval nekatere odlične voditelje Hlinkove garde za oficirje redne slovaške vojske. Med njimi sta tudi komandant Hlinkove garde Sano Mach in voditelj slovaških Nemcev Karmassin, ki je postal kapetan slovaške vojske.

Tekme z Rumunijo ne bo

Beograd, 6. sept. p. Upravni odbor JNS je na svoji sinočni seji sklenil, da zaradi težkega mednarodnega položaja odgodi tekmo med Jugoslavijo in Rumunijo, o čemer je obvestil rumunski nogometni savez.